

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Stalowej Woli na lata 2021-2027

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
1.1 MOF Stalowa Wola w ujęciu regionalnym i krajowym.....	3
1.2 Realizacja instrumentu ZIT w ramach funkcjonowania MOF	5
1.3 Podstawa prawna opracowania Strategii ZIT	5
2. Diagnoza obszaru realizacji ZIT Stalowa Wola	10
2.1 Definicja obszaru wsparcia	10
2.2 Synteza i wnioski z diagnozy.....	12
2.2.1 Sfera społeczna.....	12
2.2.2 Sfera gospodarcza	18
2.2.3 Sfera przestrzenna.....	26
2.2.3.1 Mobilność miejska i transport.....	32
2.3 Kluczowe wnioski z badania ankietowego	37
2.3.1 Badanie ankietowe mieszkańców	37
2.3.2 Badanie ankietowe przedsiębiorców	38
2.4 Powiązania gospodarcze, społeczne i środowiskowe	40
2.5. Uwarunkowania, trendy i czynniki wpływające na rozwój MOF Stalowa Wola.....	42
2.6 Potencjały, problemy, wyzwania rozwojowe obszaru	58
2.6.1 Problemy i wyzwania w MOF Stalowa Wola	58
2.6.2 Potencjały MOF Stalowa Wola	66
2.7 Podsumowanie w formie analizy SWOT.....	71
3. Założenia planistyczne	75
3.1 Cele realizowane w ramach ZIT wraz z kierunkami działań	75
3.1.1. Opis zintegrowania na poziomie celów strategicznych.....	100
3.2 Schemat interwencji strategicznej i matryca strategii ZIT w odniesieniu do Priorytetów FEP 2021-2027 i FEPW 2021-2027	104
4. Lista projektów	106
4.1 Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w sposób niekonkurencyjny	108
4.2 Lista projektów rezerwowych planowanych do dofinansowania w sposób niekonkurencyjny	112
4.3 Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w sposób konkurencyjny..	115
4.4 Lista projektów komplementarnych	119
5. Założenia wdrożeniowe i włączenie partnerów społeczno-gospodarczych.....	123
5.1 Procedury obowiązujące w realizacji Strategii i system wdrażania	123
5.2 Monitoring i ewaluacja	125
5.4 Opis procesu zaangażowania partnerów	130
5.5 Komplementarność opracowania	136
5.6 Ramy finansowe i źródła finansowania	142
5.7 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	146
Spis tabel, wykresów i rysunków	147

1. Wprowadzenie

Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027 jest kompleksowym dokumentem planistycznym, określającym kierunki rozwoju gmin należących do MOF. Koncentruje się na rozwoju spójności obszaru funkcjonalnego oraz wzmocnieniu poziomu konkurencyjności wobec innych obszarów. Opracowanie niniejszej strategii wynika z deklaracji poszczególnych samorządów w sprawie pogłębienia współpracy – z uwagi na uwarunkowania zewnętrzne i wzajemne powiązania funkcjonalne. MOF Stalowej Woli tworzą cztery samorzady: Miasto Stalowa Wola, Miasto i Gmina Nisko, Gmina Pysznica oraz Gmina Zaleszany. Przedmiotowa strategia jest dokumentem zawierającym obligatoryjne elementy umożliwiające realizację instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

Opracowanie składa się z dwóch głównych części – diagnostycznej oraz strategicznej. Pierwsza z nich koncentruje się w szczególności na syntezie analizy podstawowych danych dotyczących MOF Stalowej Woli. Dzięki temu możliwe było zdefiniowanie kluczowych wniosków na temat obszaru – mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń rozwojowych. Na podstawie diagnozy stworzono część strategiczną – najważniejszy element niniejszego dokumentu. Część ta określa cele strategiczne ZIT przeznaczone do realizacji w najbliższej perspektywie czasowej. Plan strategiczno-operacyjny jest nastawiony na poprawę jakości życia mieszkańców poprzez realizację w partnerstwie konkretnych przedsięwzięć w ramach ZIT.

Strategia zwraca uwagę na kwestie społeczne, gospodarcze oraz środowiskowo-przestrzenne. Integracja działań całego obszaru funkcjonalnego i wspólna realizacja poszczególnych projektów przyczyni się do zacieśnienia relacji w obszarze oraz zniwelowania deficytów zdefiniowanych w części diagnostycznej dokumentu.

1.1 MOF Stalowa Wola w ujęciu regionalnym i krajowym

Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowa Wola został zdefiniowany po raz pierwszy w ekspertyzie pn. *Charakterystyka systemu osadniczego województwa podkarpackiego z identyfikacją biegunów wzrostu oraz wyróżnieniem obszarów funkcjonalnych na poziomie regionalnym i lokalnym*, opracowanej przez Polską Akademię Nauk Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania na potrzeby *Strategii Rozwoju Województwa* –

Podkarpackie 2020. W późniejszej strategii także pojawiły się zapisy dotyczące obszarów funkcjonalnych zdefiniowanych na terenie województwa. Zgodnie z zapisami *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030*, Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli tworzy: Gmina Stalowa Wola, Gmina i Miasto Nisko, Gmina Pysznica oraz Gmina Zaleszany. MOF Stalowej Woli jest jednym z 11 obszarów określonych we wspomnianej strategii wojewódzkiej.

Zgodnie z przyjętą metodologią, MOF musi posiadać tzw. rdzeń – czyli miasto lub obszar wywierający znaczny wpływ na otaczające go gminy. W niniejszym przypadku jest to Stalowa Wola. Część miast województwa podkarpackiego zostało zaliczone do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – warto podkreślić, że wśród nich znajduje się Stalowa Wola oraz Nisko. Zatem rdzeń MOF jest zagrożony – ze względu na szereg deficytów, wśród których wymienia się m.in. negatywne tendencje demograficzne, problemy na lokalnym rynku pracy, niedostatecznie skomunikowanie obszaru. Współpraca w ramach MOF pomoże Stalowej Woli zatrzymać pogłębianie się deficytów rozwojowych. Zgodnie z *Aktualizacją delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze Stalowa Wola i Nisko* zostały zaliczone do miast zagrożonych marginalizacją – o umiarkowanie złej sytuacji społeczno-gospodarczej i umiarkowanie powiększającym się dystansie rozwojowym względem innych miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

W *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030* wskazano tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI), które określono na podstawie zdefiniowanych barier rozwojowych, zasobów oraz potencjałów. Strategia wojewódzka wyróżnia OSI na poziomie krajowym, takie jak:

- Wschodnia Polska,
- Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Cały MOF wpisuje się w OSI **Wschodnia Polska**, natomiast Stalowa Wola i Nisko wpisuje się dodatkowo w OSI **miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze**. Strategia wyróżnia ponadto OSI na poziomie regionalnym, takie jak:

- Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego,
- Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego,

- Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju,
- Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

MOF Stalowej Woli wpisuje się w OSI **wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego** (Stalowa Wola, Nisko), **obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku** (Gmina i Miasto Nisko, Gmina Pysznica, Gmina Zaleszany) oraz OSI **obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju** (obszary zagrożone trwałą marginalizacją: Gmina i Miasto Nisko oraz obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”: cały obszar funkcjonalny). W strategii wojewódzkiej wskazano, że Stalowa Wola wraz z Niskiem, Tarnobrzegiem i Sandomierzem powinna dążyć do utworzenia multipolarnego układu miast (Inicjatywa Czwórmiasto).

1.2 Realizacja instrumentu ZIT w ramach funkcjonowania MOF

W latach 2014-2020 rozpoczęto w Polsce realizację unijnej polityki spójności - jednym z jej instrumentów były Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Dotyczyły one 24 obszarów funkcjonalnych, w tym 17 obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich oraz 7 obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych/regionalnych. Obecnie realizowana jest kontynuacja polityki unijnej, a wraz z nią nowa perspektywa budżetowa na lata 2021-2027. Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli może skorzystać z instrumentu ZIT – dzięki niniejszemu opracowaniu. Należy podkreślić, że skuteczna realizacja polityki spójności jest możliwa jeżeli obszar funkcjonalny posiada wspólną, zintegrowaną strategię terytorialną – taką jak Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027. Strategia umożliwia podejmowanie działań wykraczających poza granice administracyjne poszczególnych gmin MOF.

1.3 Podstawa prawna opracowania Strategii ZIT

Podstawą do realizacji mechanizmu ZIT jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.¹ (tzw. rozporządzenie ogólne), w szczególności art. 29 i art. 30 dotyczące strategii terytorialnych i zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu

Ważne są także zapisy Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (tzw. ustawa wdrożeniowa) oraz Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (tzw. umowa partnerstwa), które wskazują warunki realizacji ZIT, informacje dotyczące przygotowania i przyjęcia strategii ZIT, finansowania oraz zakresu tematycznego, a także określają jej obowiązkowe elementy.

Niniejsza strategia ZIT została przygotowana na podstawie innych dokumentów, takich jak:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,
- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027,
- Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030,
- Porozumienie międzygminne z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli, służącego realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.
- Aneks nr 1 z dnia 15 czerwca 2022 r. do porozumienia międzygminnego z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli, służącego realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.
- Aneks nr 2 z dnia 6 listopada 2023 r. do porozumienia międzygminnego z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę

jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli, służącego realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Dodatkowo uzupełnienie i pogłębienie kwestii dotyczących ZIT zawarto w dokumencie: Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Według art. 28 rozporządzenia ogólnego, wsparcie rozwoju terytorialnego możliwe jest w oparciu o strategię rozwoju terytorialnego m.in. w formie zintegrowanych inwestycji terytorialnych. W odniesieniu do zapisów Umowy Partnerstwa, Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027 ma charakter strategii terytorialnej – obowiązują w tym przypadku inne przepisy niż przy strategii ponadlokalnej. Zgodnie z Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079), strategia ZIT zawiera:

1. syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
2. cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu;
3. listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
4. źródła jej finansowania;
5. warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT;
6. opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii ZIT oraz sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Należy zaznaczyć, że w przypadku strategii ZIT nie stosuje się przepisów Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1259).

Zgodnie z Programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 realizacja instrumentu ZIT w województwie podkarpackim dotyczy:

- **Priorytetu 6 Rozwój Zrównoważony Terytorialnie** – projekty wybierane będą w trybie niekonkurencyjnym w oparciu o strategię terytorialne w ramach celu szczegółowego 5(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

W ramach Priorytetu 6 i Celu szczegółowego 5(i) wskazuje się następujące rodzaje działań:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych;
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury;
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000;
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych;
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych.

Realizacja instrumentu ZIT obejmuje także **Priorytet 3 Mobilność Miejska** i Cel szczegółowy 2(viii), zgodnie z Programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 (FEP 2021-2027) oraz **Priorytet FEPW.03 Zrównoważona mobilność miejska** i Cel szczegółowy EFRR/FS.CP2.VIII - Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej zgodnie z Programem Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEPW 2021-2027).

W ramach Priorytetu 3 i Celu szczegółowego 2(viii) wskazuje się następujące rodzaje działań:

- Zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym m.in.:
 - infrastruktura transportu publicznego (organizacja ruchu, budowa, remont, przebudowa pętli, zatok, dworców lub wydzielenie buspasów; parkingi P&R

zlokalizowane na obrzeżach miast, obiekty typu B&R, węzły przesiadkowe, infrastruktura paliw alternatywnych),

- bezemisyjny lub niskoemisyjny tabor autobusowy spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2019/1161,
- infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego, mikromobilności, aktywne formy mobilności,
- nowe rodzaje transportu zbiorowego,
- rozwiązania cyfrowe,
- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego,
- poprawa bezpieczeństwa.

MOF Stalowej Woli należy do Polski Wschodniej, z tego względu może korzystać z Programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027. W ramach celu szczegółowego EFRR/FS.CP2.VIII Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej, priorytetu FEPW.03

Zrównoważona mobilność miejska, wskazuje się następujące rodzaje działań:

- zakup bezemisyjnego taboru tramwajowego, trolejbusowego lub autobusowego;
- budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury na potrzeby transportu zbiorowego i komplementarnych form mobilności, w tym integrację różnych form mobilności (ruch pieszy, rowerowy oraz inne aktywne formy mobilności), w postaci centrów przesiadkowych dla transportu publicznego;
- digitalizację systemu mobilności w mieście (ITS, wspólne bilety, informacja i planowanie podróży, powiązanie z wdrażaniem integracji taryfowej oraz koncepcji „Mobilność jako usługa”).

W ramach ww. priorytetu planuje się realizację projektów dotyczących tworzenia i rozbudowy ekologicznych, zintegrowanych sieci transportu publicznego, które przyczynią się do zwiększenia zrównoważonej mobilności mieszkańców, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń oraz obniżenia poziomu hałasu. Beneficjentami projektów będą **miasta**, powyżej 50 tys. mieszkańców (ustawowo zobligowani organizatorzy transportu miejskiego): wojewódzkie, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (do których zalicza się Stalowa Wola) oraz subregionalne z podregionów z najwyższą kumulacją gmin zmarginalizowanych **wraz z ich obszarami funkcjonalnymi**.

2. Diagnoza obszaru realizacji ZIT Stalowa Wola

2.1 Definicja obszaru wsparcia

MOF Stalowej Woli zlokalizowany jest w północnej części województwa podkarpackiego, w pobliżu granicy województwa lubelskiego i świętokrzyskiego, w podregionie tarnobrzeskim. Swoim zasięgiem obejmuje cztery gminy:

- jedną miejską – Stalowa Wola (powiat stalowowolski),
- jedną miejsko-wiejską – Nisko (powiat nizański),
- dwie wiejskie – Pysznica i Zaleszany (powiat stalowowolski).

Obszar MOF Stalowej Woli charakteryzuje się wysokim poziomem rozwoju gospodarczego. Kluczową rolę odgrywa tutaj przemysł – na obszarze zlokalizowanych jest wiele zakładów, w tym jeden z największych w Polsce, czyli Huta Stalowa Wola mająca znaczenie strategiczne dla obronności kraju. Huta jest jednym z liderów w przemyśle zbrojeniowym i maszynowym.

Położenie MOF jest korzystne – na styku trzech województw. Z tego względu obszar ten może pełnić kluczową rolę w integracji tych jednostek terytorialnych. Jest to szczególnie szansa dla Stalowej Woli i Niska, ponieważ te dwa miasta współpracują z innymi ważnymi ośrodkami miejskimi, takimi jak Tarnobrzeg i Sandomierz, w ramach Stowarzyszenia Czwórmiasto.

Zgodnie z definicją, Miejski Obszar Funkcjonalny cechuje się silnymi powiązaniem przestrzenno-funkcjonalnymi, podobnym profilem gospodarczym i społecznym. Centrum MOF stanowi zazwyczaj miasto, które silnie oddziałuje na okoliczne miejscowości. W tym przypadku rdzeniem MOF jest Miasto Stalowa Wola, które ma wpływ na pozostałe trzy jednostki terytorialne. Zgodnie z dokumentem pn. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030*, MOF Stalowej Woli pełni funkcje przemysłowe – jest to podstawowa funkcja rozwojowa tego obszaru. Wspominany dokument wyróżnia kilka zasad zagospodarowania przestrzennego MOF Stalowej Woli, takich jak np.:

- wykorzystywanie tradycji Centralnego Okręgu Przemysłowego, potencjału metalurgicznego,
- tworzenie i realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych i projektów w obrębie MOF,

- zapobieganie procesom suburbanizacji,
- poprawa ładu przestrzennego poprzez porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF.

Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli zajmuje powierzchnię 459 km², co stanowi 2,6% powierzchni województwa podkarpackiego. Największą terytorialnie gminą MOF jest Gmina Pysznica zajmująca 32,0% powierzchni obszaru. Liczba mieszkańców MOF to nieco ponad 100 tys., z czego ponad połowę stanowi ludność Stalowej Woli (56,2%). Najwyższą gęstość zaludnienia w 2021 r. odnotowano w Stalowej Woli – 689 os./km², natomiast najniższą w Gminie Pysznica – 79 os./km².

Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia gmin MOF Stalowej Woli w 2021 r.

Jednostka	Liczba mieszkańców (os.)	Udział ludności (%)	Powierzchnia (km ²)	Udział powierzchni (%)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
Gmina i Miasto Nisko	21 563	21,3	142	30,9	151
Gmina Stalowa Wola	56 819	56,2	83	18,1	689
Gmina Pysznica	11 626	11,5	147	32,0	79
Gmina Zaleszany	11 006	10,9	87	19,0	126
MOF Stalowa Wola	101 014	100	459	100	220

Źródło: opracowanie na podstawie danych BDL GUS.

2.2 Synteza i wnioski z diagnozy

Synteza diagnozy jest obowiązkowym elementem strategii ZIT. W niniejszym rozdziale zawarto najważniejsze informacje dotyczące MOF Stalowej Woli w podziale na sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną.

Bardziej szczegółowe dane znajdują się w Diagnozie przygotowanej na potrzeby opracowania Strategii MOF Stalowej Woli na lata 2021-2027, która zostanie opublikowana na stronach internetowych poszczególnych Gmin MOF, po zatwierdzeniu dokumentu przez Komitet Sterujący (dokument dostępny na stronie internetowej lidera porozumienia oraz poszczególnych gmin tworzących MOF: www.stalowawola.pl; www.nisko.pl; www.zaleszany.pl; www.pysznica.pl).

2.2.1 Sfera społeczna

LICZBA	SFERA SPOŁECZNA
101 014	Liczba mieszkańców MOF Stalowej Woli w 2021 r.
-6,8%	Dynamika zmian liczby mieszkańców w latach 2011-2021
97 782	Prognozowana liczba ludności w 2030 r. (GUS)
-35,5%	Spadek liczby mieszkańców w wieku 20-34 lata w okresie 2011-2021
-6,4	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w 2021 r.
-5,7	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w 2021 r.
20,4%	Odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w 2021 r.
18,6%	Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w 2021 r.
92,2%	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2021 r.
291	Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.

Demografia

- Na przestrzeni lat 2011–2021 liczba ludności w MOF zmalała o 6,8%, podczas gdy dla Polski spadek był znacznie niższy i wynosił 1,6%, natomiast dla województwa podkarpackiego: 2,0%.
- Prognoza demograficzna dla MOF jest niekorzystna – do 2030 roku liczba ludności będzie mniejsza względem roku 2021 o 3,2% i wyniesie nieco ponad 97 tys. osób.
- Według danych GUS w MOF udział ludności w grupie wiekowej 20-34 lat uległ zmniejszeniu o 35,5% w latach 2011-2021 z czego najwięcej w Stalowej Woli, gdzie liczba osób w wieku 20-34 zmniejszyła się aż o 44,2%. Jednocześnie nastąpił intensywny wzrost udziału osób starszych – w 2021 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 r.ż) wynosił 20,4%. To o 8 pp. więcej niż w 2011 r. – jest to wyższa dynamika zmian w porównaniu do kraju (5,1 pp.) i województwa (4,5 pp.). Oznacza to, że populacja MOF starzeje się szybciej. Najgorzej sytuacja przedstawia się w Stalowej Woli, gdzie 23,3% mieszkańców ma 65 lat lub więcej.
- Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r. dla MOF wynosiła 69,4, to o 34,4% więcej niż w 2011 r. Jest to wartość zbliżona do danych w skali kraju (69,3) i województwa (67,0). Wśród gmin MOF najwyższym wskaźnikiem wyróżnia się Stalowa Wola (75,4), w której odnotowano najbardziej niekorzystną dynamikę zmian na poziomie 46,3%. Najkorzystniejszą wartością wyróżnia się Gmina Pysznica (60,3), w której dynamika zmian była najniższa w analizowanym okresie i wyniosła 13,2%.
- W MOF przyrost naturalny dla całego obszaru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest na ujemnym poziomie, a jego wartości zmieniały się na w okresie ostatnich lat – w 2021 r. wskaźnik wyniósł -6,4, co świadczy o niekorzystnej sytuacji demograficznej.
- Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1000 ludności dla MOF wynosiło w 2021 r.: -5,7, a sytuacja w porównaniu do 2011 r. (-5,1) pogorszyła się. Najkorzystniejsze saldo migracji wystąpiło w Gminie Pysznica (12,9) oraz Zaleszany (2,9), co wskazuje na atrakcyjność osiedleńczą tych gmin i wskazuje na suburbanizację Stalowej Woli.

Edukacja i wychowanie

- Opiekę żłobkową na obszarze świadczy Miasto Stalowa Wola oraz Gmina i Miasto Nisko, gdzie działają odpowiednio 2 oraz 1 żłobek miejski. Na terenie MOF działają też żłobki niepubliczne. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w 2021 r. dla całego MOF wyniósł 18,6, co stanowiło wartość wyższą niż średnia województwa podkarpackiego (14,2%) oraz kraju (15,5%).
- Na obszarze działa kilkanaście przedszkoli publicznych: Przedszkole Nr 1 w Nisku, Przedszkole nr 2 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Nisku, Publiczne Przedszkole w Zaleszanach, Przedszkole w Pysznicy oraz 13 placówek przedszkolnych w Stalowej Woli. Działalność edukacyjną prowadzą także przedszkola niepubliczne. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 92,2% w 2021 r., czyli o 26,4 pp. więcej niż w 2011 r. Świadczy to o rozwoju oferty przedszkolnej na obszarze funkcjonalnym. Najwyższy odsetek odnotowano w Stalowej Woli – 105,3%. Odsetek powyżej 100% wskazuje na uczęszczanie dzieci z okolicznych gmin do przedszkoli w mieście-rdzeniu. W 2021 r. odsetek dla MOF był wyższy niż w Polsce (90,4%) i województwie podkarpackim (87,8%).
- W 2018 r.² na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało około 1,2 dzieci w wieku 3-6 lat – dotyczy wskaźnika dla całego MOF. W 2011 r. wyniósł on 2,2, zatem zmalał o 1,1, co oznacza na poprawę dostępności miejsc w przedszkolach w stosunku do liczby dzieci w tym przedziale wiekowym. Wśród gmin MOF, dostępność do przedszkoli poprawiła się najbardziej w Gminie Pysznica – w 2018 r. wspomniany wskaźnik wyniósł 1,7, czyli o 3,8 mniej niż w 2011 r.
- Na całym obszarze MOF funkcjonuje kilkanaście szkół podstawowych. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w 2021 r. był najwyższy w Stalowej Woli, gdzie osiągnął wartość 108,5%. Oznacza to, że Miasto przyciąga uczniów z innych gmin. Ponadto jest to jedyna jednostka w MOF, która odnotowała dodatnią dynamikę zmian względem 2011 r. – 14,4 pp. W pozostałych gminach współczynnik skolaryzacji zmalał – prawdopodobnie dzieci z tych gmin uczęszczają do szkół w innych gminach, w tym Stalowej Woli.

² Brak nowszych danych

- Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r. najlepiej przedstawiały się w Gminie Pysznica, w której wyniki egzaminu z języka polskiego (63%) i matematyki (54,6%) były wyższe niż w pozostałych gminach MOF. W przypadku języka angielskiego, nieco lepiej wypadła Stalowa Wola (70,9%). Wyniki egzaminów w obu tych gminach były wyższe niż średnia dla Polski (60% j. polski, 47% matematyka i 66% j. angielski). Nieco gorzej przedstawiają się wyniki dla Gminy i Miasta Nisko oraz Gminy Zaleszany, szczególnie z egzaminu z matematyki.
- MOF Stalowej Woli posiada bogatą ofertę edukacyjną szkół ponadpodstawowych, które kształcą na różnych kierunkach, w tym także tych poszukiwanych na lokalnym rynku pracy. Ich ofertę uzupełniają inne placówki edukacyjno-wychowawcze (m.in. szkoła medyczna policealna, zespół szkół specjalnych, zespół placówek oświatowo-wychowawczych czy szkoła muzyczna).
- Zgodnie z danymi GUS, liczba absolwentów szkół ponadpodstawowych uległa zmniejszeniu w latach 2011-2021, pomimo rozwijającej się oferty szkół i unowocześnianiu bazy dydaktycznej. Dotyczy to całego MOF, jak i poszczególnych gmin, w których działają szkoły tego typu. Spadek liczby absolwentów powodują przede wszystkim niekorzystne tendencje demograficzne dotyczące niemal całego MOF Stalowej Woli – obszar się wyludnia, a liczba osób w wieku szkolnym zmniejsza się. Liczba absolwentów szkół ogólnokształcących w 2021 r. nieznacznie przewyższała liczbę uczniów kończących naukę w technikach i szkołach branżowych.
- Młodzież ma możliwość kontynuowania nauki na studiach wyższych – na terenie MOF działa kilka szkół wyższych: w Stalowej Woli Wydział Mechaniczno-Technologiczny Politechniki Rzeszowskiej, Filia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku Białej o. Stalowa Wola zaś w Nisku Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony w Warszawie wydział zamiejscowy.

Kapitał społeczny i polityka społeczna

- W przeliczeniu na 10 tys. ludności, liczba beneficjentów korzystających z pomocy społecznej w 2021 r. wyniosła 291 – o 55,6% mniej niż w 2011 r. Jest to znacznie mniej w porównaniu do wskaźnika dla kraju (373) oraz województwa (477). Wśród

gmin MOF, najniższym wskaźnikiem cechowała się Gmina Pysznica (254), natomiast najwyższym Gmina Zaleszany (406). Najwyższą ujemną dynamikę zmian odnotowano w Gminie i Mieście Nisko (65,2%), co może wskazywać na zmniejszenie skali m.in. bezrobocia, ubóstwa, czy zmniejszenie liczby osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność bądź długotrwałą chorobę.

- Biorąc pod uwagę dane udostępnione przez Ośrodki Pomocy Społecznej działające na obszarze MOF Stalowej Woli można zauważyć spadek poziomu ubóstwa wśród mieszkańców MOF. W latach 2017- 2021 liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zmniejszyła się o 21,2% - podobnie liczba osób w rodzinach (blisko 28%). Kwota świadczeń ogółem wydawana na pomoc społeczną na terenie MOF także uległa zmniejszeniu o 8,3% w analizowanym okresie.
- W 2021 r. przyznano najwięcej zasiłków okresowych (542), które stanowiły blisko 44% zasiłków. Pod względem dynamiki zmian, najbardziej zmniejszyła się liczba przyznawanych świadczeń celowych (35,0%). W przypadku kwoty wydawanej na świadczenia socjalne, największa liczba dotyczyła zasiłków stałych (ponad 2 mln zł), które stanowiły około 67% kwoty wydawanej na zasiłki w 2021 r.
- Na terenie MOF największymi podmiotami świadczącymi usługi zdrowotne są Powiatowe Szpitale Specjalistyczne w Stalowej Woli i Nisku, SANUS Szpital Specjalistyczny w Stalowej Woli oraz 53 poradnie publiczne i niepubliczne podstawowej opieki zdrowotnej.
- W 2021 r. na terenie MOF udzielono ponad 447 tys. porad podstawowej opieki zdrowotnej. Ich liczba w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosła 4,4 – o 0,7 więcej niż w 2011 r. Najwyższym wskaźnikiem cechowała się Stalowa Wola (5,1) i Gmina Nisko (5,0), natomiast najniższym Gmina Pysznica (1,8).
- Według danych GUS w 2021 r. na obszarze MOF dla mieszkańców dostępnych było 38 aptek. Na 1 aptekę przypadało 2 658 osób, o 3% więcej niż w 2011 r.
- Na terenie MOF wskaźnik liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2021 r. wynosił 3,5 dla całego MOF – jest to mniej w porównaniu do województwa (3,9) i kraju (4,1).

Kultura, sport, rekreacja

- Na terenie MOF znajduje się wiele obiektów zabytkowych związanych z dziedzictwem kulturowym obszaru. Wśród najciekawszych zabytków wymienić można m.in.: Budynek Rozwadowskiego Domu Kultury „Sokół”, Zespół Klasztorny Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów w Stalowej Woli-Rozwadowie, Zamek Lubomirskich w Stalowej Woli-Rozwadowie, Dom Gościnny Dyrekcji Zakładów Przemysłowych, Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Floriana w Stalowej Woli, Zespół kościoła parafialnego p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej, Zespół parkowo-pałacowy w Charzewicach, Zespół dworsko-parkowy w Zarzeczcu, Park podworski w Raclawicach – Waldekówce, Kaplicę przy kościele parafialnym p. w. N. M. P. Królowej Polski w Nisku – Malcach, Dawny zespół pałacowy oraz Park miejski w Nisku, Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego i Świętego Jana Chrzciciela w Pysznicy, Cmentarz parafialny w Pysznicy, Kościół parafialny i dzwonnica w Jastkowicach, cmentarz żydowski w Pysznicy, cmentarz wojenny w Kochanach, Kaplica w Pysznicy - Olszowcu, Kościół parafialny pw. Świętego Mikołaja bpa i Przemienienia Pańskiego w Zaleszanach czy Kościół parafialny pw. Św. Leonarda w Turbi.
- Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 r. muzea na terenie Stalowej Woli (pozostałe gminy tworzące MOF nie posiadają na swoim terenie tego typu placówek) odwiedziło 829 osób w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – było to znacznie więcej niż wskaźnik dla województwa podkarpackiego (429) i nieco mniej niż wskaźnika dla kraju (970). W okresie 2018-2022 wskaźnik dla miasta zawsze był około dwukrotnie wyższy w porównaniu do województwa.
- Na obszarze MOF główną instytucją działającą w obszarze sportu i rekreacji jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Stalowej Woli (MOSiR). W obiekcie znajduje się m.in. pływalnia kryta i zewnętrzna oraz sala gimnastyczna. MOSiR jest organizatorem wielu imprez sportowych oraz prowadzi zajęcia sportowe dla różnych grup wiekowych.
- W Stalowej Woli mieści się Podkarpackie Centrum Piłki Nożnej, będące nowoczesnym ośrodkiem szkoleniowym oraz największym ośrodkiem treningowym w południowo-wschodniej Polsce. Kompleks dysponuje kilkoma boiskami w standardzie zgodnym

z obowiązującymi przepisami UEFA i PZPN wraz z zapleczem szatniowo-sportowym z trzema kondygnacjami oraz krytą trybuną.

- Wydarzenia organizowane w Podkarpackim Centrum Piłki Nożnej w Stalowej Woli generowały skumulowaną publiczność z liczbie ok. 5.000 w 2021 r., ponad 8.000 w 2022 r. i ponad 10.000 do połowy 2023 r. Znaczącą część uczestników wydarzeń stanowią mieszkańcy MOFu, ale widać zdecydowany trend rosnący w liczbie uczestników spoza obszaru.
- Do pozostałej infrastruktury sportowej należą stadion lekkoatletyczny, korty tenisowe, wodny plac zabaw oraz park linowy zlokalizowany w Parku Miejskim Stalowa Wola, ścianka wspinaczkowa przy Klasztorze Braci Mniejszych Kapucynów, tory rowerowe typu pumptrack w Stalowej Woli i nad Zalewem Podwolina, tor rolkarski, skatepark, miejskie lodowisko mobilne, kompleksy obiektów sportowych typu „Orlik” oraz stadiony piłkarskie.

2.2.2 Sfera gospodarcza

LICZBA	SFERA GOSPODARCZA
10 146	Liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych ogółem w 2021 r.
10%	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2012-2021
30 299	Liczba osób pracujących ³ w 2021 r.
9,5%	Wzrost liczby pracujących ⁴ w latach 2011-2021
300	Liczba pracujących na 1 000 mieszkańców w 2021 r.
7%	Udział bezrobotnych w liczbie ludności ogółem w 2021 r.
3,5	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r.
12,9	Osoby fizyczne prowadzące działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.

³ Dotyczy pracujących w firmach zatrudniających co najmniej 10 pracowników.

⁴ J.w.

Rynek pracy

- Liczba osób pracujących⁵ ogółem na terenie MOF wyniosła 30 299 w 2021 r. – o 9,5% więcej niż w 2011 r. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców, liczba ta wynosiła 300 – więcej niż wskaźnik dla kraju (259) i województwa (224), co świadczy o dobrze rozwiniętym rynku pracy w MOF. Wśród gmin MOF, najwyższym wskaźnikiem wyróżniała się Stalowa Wola (439), a najniższym Gmina Pysznica (67).
- W latach 2011-2021 udział pracujących kobiet w liczbie pracujących ogółem na terenie MOF uległ zwiększeniu o 1,3 pp. – z 40,0% do 41,3%. Mimo to, nadal pozostaje niższy w porównaniu do odsetka dla kraju (50,3%) oraz województwa (47,9%). Przewagę pracujących kobiet nad mężczyznami odnotowano w Gminie i Mieście Nisko – zarówno w 2011 r. (55,1%) jak i 2021 r. (55,3%). Natomiast w Stalowej Woli zdecydowaną część pracujących stanowią mężczyźni – w 2021 r. odsetek pracujących kobiet wyniósł w tym mieście 38,8% (wzrost o 1,9 pp.). Zmniejszenie odsetka można natomiast zauważyć w Gminie Zaleszany oraz Gminie Pysznica.
- W 2021 r. udział bezrobotnych w liczbie ludności ogółem dla MOF wyniósł 2,7% - o 3,6 pp. mniej niż w 2011 r., co wskazuje na spadek poziomu bezrobocia na terenie obszaru. Udział był zbliżony do poziomu kraju (2,4%) i niższy od odsetka rejestrowanego w województwie (3,7%). Najkorzystniejsza sytuacja dotyczyła Gminy Pysznica, w której tylko 1,8% mieszkańców było zarejestrowanych jako bezrobotni. Stosunkowo wysoki odsetek bezrobotnych zarejestrowano w Gminie i Mieście Nisko (4,9%).
- Udział bezrobotnych kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem w 2021 r. osiągnął poziom 53,7% - niemal tyle samo co w 2011 r. We wszystkich gminach MOF liczba bezrobotnych kobiet była nieco wyższa niż mężczyzn. Największą dysproporcję odnotowano w Gminie i Mieście Nisko, w której 54,4% bezrobotnych stanowiły kobiety.

⁵ Według definicji GUS dane dotyczą osób pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających więcej niż 9 osób.

Struktura i sytuacja gospodarcza

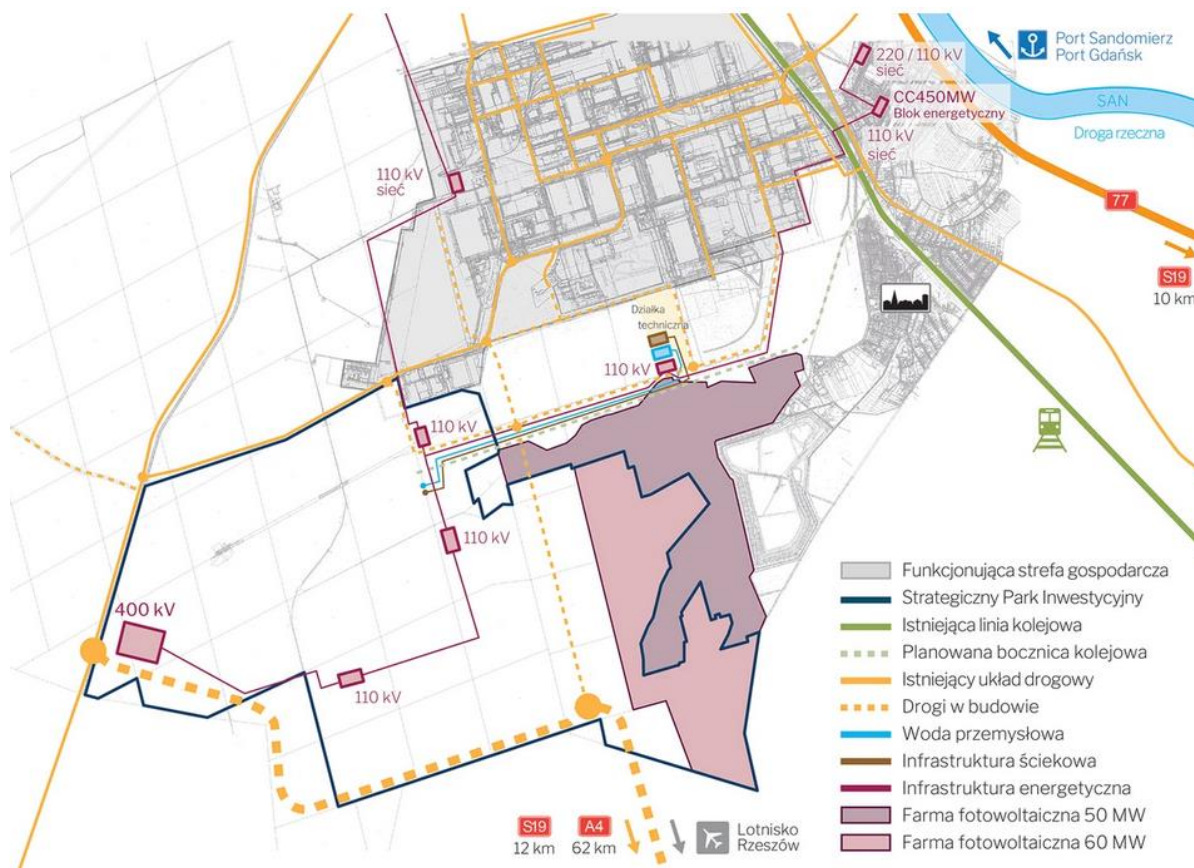
- Na terenie MOF Stalowej Woli najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON działa w sekcji G, dotyczącej handlu i naprawy pojazdów samochodowych – 2 808 w 2021 r. W porównaniu do 2011 r. liczba tych podmiotów zmniejszyła się o 11,7%. Drugą dominującą branżą gospodarczą jest budownictwo czyli sekcja F (1 245 podmiotów) – liczba podmiotów w tej sekcji zwiększyła się o 25,1%. Trzecią sekcją, w której działa najwięcej podmiotów, jest sekcja M czyli działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – w 2021 r. funkcjonowało w MOF ponad 900 podmiotów, z czego ich liczba wzrosła o 42,3% względem 2011 r.
- W 2011 r. na całym obszarze ogółem odnotowano przewagę przedsiębiorstw wyrejestrowanych nad zarejestrowanymi, natomiast w 2021 r. sytuacja była zdecydowanie korzystniejsza.
- W 2021 r. na obszarze funkcjonalnym zarejestrowano 719 nowych podmiotów gospodarczych – z czego najwięcej z nich w Stalowej Woli (388), a najmniej w Gminie Zaleszany (77).
- Różnica pomiędzy podmiotami gospodarczymi zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 36 w 2021 r. dla całego MOF. Jest to mniej niż w przypadku województwa (41) i kraju (47). Najkorzystniejszym wskaźnikiem cechowała się Gmina Nisko (45) oraz Gmina Pysznica (43). Stalowa Wola pomimo największej liczby rejestrowanych podmiotów, pod względem wartości wskaźnika wypada najgorzej ze wszystkich czterech jednostek należących do MOF – w 2021 r. wskaźnik ten wyniósł zaledwie 30.
- Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r. (12,9) była wyższa o 30,7% niż w 2011 r. (9,9). Wskaźnik dla MOF był jednak niższy w porównaniu do wartości dla Polski (15,4). Najwyższą liczbą osób prowadzących działalność wyróżniała się Stalowa Wola – 13,8 na 100 osób w wieku produkcyjnym. Najgorzej wypada pod tym względem Gmina Zaleszany, w której odnotowano wskaźnik na poziomie 10,8.
- W Stalowej Woli zlokalizowane są dwie strefy ekonomiczne – Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan i Strategiczny Park Inwestycyjny Euro-Park Stalowa Wola, o łącznej powierzchni blisko 1 300 ha. W Nisku – Nowosielec powstała

strefa inwestycyjna o powierzchni około 56 ha (w tym już 9 ha zagospodarowanych). Oferta Pysznicy i Zaleszan jest niewielka i adresowana jest głównie do małych i średnich przedsiębiorstw.

- Utworzona w 1997 r. Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK WISŁOSAN (TSSE) jest zarządzana przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. i oferuje dobrze przygotowane tereny inwestycyjne oraz gotowe obiekty produkcyjne na terenie o powierzchni blisko 290 ha.
- W latach 2020-2021 kapitał krajowy w całym obszarze TSSE wyniósł 0,6 mld zł, a kapitał zagraniczny 2,55 mld zł (w Stalowej Woli to odpowiednio: krajowy – 0,199 mld zł, a zagraniczny 0,453 mld zł).
- W 2022 r. wydano 54 zezwolenia i decyzje o wsparciu dla przedsiębiorców z obszaru TSSE. Inwestorzy ponieśli nakłady w wysokości 2,1 mld zł i utworzyli ponad 9 tys. miejsc pracy.
- Na obszarze TSSE działa ponad 70 przedsiębiorstw o największym i najbardziej znaczącym potencjale gospodarczym. Kapitał amerykański i niemiecki stworzył europejskie centrum produkcji felg aluminiowych. Amerykanie produkują części do samolotów z kolei Skandynawowie posiadają jeden z największych tartaków wytwarzających materiał do mebli drewnianych. Koreańczycy na obszarze 56 ha prowadzą budowę fabryki folii miedzianej do akumulatorów dla aut elektrycznych.
- Na terenie TSSE działalność podmiotów gospodarczych koncentruje się wokół przemysłu maszynowego, metalowego, odlewniczego, stalowego, tworzyw sztucznych, drzewnego, budowlanego skupiającego różnorodne branże gospodarki m.in. metalową, maszynową, aluminiową, drzewną, stalową, odlewniczą czy offshore. Działalność prowadzą tu również podmioty produkujące wyroby ogrodowe, stomatologiczne, łazienkowe i inne.
- Strategiczny Park Inwestycyjny Euro Park Stalowa Wola obejmuje obszar 996 ha, został powołany na mocy Porozumienia między Gminą Stalowa Wola a Agencją Rozwoju Przemysłu z dnia 31 sierpnia 2021 r.
- Teren Parku objęty jest specustawą z dnia 23 lipca 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych ze specjalnym przeznaczeniem gruntów leśnych, która tworzy unikalne warunki do inwestowania w dziedzinie nowoczesnych technologii

m.in. w takich branżach jak elektromobilność i motoryzacja. Inwestor dokonuje zakupu przygotowanego terenu (wylesionego i wyrównanego, bez ponoszenia dodatkowych kosztów). Wyłączenie z produkcji leśnej jest wolne od wszelkich opłat (odszkodowania i opłata roczna).

Rysunek 1 EURO-PARK STALOWA WOLA

Źródło: <https://epsw.eu/euro-park-2> [dostęp: 11.10.2023 r.]

- Turystyka biznesowa jest jednym z segmentów turystycznych, których udział w rynku województwa podkarpackiego, a tym samym w MOF Stalowej Woli, określono zgodnie z przeprowadzonym audytem turystycznym województwa podkarpackiego w 2019 r., jako średni. Ten rodzaj turystyki wskazywany jest, jako najważniejszy pod względem segmentu turysty zagranicznego.
- Turystyka biznesowa jest szeroką kategorią, która obejmuje różne formy podróży związanych z działalnością zawodową tj. turystyka MICE, turystyka korporacyjna (podróże służbowe pracowników w ramach obowiązków zawodowych), turystyka handlowa (podróże związane z handlem), turystyka edukacyjna (szkolenia, wyjazdy

edukacyjne dla pracowników, kursy) turystyka bleisure (połączenie podróży biznesowych z elementami wypoczynku).

- W przypadku MOF Stalowej Woli wpływ na sektor turystyki, w tym turystyki biznesowej miała pandemia COVID-19, która znacząco ograniczyła ruch turystyczny oraz wpłynęła na upowszechnienie pracy zdalnej i wykorzystywania narzędzi internetowych do organizacji spotkań czy konferencji. Zachwianie sytuacji i zmniejszenie ruchu turystycznego odnotowano w 2020 r., kiedy to liczba turystów zagranicznych wynosiła niewiele ponad 1,5 tys., a liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w tym roku była o około 18% niższa niż w 2022 r., kiedy wyniosła 21 132.
- W okresie od 01.06.2022 r. do 31.05.2023 r. przeprowadzono badanie ruchu mieszkańców MOF i odwiedzających jednodniowych. Na podstawie wniosków z raportu⁶ odnotowano w wytypowanych 30 miejscach ponad 21 mln wizyt, gdzie ponad 73% całości zrealizowali mieszkańcy. Kolejną istotną grupę stanowili odwiedzający regionalni, którzy odbyli 15% wszystkich wizyt (ponad 3,1 mln). Odwiedzający z zagranicy zrealizowali 8,6% wizyt. Natomiast odwiedzający krajowi mieli stosunkowo niewielki udział wynoszący jedynie 3,6% (niecałe 800 tys.).
- Na podstawie przeprowadzonego badania ruchu mieszkańców na terenie MOF wśród odwiedzających krajowych można zaobserwować stosunkowo wysoką odwiedzalność Strefy Ekonomicznej w liczbie ponad 91 000 odwiedzin (drugi najwyższy odsetek z badanych miejsc, po galerii VIVO! Stalowa Wola). Potwierdza to założenie o stosunkowo wysokim poziomie ruchu podróży służbowych generowanych przez strefę ekonomiczną Stalowej Woli.
- W województwie podkarpackim trudno szukać bardziej predestynowanej destynacji do rozwoju turystyki biznesowej i typu bleisure (poza Rzeszowem) niż Stalowa Wola wraz ze swoim obszarem funkcjonalnym - z racji swojego przemysłowo-biznesowego charakteru oraz dynamicznego rozwoju w ostatnich latach, także w zakresie oferty stricte turystycznej (m.in. obiekty tj. Muzeum COP, zagospodarowanie Zalewu w Nisku, tworzenie tras rowerowych, spływy kajakowe na Sanie i Łęgu itp.). Stalowa Wola jako miasto o silnym profilu przemysłowo-biznesowym, jest naturalnym

⁶ Raport ruchu mieszkańców w Stalowej Woli i okolicznych miejscowościach z 2023 r.

miejszem dla spotkań, konferencji i innych wydarzeń biznesowych. Jednocześnie, dzięki swojej różnorodnej ofercie rekreacyjnej i kulturalnej, poszerzonej o ofertę gmin MOFu, posiada unikalny potencjał, by stać się atrakcyjnym miejscem dla turystów biznesowych po godzinach pracy.

- Inwestorzy zdecydowanie częściej wybierają północną część województwa (w tym MOF Stalowa Wola) niż południową, planując inwestycje i rozwój. Tym samym jest szansa, że dynamiczny rozwój biznesowy miasta Stalowa Wola będzie dalej następował i napędzał ruch podróży służbowych oraz wydarzeń biznesowych, a także turystyki typu bleisure.
- Obecnie w MOF Stalowej Woli, w gminie Nisko i mieście Stalowa Wola funkcjonuje 6 obiektów, w których znajdują się sale konferencyjne (łącznie liczba 7), które gwarantują miejsca tylko dla 372 osób .
- Hotel Stal dysponuje dwoma salami konferencyjnymi na 100 i 12 osób, Hotel Hutnik posiada salę restauracyjną do 90 osób, jedną dużą salę do 120 osób oraz 5 mniejszych, każda do 20 osób. Oprócz tego kilka obiektów posiada przestrzenie, które można zaaranżować na spotkania m.in. w Muzeum COP jest zlokalizowana 1 sala szkoleniowa do 50 osób, ponadto obiekty uczelni wyższych dysponują salami wykładowymi oraz aulami. W gminie Zaleszany Aeroklub posiada kameralną salę szkoleniową zaś w gminie Pysznica zlokalizowana jest Karczma mieszcząca do 200 osób.
- Ogólna liczba działających turystycznych obiektów noclegowych w 2021 r. wyniosła 7 – z czego 6 funkcjonowało w Stalowej Woli a jeden w Gminie i Mieście Nisko. To o 3 obiekty mniej niż w 2012 r. Liczba miejsc noclegowych także uległa zmniejszeniu – z 623 do 540.
- W 2021 r. na 1000 mieszkańców MOF przypadało 5,3 miejsca noclegowe – 0,4 mniej niż w 2012 r. (5,8). Najwyższym wskaźnikiem cechowała się Stalowa Wola (9,1), lecz było to znacznie mniej od wskaźnika dla województwa podkarpackiego (15,9) oraz kraju (20,6).
- Na terenie MOF zarejestrowanych jest kilkanaście gospodarstw agroturystycznych, w tym 3 zasługują na szczególną uwagę, gdyż oferują dodatkowe atrakcje typu jeździectwo, kort do gry w padla oraz możliwość uprawiania wędkarstwa. Dodatkowo

na terenie MOF istnieje możliwość wynajmu kilkunastu domu i apartamentów na wyłączność.

Finanse samorządowe

- Według danych GUS dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w MOF Stalowej Woli w 2021 r. wynosiły 6 204 zł, co było wartością niższą niż średnia wojewódzka (6 568 zł) oraz średnia krajowa (7 226 zł). Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 3 016 zł i były wyższe od średniej wojewódzkiej (2 440 zł) lecz niższe od średniej krajowej (3 479 zł).
- Wartość podatków dochodowych od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęła 1 020 zł. W odniesieniu do województwa podkarpackiego (901 zł) była to wartość wyższa, natomiast w stosunku do wskaźnika dla Polski (1 399 zł) znacznie niższa.
- Wartość podatków dochodowych od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. wyniosła 95 zł. W 2021 r. MOF w porównaniu do województwa podkarpackiego (72 zł) wypadł lepiej, natomiast gorzej na tle Polski (124 zł).
- Wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok wzrastała, w 2011 r. wynosząc 986 zł, a w 2021 roku 6 352 zł.
- Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca MOF w 2021 r. wyniosły 5 147 zł. Wartość wydatków bieżących na 1 mieszkańca w MOF w 2021 r. była niższa od średniej dla województwa podkarpackiego (5 338 zł) oraz Polski (5 859 zł).
- Wartość wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w 2021 r. w MOF (1 205 zł) była wyższa niż średnia w województwie podkarpackim (930 zł) i Polsce (1 026 zł).

Innowacyjność i warunki do jej rozwoju

- E-usługi funkcjonują jedynie w Gminie Stalowa Wola oraz Gminie i Mieście Nisko. Tego typu udogodnienia nie działają w Gminie Zaleszany oraz Gminie Pysznica.
- W Polsce w 2021 r. przeciętna penetracja lokalowa Internetem o przepustowości 100 mb/s wynosiła 67%. Tylko jedna gmina MOF cechuje się niższym odsetkiem tego wskaźnika – Gmina Nisko, w której odsetek ten wyniósł tylko 64%. Najlepiej pod tym względem wypada Gmina Stalowa Wola (96%).

2.2.3 Sfera przestrzenna

LICZBA	SFERA PRZESTRZENNA
37 349	Liczba mieszkań w MOF w 2020 r.
5,8%	Wzrost liczby mieszkań w MOF w latach 2010-2020
366	Mieszkania na 1000 mieszkańców w 2020 r.
2,9%	Odsetek mieszkań komunalnych w zasobach mieszkaniowych MOF w 2020 r.
94,4%	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2021 r.
79,0%	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2021 r.
84,6%	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej w 2021 r.
48,8%	Lesistość MOF w 2020 r.
6,8%	Poziom pokrycia powierzchni gmin MPZP w 2021 r.
99,7 km	Długość dróg rowerowych a terenie MOF w 2021 r.
37,2%	Udział odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w stosunku do ogółu odpadów w 2021 r.
171 kg	Odpady zmieszane z gospodarstw domowych przypadające na jednego mieszkańca w 2021 r.

Infrastruktura techniczna

- Największą dostępnością mieszkań w 2020 r. charakteryzowała się Stalowa Wola – na 1000 osób przypadało 398 mieszkań, gdzie odnotowano także najwyższy wzrost tego wskaźnika w stosunku do 2011 r. (14,0%). Najniższy wskaźnik dotyczył Gminy Pysznica, w której odnotowano 301 mieszkań na 1000 ludności oraz najniższą dynamikę zmian (6,9%). W tym przypadku wzrosła zarówno liczba lokali mieszkalnych, jak i nowych mieszkańców. Dla całego MOF wskaźnik wyniósł 366 w 2020 r. – a zatem wzrósł o 11,8% w porównaniu do 2011 r. MOF Stalowej Woli

charakteryzował się wyższą dostępnością mieszkań niż województwo podkarpackie (328), lecz dostępność ta wypadła gorzej na tle kraju (394).

- Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca MOF Stalowej Woli wyniosła 26,9 m² w 2020 r. – mniej niż w województwie (27,0 m²) i kraju (29,4 m²). Najwyższą powierzchnią mieszkania na jedną osobę cechowała się Gmina Pysznica (33,4 m²), natomiast najniższą Stalowa Wola (23,5 m²).
- Liczba mieszkań oddawanych do użytku w latach 2011-2021 była zróżnicowana. W ostatnich trzech latach najwięcej mieszkań/lokali mieszkalnych oddano do użytku w gminie Pysznica – w 2021 r. ponad 100, natomiast najmniej w Gminie Zaleszany (46 w 2021 r.). Ogółem w MOF w 2021 r. oddano 289 nowych mieszkań.
- W zasobach mieszkaniowych gmin, mieszkania komunalne stanowią niewielki odsetek – najwięcej tego typu mieszkań w 2020 r. posiadała Stalowa Wola – 950 co stanowiło 4,1% wszystkich mieszkań. Najmniej tego typu lokali posiadała Gmina Pysznica – zaledwie 2 mieszkania komunalne (0,1%), podobnie jak w 2013 r.⁷ W pozostałych trzech jednostkach MOF, odsetek mieszkań komunalnych uległ zmniejszeniu w stosunku do 2013 r. Według informacji Urzędu Miasta w Stalowej Woli, liczba mieszkań komunalnych w tym mieście w 2021 r. wyniosła 930 – a zatem odnotowano dalszy spadek liczby mieszkań tego typu.
- Z sieci wodociągowej w 2021 r. korzystało 94,4% mieszkańców MOF Stalowej Woli – o 6,4 pp. więcej niż w 2011 r. Sieć wodociągowa jest lepiej rozwinięta w stosunku do kraju i województwa, gdzie udział osób korzystających z wodociągu wyniósł w tym czasie kolejno 92,4% i 81,4%. Najniższy odsetek korzystających z sieci wodociągowej wśród gmin MOF odnotowano w Gminie Nisko (79,9%).
- Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie MOF w 2021 r. wyniósł 79,0%, czyli więcej niż w województwie (72,4%) i kraju (71,9%). Najniższy dostęp do sieci kanalizacyjnej występuje w Gminie Pysznica, w której tylko 47,1% mieszkańców korzystało z kanalizacji. Największym dostępem do sieci kanalizacyjnej wyróżnia się Stalowa Wola, gdzie z sieci korzysta 88,8% osób.
- Z gazu sieciowego w 2021 r. korzystało 84,6% mieszkańców MOF. To znacznie więcej niż odsetek korzystających w kraju (55,0%) czy w województwie (74,8%). Najniższą

⁷ Brak danych dla lat wcześniejszych

dostępnością infrastruktury gazowej cechuje się Gmina Pysznica (64,1%), a najwyższą Stalowa Wola (92,1%).

Środowisko naturalne

- Na terenie MOF znajdują się obszary, które zostały objęte formami ochrony przyrody. Należą do nich: Puszcza Sandomierska (obszar ochrony ptasiej – Natura 2000), Dolina Dolnego Sanu (Natura 2000), Lasy Janowskie (obszar ochrony ptasiej – Natura 2000), Park Krajobrazowy Lasy Janowskie, Rezerwat przyrody Jastkowice i Rezerwat przyrody Imielty Ług.
- Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem wyniósł 18,7% dla całego MOF. W porównaniu do województwa (44,0%) i kraju (32,3%) wartość ta jest niższa. Największą powierzchnię tego typu obszarów odnotowano w Gminie Pysznica (37,8%).
- Teren MOF jest mocno zalesiony – lasy stanowią 48,8% powierzchni MOF. Wskaźnik lesistości dla obszaru jest zatem znacznie wyższy niż ten dla województwa (38,3%) i kraju (29,6%). Szczególnie dużą lesistością cechuje się Stalowa Wola i Gmina Pysznica, w których niemal 60% powierzchni stanowią lasy. Na tle jednostek MOF, wyróżnia się Gmina Zaleszany, w której lesistość w 2021 r. wyniosła zaledwie 13,7%, ponieważ w krajobrazie gminy dominują tereny rolnicze.
- Na terenie MOF Stalowej Woli zlokalizowane są dwie stacje pomiarowe należące do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – w Nisku przy ul. Szklarniowej oraz Stalowej Woli przy ul. Wojska Polskiego. Dopuszczalna liczba dni ze stężeniem dobowym pyłu zawieszonego PM₁₀ w 2021 r. nie została przekroczona (Nisko – 26 dni, Stalowa Wola – 19 dni). Stężenie średniodobowe na obu stacjach było podobne (44 i 42 µg/m³) przy normie wynoszącej 50 µg/m³. Stężenie średnioroczne nie zostało przekroczone (norma - 40 µg/m³).
- W 2021 r. w całym województwie podkarpackim odnotowano przekroczenia dopuszczalnych stężeń szkodliwego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ – podobnie jak w latach poprzednich. Zarejestrowano także przekroczenia stężeń pyłu PM_{2,5}.

Gospodarka komunalna

- Zadaniemi z zakresu gospodarki komunalnej na terenie MOF Stalowej Woli zajmują się Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Stalowej Woli, Zakład Wodociągów i Kanalizacji (ZWIK), który zajmuje się dostarczaniem wody do mieszkańców Stalowej Woli i okolic oraz monitoruje parametry wody pitnej, Zakład Oczyszczania, Miejska Oczyszczalnia Ścieków w Stalowej Woli, 2 Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów w Stalowej Woli, Miejski Zakład Komunalny Nisko Sp. z o.o. w Nisku, Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Pysznicy oraz Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Zaleszanych Sp. z o. o.
- W 2021 r. na jednego mieszkańca MOF przypadało 171,0 kg zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych – o 34,2% więcej niż w 2011 r. Wskaźnik ten jest zbliżony do poziomu krajowego (176,2 kg). Dynamika zmian dla MOF jest natomiast większa niż dla kraju (10,0%) i województwa (12,7%), co świadczy o coraz większej ilości produkowanych odpadów przez mieszkańców obszaru. Wśród gmin MOF najwięcej odpadów na mieszkańca odnotowano w Stalowej Woli (214,3 kg), natomiast najmniej w Gminie Zaleszany (79,8 kg).
- Odsetek odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych wyniósł 37,2% w 2021 r. dla całego MOF. Wskaźnik ten jest niższy w porównaniu do województwa (43,1%) i kraju (42,9%), podobnie jak dynamika zmian w latach 2017-2021. W większości gmin MOF udział odpadów zebranych selektywnie nie przekraczał 50% - wyjątek stanowi Gmina Zaleszany, w której udział ten wyniósł 52,8%.
- Zużycie wody na 1 korzystającego w 2021 r. było najwyższe w Stalowej Woli (33,5 m³), a najniższe w Gminie i Mieście Nisko (25,4 m³). Dla całego obszaru funkcjonalnego wskaźnik ten osiągnął poziom 31,4 m³ – był niższy niż wartość dla kraju (36,4 m³) i nieco wyższy od wskaźnika dla województwa (30,1 m³).
- Według *Planu przeciwdziałania skutkom suszy*, teren MOF jest umiarkowanie zagrożony zjawiskiem suszy – dotyczy to łącznego zagrożenia suszą, w skład czego wchodzi zagrożenie suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną. MOF w większości jest słabo zagrożony wystąpieniem suszy rolniczej – wyjątkiem jest Gmina Zaleszany, której teren został zakwalifikowany do silnego i ekstremalnego

zagrożenia tym typem suszy (klasa III i IV). Zdecydowana większość terenu MOF jest silnie zagrożona (klasa III) suszą hydrologiczną.

Infrastruktura turystyczna

- Przez obszar MOF przebiega kilka szlaków turystycznych m.in. Szlak Doliny Sanu, Szlak „Błękitny San”, Szlak Architektury Drewnianej, Szlak Turystyczny Gniazd Rodowych Lubomirskich czy Szlaki rowerowe – np. Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo (najdłuższy szlak rowerowy w Polsce).
- Obszar MOF należy do terenów atrakcyjnych turystycznie. Stalowa Wola wyróżnia się ciekawą historią, związaną z budową Centralnego Okręgu Przemysłowego, kulturą Lasowiaków oraz unikalną architekturą w stylu art déco.
- W Gminie Nisko główną atrakcją jest kąpielisko nad Zalewem na Podwolinie wraz z parkiem linowym. Do dyspozycji są ścieżki pieszo – rowerowe, tor rowerowy z sekcjami do pumptrack, dirt i mini bmx racing oraz park linowy ze zjazdem tyrolskim z wieży. Park linowy składa się z 3 oddzielnych tras zamocowanych na różnych wysokościach (w zależności od stopnia trudności trasy). W okresie letnim na terenie zbiornika otwierane jest kąpielisko strzeżone otwarte w godzinach od 10 do 18. Wokół kąpieliska znajdują się przebieralnie i sanitariaty z prysznicami oraz budynek gastronomiczno – handlowy. Dużą atrakcją zbiornika jest molo. Na terenie zbiornika zlokalizowane są dwa boiska do siatkówki plażowej oraz boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową. Wokół zbiornika zlokalizowane są cztery otwarte strefy aktywności, z licznymi urządzeniami do wykonywania ćwiczeń na świeżym powietrzu. Znajdują się tam m.in. stół do ping-ponga, stół do gry w piłkarzyki oraz w szachy i chińczyka. Na wyspie znajdującej się na zalewie wykonana została dwudziestometrowa drewniana wieża widokowa z punktem widokowym na zalew i otoczenie wokół. Z wieży można zjechać na tyrolce. Na wyspie można skorzystać z altany widokowej z grillem. Nad zalewem można uprawiać specjalistyczne formy turystyki kwalifikowanej m.in. żeglarstwo oraz wędkarstwo.
- Na terenie gminy Pysznicza, w miejscowości Kochany utworzono Żywe Muzeum Wsi i Rzemiosła Polskiego, które jest inicjatywą Jastkowickiego Stowarzyszenia Kulturalno – Historycznego Dziedzictwo i Pamięć. Stowarzyszenie ma na celu popularyzację

zanikających zjawisk kultury ludowej oraz zachowanie i kontynuację tradycji regionalnych Kochan i Jastkowic. Osada Kochany to szczególne miejsce na mapie województwa podkarpackiego, gdzie można zwiedzić Narodową Galerię Niepodległości Polski 100, Przydomowy Zwierzyniec Prawie ZOO, drewniany kościół z odtworzonymi zabudowaniami gospodarskimi, Izbę Pamięci Jana Pawła II czy budynek szkoły wraz z wystawą lokalnego artysty Jana Puka. Najnowszym, oddanym w 2023 roku punktem na mapie Osady jest karczma, która może także służyć jako miejsce spotkań biznesowych.

- W pobliżu MOF, w Gminie Ulanów działa stowarzyszenie Bractwo Flisackie pw. Św. Barbary w Ulanowie kultywujące lokalne tradycje flisackie, które w 2022 r. zostały wpisane na listę niematerialnego dziedzictwa UNESCO.
- Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego w Stalowej Woli jest jedynym muzeum w Polsce poświęcone najważniejszej realizacji industrialnej i urbanistycznej w II RP - Centralnemu Okręgowi Przemysłowemu. W muzeum zgromadzony jest unikatowy zbiór archiwaliów oraz ikonografii, który dotyczy wiodącej inwestycji COP-u, w ramach którego powstały Zakłady Południowe, Elektrownia oraz modernistyczny zespół urbanistyczno-architektoniczny – osiedle Stalowa Wola). W pierwszych miesiącach funkcjonowania (lipiec 2022 r. – marzec 2023) muzeum obsłużyło ponad 30 tys. turystów.
- Na terenie MOF zlokalizowane jest jedyne w powiecie lotnisko (gmina Zaleszany) będące bazą Aeroklubu Stalowowolskiego i miejscem wielu lokalnych i ogólnopolskich imprez plenerowych. Obecnie lotnisko wykorzystywane jest do lotów szkoleniowych, sportowych i treningowych. Aeroklub Stalowowolski prowadzi dla amatorów sportów lotniczych szkolenia: motolotnicze, szybowcowe, spadochronowe, modelarskie.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

- Najwyższym udziałem pokrycia powierzchni MPZP cechuje się Miasto rdzeń – 26,3%. W pozostałych jednostkach poziom pokrycia MPZP wynosi mniej niż 3,5%. Brak MPZP może skutkować chaosem przestrzennym, w tym postępującą suburbanizacją i rozproszeniem zabudowy mieszkalnej, wyższymi kosztami eksploatacji infrastruktury technicznej oraz może stanowić barierę inwestycyjną. Ogólny wskaźnik

dla MOF także jest dość niski (6,8%) – szczególnie w porównaniu do wskaźnika dla kraju (31,7%).

2.2.3.1 Mobilność miejska i transport

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa inwestycje w zrównoważoną mobilność miejska będą opierać się na odpowiednim planowaniu mobilności miejskiej. Oznacza to, że przyznanie dofinansowania będzie uzależnione od przyjęcia odpowiedniego dokumentu z zakresu planowania transportu miejskiego. Aby Strategia ZIT mogła pełnić funkcję dokumentu z zakresu planowania transportu miejskiego, powinna być odpowiednio dostosowana – tzw. strategia ZIT obejmuje kwestie dotyczące transportu i mobilności miejskiej w zakresie diagnozy, celów i listy projektów. Z uwagi na wskazane przesłanki w ramach syntezy diagnozy sfery przestrzennej wydzielono odrębny obszar dotyczący transportu i mobilności miejskiej.

Operatorem publicznego transportu zbiorowego na terenie Gminy Stalowa Wola jest Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Stalowej Woli, który posiada status jednoosobowej spółki ze 100% udziałem Gminy Stalowa Wola. Zadania te są wykonywane na podstawie umowy wykonawczej nr ITP-VIII.7240.180.2016.PK z dnia 30 listopada 2016 r.

Miasto organizuje także transport na terenie pozostałych gmin MOF. Wykonywane przewozy mają charakter komunikacji miejskiej, ponieważ realizowane są w granicach administracyjnych miasta i gmin sąsiadujących, które zawarły porozumienia w zakresie realizacji usług publicznego transportu zbiorowego.

Porozumienia międzygminne zawarte przez Gminę Stalowa Wola to:

- Porozumienie Międzygminne z dnia 2 lipca 2015 r. (z późn. zm.) w sprawie powierzenia przez Gminę i Miasto Nisko do realizacji Gminie Stalowa Wola zadania w zakresie lokalnego transportu zbiorowego;
- Porozumienie Międzygminne Nr ITP-VIII.031.3.2016.PK z dnia 28 grudnia 2016 r. (z późn. zm.) w sprawie powierzenia przez Gminę Pysznica do realizacji Gminie Stalowa Wola zadania w zakresie lokalnego transportu zbiorowego;
- Porozumienie Międzygminne Nr ITP-VIII.031.1.2015.PK z dnia 30 czerwca 2015 r. (z późn. zm.) pomiędzy Gminą Stalowa Wola a Gminą Zaleszany w sprawie realizacji

zadania o charakterze użyteczności publicznej a dotyczącego komunikacji miejskiej jako zadania własnego gmin w zakresie publicznego transportu zbiorowego.

Poniżej zaprezentowano kluczowe wnioski z diagnozy z zakresu infrastruktury transportu i mobilności w MOF Stalowa Wola.

- Przez teren MOF przebiega droga krajowa i droga szybkiego ruchu DK 77 (Przemysł – Lipnik) ważna dla ruchu tranzytowego z Polski do Słowacji i Ukrainy. W 2021 r. oddano do użytku obwodnicę Niska i Stalowej Woli, dzięki czemu wyprowadzono ruch tranzytowy z centrum tych miast. W przyszłości droga ma się łączyć ze szlakiem Via Carpatia (składającym się z różnych odcinków dróg, w tym z S19). Droga S19 (Barwinek - Rzeszów – Kuźnica Białostocka) prowadząca od granicy ze Słowacją, przez Rzeszów do granicy z Białorusią, jest jednym z najważniejszych szlaków komunikacyjnych łączących kraje nadbałtyckie ze Słowacją (jest elementem międzynarodowego szlaku Via Carpatia). Ponadto, przez obszar MOF przebiega kilka dróg wojewódzkich, takich jak DW 855 (Olbięcín – Stalowa Wola), DW 871 (Stalowa Wola - Tarnobrzeg), DW 872 (Nisko – Łoniów), DW 858 (Szczepieszyn – Zarzecze).⁸
- W projekcie Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2023 – priorytet B na liście inwestycji drogowych znajduje się bardzo istotne przedsięwzięcie z zakresu rozbudowy sieci dróg, które realizowane jest przez Samorząd Województwa Podkarpackiego, obejmujące terytorialnie Gminę i Miasto Nisko pn. „Budowa drogi wojewódzkiej nr 872 w Nisku (łącznik DK 19),
- Na terenie MOF zlokalizowane są także linie kolejowe, których układ jest rozbudowany i obejmuje Linię nr 74 Sobów - Stalowa Wola (linia dwutorową, zelektryfikowaną), Linię nr 66 Zwierzyniec Towarowy – Stalowa Wola Południe (linia jednotorowa, nieelektryfikowana), Linię nr 68 Lublin – Przeworsk (dwutorowa, zelektryfikowana).
- W odległości kilkunastu kilometrów od Miasta Stalowa Wola przebiega Linia Hutnicza Szerokotorowa łącząca Hrubieszów i Sławków. Jedną z odnóg tej linii prowadzi do Huty w Stalowej Woli. Planowana jest budowa kolejnej odnogi łączącej nową strefę przemysłową z tą linią, co umożliwi sprawny i ekologiczny przewóz

⁸ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Stalowa Wola na lata 2016-2023

towarów. Dodatkowym atutem obszaru jest bliskość dużego lotniska Rzeszów-Jasionka, położonego około 70 km od MOF Stalowej Woli.

- Sieć komunikacji miejskiej tworzy 17 regularnych linii autobusowych o łącznej długości blisko 170 km oraz 3 linie okolicznościowe (kursujące tylko 1. listopada). Na podstawie porozumień międzygminnych kursy części linii realizowane są również na terenie sąsiednich gmin, tj.: Gminy i Miasta Nisko (3 linie- nr 1,4,12), Gminy Pyszcznica (3 linie – nr 16,17,19), Gminy Zaleszany (4 linie – nr 3,4,14,15)⁹.
- Operator systemu komunikacji miejskiej – MZK Sp. z o.o. – obsługuje łącznie 301 przystanków i 27 pętli na terenie Gminy Stalowa Wola i gmin sąsiednich. Najwięcej przystanków zlokalizowanych jest w Stalowej Woli (189 i 14 pętli), najmniej natomiast w gminie Zaleszany (24 przystanki i 4 pętli).
- łączna praca przewozowa zrealizowana przez MZK Sp. z o.o. w Stalowej Woli w 2020 r. wyniosła niespełna 1,3 mln km, w 2021 r. wzrosła do niemal 1,4 mln wozokilometrów, a w 2022 r. osiągnęła ponad 1,57 mln wozokilometrów, z czego najwięcej na terenie Miasta Stalowa Wola (1,2 mln wozokilometrów). Najwięcej wozokilometrów zrealizowano w 2022 r. na linii nr 4, która przebiega przez 3 jednostki (Stalowa Wola, Nisko i Zaleszany).
- Prognozowana średnioroczna praca przewozowa komunikacji miejskiej w Stalowej Woli w okresie 2025-2030 wyniesie 1 405 000 wozokilometrów, tj. więcej niż w 2020 r. i 2015 r. odpowiednio o 10,29% i 17,47%.
- W ramach systemu komunikacji miejskiej w 2021 r. łącznie na wszystkich liniach w ciągu dnia zrealizowano liczbę kursów: w dni robocze – 332, w dni robocze wolne od nauki w szkole – 275, w soboty – 136, w niedziele i święta – 154.
- Na obecny tabor składają się 34 niskopodłogowe autobusy, z których wszystkie wyposażone są w GPS, system zapowiedzi głosowej oraz wizualnej, kasowniki obsługujące płatności pay pass oraz kartę miejską, monitoring przedziału pasażerskiego (23 autobusy wyposażone są w bramki liczące pasażerów).
- Przeważającą część taboru (ponad 60%) stanowią pojazdy zakupione w 2016 oraz 2018 r., spełniające najbardziej rygorystyczne obecnie obowiązujące normy emisji. Stan techniczny autobusów ocenia się w znacznej większości jako bardzo dobry i dobry. Jedynie najstarszy, najbardziej wyeksploatowany tabor znajduje się

⁹ <https://rozklad.mzk.stalowa-wola.pl/>

w dostatecznym stanie technicznym i wymaga relatywnie wysokich, regularnych nakładów finansowych celem dokonywania bieżących napraw.

- Zdecydowana większość pojazdów (ponad 70%) napędzanych jest olejem napędowym, 10 autobusów posiada napęd elektryczny (pojemność baterii trakcyjnych wynosi 160 kWh).
- MZK Sp. z o.o. korzysta z 4 stacji ładowania autobusów elektrycznych, których właścicielem jest Gmina Stalowa Wola. Gmina Stalowa Wola jest obecnie właścicielem 4 stacji ładowania autobusów elektrycznych, w tym 1 stacji wolnego ładowania znajdującej się na terenie zajezdni MZK Sp. z o.o. oraz 3 stacji szybkiego ładowania zlokalizowanych na terenie Miasta. Autobusy elektryczne wykorzystywane są na wszystkich liniach komunikacji miejskiej. Wynika to z układu brygad (kursówek).
- Obszar objęty komunikacją miejską obsługiwaną przez MZK Sp. z o.o. podzielono na 2 strefy taryfowe: Strefa A (Stalowa Wola) i Strefa B (obszar objęty komunikacją miejską poza strefą A - wszystkie przystanki w miejscowościach objętych komunikacją miejską). W zależności od obszaru obowiązują 2 rodzaje biletów – jednostrefowy lub wielostrefowy. W ramach cennika wydzielono następujące rodzaje biletów: jednorazowe, czasowe, okresowe normalne i okresowe specjalne.
- Udział poszczególnych rodzajów biletów w grupie biletów jednorazowych w 2022 r. w przypadku biletów jednostrefowych wynosił 58,13%, a wielostrefowych 41,87%, co wskazuje na wysoką skalę przemieszczeń w obrębie MOF.¹⁰
- Liczba ogółem biletów okresowych i biletów wolnej jazdy w 2022 r. wynosiła 6524. Udział poszczególnych rodzajów biletów w ogólnej grupie biletów sprzedanych w 2022 r. przedstawiał się następująco: Bilety okresowe normalne: 2151 (32,97%), Bilety okresowe ulgowe: 3279 (50,26%), Bilety okresowe wakacyjne: 68 (1,42%) i Bilety Wolnej Jazdy: 1026 (15,73%).¹¹
- Od 2012 r. ceny biletów nie uległy zmianie.
- Szacowana liczba przejazdów (pasażerów) w latach 2017-2019 wahała się w przedziale 1,19-1,37 mln osób. Spadek do poziomu 720,4 tys. osób w 2020 r. wynikał z pandemii COVID-19 i wprowadzanych w całym kraju obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych, a tym samym ograniczeń w przemieszczaniu się. Od 2021 r.

¹⁰ Dane: MZK Sp. z o.o. (Zakład Komunikacji Miejskiej)

¹¹ Dane: MZK Sp. z o.o. (Zakład Komunikacji Miejskiej)

liczba ta zaczęła stopniowo wzrastać. W 2022 r. przewieziono łącznie około 2,7 mln pasażerów, gdy w 2021 r. było to 2,1 mln – odnotowano zatem wzrost o 28%.

- W podziale na rodzaje biletów sytuacja przedstawiała się następująco: liczba skasowań papierowych biletów jednorazowych w kasownikach w latach 2017-2022 mieściła się w przedziale 852,7-1 039,3 tys. szt. a liczba sprzedanych biletów okresowych w latach 2017-2019 zawierała się przedziale 7,66 7,90 tys. szt. W 2022 r. sprzedano 898 421 biletów jednorazowych, 5 498 biletów okresowych i 1 026 biletów wolnej jazdy.
- Wskaźnik liczby pasażerów na jeden zrealizowany wkm w 2022 r. wynosił 1,71 os./1 wkm, natomiast w 2021 r. był niższy i wynosił 1,42 os./ 1 wkm.
- Popyt na usługi transportu zbiorowego¹² realizowane przez Miasto Stalowa Wola za 2022 r. był zróżnicowany w obrębie MOF. Największy popyt odnotowano w Mieście Stalowa Wola, co stanowiło ponad połowę popytu na usługi transportowe w całym MOF. Najmniejszy popyt dotyczył Gminy Zaleszany – stanowił 11,17% całego popytu w MOF.
- Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych w Powiecie Stalowowolskim (na terenie którego znajduje się większa część MOF Stalowa Wola) wynosi ponad 54 tys. pojazdów samochodowych, które wykorzystywane są do transportu indywidualnego. W porównaniu do 2016 r. ich liczba wzrosła o 14,1%. Patrząc na wiek pojazdów używanych na terenie powiatu, blisko 1/3 z nich miała powyżej 20 lat. Samochody stosunkowo nowe mające 0-7 lat stanowiły zaledwie 14%. Można zatem przypuszczać, że większość samochodów użytkowanych w powiecie nie spełnia najnowszych norm dotyczących m.in. emisji szkodliwych substancji. Wzrost liczby pojazdów jest niekorzystny – powoduje zwiększoną degradację środowiska naturalnego, nadmierne zatłoczenie lokalnych dróg (w tym także tych w Stalowej Woli) oraz wpływa negatywnie na jakość życia mieszkańców generując zwiększony poziom hałasu.
- Z danych zawartych w Aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej w Gminie Stalowa Wola (PGN) wynika, że emisja CO₂ w transporcie na obszarze Gminy Stalowa Wola wyniosła w 2020 roku 150 834 Mg. Jak przewiduje scenariusz BAU¹³, emisja CO₂ związana z transportem osiągnie 143 083 Mg/rok w roku 2030.

¹² Popyt = (Liczba mieszk. gminy x Liczba pasażerów w danym roku) / Liczba mieszk. obszaru

¹³ BAU (z ang. business as usual) – scenariusz, w którym nie przewiduje się żadnych dodatkowych działań w zakresie efektywności energetycznej. BAU jest scenariuszem, badającym konsekwencje kontynuacji obecnych

- łączna długość dróg rowerowych na terenie MOF w 2021 r. wyniosła blisko 100 km – znacznie więcej niż w 2011 r. (23,4 km). W 2021 r. w przeliczeniu na 100 km² długość ścieżek rowerowych osiągnęła długość 21,7 km – o 16,6 km więcej niż wskaźnik w 2011 r. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Stalowej Woli (71 km), a najmniejsza w Gminie Zaleszany (2,9 km). We wszystkich gminach MOF dynamika zmian była dodatnia, co wskazuje na rozwój sieci ścieżek rowerowych na całym obszarze.

2.3 Kluczowe wnioski z badania ankietowego

2.3.1 Badanie ankietowe mieszkańców

W okresie od sierpnia do września 2022 r. przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli dotyczące postrzegania obszaru oraz oceny warunków życia. Poniżej zaprezentowano kluczowe wnioski z badania.

- Większość respondentów jest zdania, że MOF Stalowa Wola jest dobrym miejscem do życia (67,4%), natomiast negatywne zdanie na ten temat miało 13,4% osób. Stosunkowo duży odsetek ankietowanych nie miał zdania na ten temat (19,3%), co wskazuje na trudności w jednoznacznej ocenie MOF jako dobrego lub nieodpowiedniego miejsca do życia.
- Głównym czynnikiem wpływającym na chęć opuszczenia MOF przez ankietowanych jest praca, a konkretnie niskie wynagrodzenia oferowane przez lokalnych pracodawców. Część mieszkańców negatywnie ocenia działania podejmowane przez władze samorządowe, szczególnie w kontekście ochrony jakości powietrza i przyrody, które są ich zdaniem niewystarczające i wpływają na jakość życia w MOF.
- Wśród najlepiej ocenianych aspektów życia w gminach MOF na pierwszym miejscu znalazła się działalność Straży Pożarnej, następnie dostępność do Internetu oraz jakość dróg.
- Ankietowani najgorzej oceniają dostępność oraz jakość usług służby zdrowia. Jest to jedyny element, w którym przeważa ocena negatywna, co wskazuje na potrzebę

trendów dla populacji, gospodarki, technologii oraz dla zachowań ludzi. Ekstrapolacja tych trendów może spowodować budowanie modeli projektujących zmiany zachodzące w gospodarce oraz te zmiany środowiskowe, które tak jak emisja CO₂ znajdują się pod bezpośrednim wpływem prowadzonej aktywności ekonomicznej i stosowanych technologii produkcji.

pilnej poprawy w tej kwestii. Innym aspektem wymagającym poprawy jest dostępność mieszkań, ponieważ zdaniem badanych występują trudności w znalezieniu mieszkania na wynajem na terenie MOF. Problem występuje także wśród osób chcących kupić mieszkanie, ponieważ ceny mieszkań na lokalnym rynku nieruchomości są zbyt wysokie. Ze względu na sytuację gospodarczą, można przypuszczać, że problem ten będzie narastał – mniej osób będzie stać na najem lub kupno mieszkania.

- Zdaniem respondentów, mocną stroną MOF jest estetyka przestrzeni publicznych, lokalny patriotyzm, kultura i tradycje. Większość elementów wymienionych w ankiecie nie została jednoznacznie oceniona jako mocna lub słaba strona. Wyjątkiem są cztery aspekty, w których negatywna opinia zdecydowanie przeważa nad pozytywną – oferta usług zdrowotnych, lokalny rynek pracy, oferowane wynagrodzenie za pracę oraz dostępność i ceny mieszkań.
- Odpowiedzi respondentów pokrywają się w poszczególnych pytaniach, wskazując na te same elementy wymagające poprawy. Wśród zaproponowanych przez nich działań, które powinny podjąć władze MOF, najczęściej wskazywane są: tworzenie nowych i lepiej płatnych miejsc pracy, wspieranie budownictwa mieszkaniowego oraz zwiększenie jakości i dostępności usług zdrowotnych.
- Ponad połowa respondentów obawia się utraty pracy – czego powodem jest m.in. sytuacja gospodarcza Polski oraz problemy międzynarodowe (konflikt na Ukrainie, brak surowców itp.). Może to jednak świadczyć także o problemach występujących przede wszystkim na lokalnym rynku pracy – szczególnie biorąc pod uwagę inne odpowiedzi ankietowanych. Ich zdaniem rynek pracy wymaga szczególnego wsparcia.
- W przypadku utraty pracy $\frac{1}{3}$ respondentów zmieniłaby miejsce zamieszkania – na inną miejscowość (niekoniecznie w granicach MOF) lub wyjechała za granicę. Niewielki odsetek z nich założyłby własną firmę.

2.3.2 Badanie ankietowe przedsiębiorców

W dniach 26.07 - 09.08.2023 r. przeprowadzono sondaż za pomocą ankiety online wśród przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie MOF Stalowa Wola w kierunku szacowania popytu oraz zrozumienia potrzeb i oczekiwań potencjalnych klientów biznesowych. Ankietę skierowano przede wszystkim do średnich i dużych przedsiębiorstw,

które z założenia mogłyby realizować kontakty handlowe z kontrahentami spoza obszaru MOF skutkujące wizytami biznesowymi i organizacją spotkań biznesowych.

- Aż 94% ankietowanych przedsiębiorców zaznaczyło, że ich firmy są odwiedzane przez kontrahentów i klientów z zewnątrz, a także regularnie organizują oni spotkania biznesowe w mieście Stalowa Wola i okolicach.
- Analizując częstotliwość organizacji spotkań, wyniki ukazują zróżnicowane podejście lokalnych przedsiębiorców. Prawie połowa respondentów (48%) organizuje spotkania biznesowe 3-5 razy w ciągu miesiąca, podczas gdy 27% organizuje je 1-2 razy w miesiącu, a kolejna 25% przekracza liczbę 6 spotkań w tym samym okresie. Takie wyniki wskazują na dynamikę w działalności biznesowej w regionie oraz silne zaangażowanie w nawiązywanie relacji handlowych. Skutkować to może stabilnym, względnie wysokim popytem na ofertę w zakresie przestrzeni na spotkania biznesowe i ofertę premium po godzinach w MOFie.
- Jeśli chodzi o wielkość grup uczestniczących w spotkaniach, 55% kontrahentów pojawia się pojedynczo lub w parach, 30% w grupach 3-5 osobowych, a tylko 9% w grupach powyżej 6 osób. To świadczy o preferencji kontrahentów i klientów do bardziej kameralnych spotkań, które sprzyjają efektywnej komunikacji i interakcji biznesowej.
- Ankietowani wskazali na międzynarodowy charakter kontrahentów odwiedzających MOF Stalowa Wola. Firmy z regionu przyciągają partnerów zarówno z różnych krajów Europy, jak i z odległych regionów Polski, co potwierdza znaczenie obszaru jako platformy biznesowej wymiany handlowej.
- Ważnym aspektem badania była również analiza czasu trwania pobytu kontrahentów. Aż 87% wizyt to krótkie pobyty trwające 1-2 dni, podczas gdy 13% stanowią dłuższe wizyty trwające 3-5 dni.
- Odpowiedzi wskazują na niewielkie zaangażowanie lokalnych firm w organizowanie czasu wolnego w regionie swoim kontrahentom. Może być to związane z niską świadomością posiadanej przez MOF oferty lub brakiem odpowiedniej, urozmaiconej oferty premium.

- Najważniejszymi lukami w ofercie biznesowej MOF Stalowa Wola, z perspektywy ankietowanych przedsiębiorców, są brak wystarczającej bazy hotelowej oraz niedostateczna liczba wysokiej jakości restauracji.
- Połowa badanych przedsiębiorców prowadzi również inne wydarzenia z zakresu turystyki biznesowej w Stalowej Woli i okolicach, takie jak szkolenia, wydarzenia integracyjne, konferencje i wizyty studyjne. Jednakże, również tutaj wskazany jest deficyt w zakresie zaplecza hotelowo-konferencyjnego, co utrudnia organizację takich imprez.

2.4 Powiązania gospodarcze, społeczne i środowiskowe

Miejski Obszar Funkcjonalny Stalowej Woli jest powiązany funkcjonalnie w różnych sferach, zarówno na poziomie gmin MOF jak i biorąc pod uwagę otoczenie zewnętrzne. Poniżej przedstawiono główne czynniki warunkujące stan i siłę powiązań funkcjonalnych w ramach MOF.

- W strategii wojewódzkiej MOF Stalowej Woli został wymieniony jako jeden z kilku miejskich obszarów funkcjonalnych. Stalowa Wola będąca rdzeniem obszaru została zaliczona do miasta posiadającego duży potencjał przemysłowy, w tym potencjał do prowadzenia prac biznesowo-rozwojowych oraz rozwoju funkcji edukacyjnych, w tym szkolnictwa wyższego. Zarówno Stalowa Wola jak i Nisko zostały zaliczone do miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Także Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego wskazuje, że MOF Stalowej Woli powinien wzmocnić potencjał gospodarczy i społeczny, rozwijać spójność i dostępność komunikacyjną oraz rozwijać różne formy rekreacji, kultury i turystyki na terenie obszaru.
- Strategia wojewódzka rekomenduje utworzenie układu multipolarnego Stalowej Woli z Niskiem, Sandomierzem i Tarnobrzegiem – w 2022 r. te cztery miasta zawiązały Inicjatywę Czwórmieście, w ramach której planowane jest pogłębianie współpracy na rzecz zwiększenia jakości życia mieszkańców regionu.
- Rdzeń obszaru funkcjonalnego stanowi Miasto Stalowa Wola, będąca ośrodkiem gospodarczym, usługowym i kulturalnym dla okolicznych gmin. Stalowa Wola jest miejscem pracy dużej części mieszkańców MOF. Pozostałe gminy obszaru spełniają głównie funkcje mieszkalne i rekreacyjne. Na obszarze widoczna jest silna

suburbanizacja rdzenia MOF, co wynika z przenoszenia się mieszkańców miasta na tereny wiejskie – przede wszystkim do Gminy Pysznica i Gminy Zaleszany.

- W sferze środowiskowej gminy tworzące MOF powiązane są przez uwarunkowania fizyczno-geograficzne. Geograficznie MOF położony jest Kotlinie Sandomierskiej, w obrębie mezoregionów takich jak Dolina Dolnego Sanu, Równina Tarnobrzeska i Równina Biłgorajska. Przez wszystkie gminy MOF przepływa rzeka San – w strategii wojewódzkiej teren MOF został zaliczony do obszaru Błękitnego Sanu. Program Strategiczny „Błękitny San” ma przyczynić się przede wszystkim do podniesienia poziomu życia mieszkańców gmin położonych wzdłuż biegu rzeki San. Zasoby endogeniczne oraz powiązania egzogeniczne poszczególnych gmin, aktualnie występujące i potencjalne, właściwie wykorzystane w procesie rozwoju mogą przyczynić się do poprawy poziomu konkurencyjności tego obszaru, a w konsekwencji zapewnić mu trwały wzrost i rozwój gospodarczy prowadzący do poprawy życia mieszkańców. Celem głównym Programu Strategicznego „Błękitny San”, który uszczegóławia ogólną wizję rozwoju gmin Błękitnego Sanu jest wzrost poziomu i warunków życia mieszkańców gmin tego obszaru poprzez poprawę dostępu do miejsc pracy i usług przy efektywnym wykorzystaniu zróżnicowanych zasobów endogenicznych. Poprawa spójności wewnętrznej i wzmocnienie funkcjonalnych powiązań zewnętrznych, prowadzić będzie do zmniejszania poziomu zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego Podkarpacia w układzie wewnątrzregionalnym, wzdłuż biegu rzeki San. Zakłada się, że cel główny Programu zostanie osiągnięty poprzez podjęcie projektów zgodnych z kierunkami wskazanymi przez zdefiniowane priorytety i działania strategiczne. Główne działania strategiczne to wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jej brzegów oraz obszarów nadbrzeżnych, utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów, zabezpieczenie obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.
- W latach 1975-1998 wszystkie gminy MOF Stalowej Woli znajdowały się w obrębie województwa tarnobrzeskiego. W czasach międzywojennych teren MOF należał

do Centralnego Okręgu Przemysłowego, w ramach którego powstała Huta Stalowa Wola, będąca do dziś jednym z największych zakładów metalurgiczno-zbrojeniowych w kraju. Stanowi to potwierdzenie, że MOF posiada wspólną historię, w tym powiązania administracyjne i społeczno-gospodarcze.

2.5. Uwarunkowania, trendy i czynniki wpływające na rozwój MOF Stalowa Wola

Z punktu widzenia diagnozy sytuacji MOF należy zwrócić uwagę na czynniki zewnętrzne oraz trendy i tendencje, które mają wpływ na funkcjonowanie obszaru oraz warunkują jego dalszy rozwój. Wśród najważniejszych uwarunkowań, trendów i czynników wpływających na rozwój MOF Stalowa Wola oraz determinujących realizację projektów zintegrowanych, można wskazać na:

Starzenie się społeczności:

Starzejące się społeczeństwo stanowi duże wyzwanie w kontekście dostosowania i rozwoju odpowiednich usług publicznych, infrastruktury i świadczeń. Statystycznie co piąty mieszkaniec MOF ma 65 lat lub więcej. Odsetek osób w tym wieku znacząco wzrósł (o 8 pp. w latach 2011-2021), ponadto dynamika zmian jest mniej korzystna na tle województwa podkarpackiego i kraju. Biorąc pod uwagę zmniejszający się przyrost naturalny i niskie saldo migracji, problem starzenia się społeczeństwa będzie postępował. W wyniku zmian w obrębie struktury demograficznej obszaru, zajdzie konieczność dalszego rozwijania polityki senioralnej na terenie całego MOF. Polityka ta będzie musiała obejmować różne aspekty, takie jak m.in.: rozwijanie usług medycznych i opiekuńczych, kierowanie szerokiej oferty kulturalno-rozrywkowej do osób starszych, prowadzenie aktywizacji społecznej seniorów i dostosowywanie infrastruktury do osób z niepełnosprawnościami i specjalnymi potrzebami wynikającymi z podeszłego wieku.

Zauważalny trend wzrostu liczby osób w tej grupie wiekowej może też być szansą dla młodych i przedsiębiorczych mieszkańców, którzy mogliby otwierać działalności gospodarcze skierowane do seniorów. Innym skutkiem procesu starzenia się społeczeństwa jest pogłębiający się problem zasobów pracowników, co jest szczególnie istotnym wyzwaniem dla MOF, gdzie na strefach gospodarczych skupione są przedsiębiorstwa dające zatrudnienie przeważającej większości mieszkańców. Zmiana struktury demograficznej wiąże się nie tylko z wyzwaniem dotyczącym zapewnienia siły roboczej ale także kwestiami jakimi należy

sprostać w kontekście wielu obszarów życia codziennego mieszkańców, jak i potencjalnych migrantów z zewnątrz.

Rosnące potrzeby w zakresie dostępności usług pomocy społecznej i ochrony zdrowia:

Liczba beneficjentów pomocy społecznej w ostatnich latach uległa zmniejszeniu, jednakże w wyniku starzenia się społeczności lokalnej przybywa osób wymagających częściowej lub całodobowej opieki. Wynika z tego konieczność rozwijania usług dedykowanych seniorom i osobom z niepełnosprawnościami, takich jak m.in. usługi rehabilitacyjne, psychologiczne, pielęgnacyjne, opiekuńcze, asystenckie, w tym rozwój usług świadczonych w miejscu zamieszkania pacjenta. Wyzwaniem będzie zapewnienie odpowiedniej jakości i dostępności wspomnianych usług, biorąc pod uwagę problemy spowodowane m.in. brakiem odpowiedniej liczby specjalistów (pracowników socjalnych, opiekunów itp.).

Na terenie MOF znajdują się trzy szpitale i wiele mniejszych poradni opieki zdrowotnej, jednakże dostępność do usług medycznych jest niska. Ankietowani mieszkańcy MOF negatywnie oceniają jakość i dostęp do tych usług, jednak problem ten dotyczy nie tylko MOF Stalowej Woli, lecz jest problemem ogólnopolskim. Przyczyną takiego stanu jest m.in. niedostateczna liczba kadry medycznej. Ze względu na starzenie się społeczeństwa, zapotrzebowanie na usługi medyczne będzie wzrastać. Ponadto respondenci wskazali rozwój opieki zdrowotnej jako drugie najważniejsze przedsięwzięcie, które należy zrealizować aby znacząco poprawić warunki życia na terenie MOF.

Drenaż mózgów:

Przenoszenie się młodych, wykształconych osób do większych ośrodków jest trendem ogólnopolskim. Również na terenie MOF istnieje zauważalny problem migracji młodych i wykształconych osób do większych ośrodków (tzw. drenaż mózgów). W latach 2011-2021 liczba osób w wieku 20-34 lata uległa zmniejszeniu aż o 35,5% w całym obszarze funkcjonalnym. Biorąc pod uwagę Miasto Stalową Wolę, sytuacja jest szczególnie niekorzystna – w tym samym czasie liczba młodych osób zmalała o 44,2%. Wskazuje to na problem z zatrzymaniem młodych osób na terenie MOF. Z tego względu ważne jest wzmacnianie konkurencyjności MOF – poprzez rozwijanie gospodarki opartej na wiedzy, tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy w obszarze funkcjonalnym oraz dalszy rozwój oferty edukacyjnej.

Popyt na produkty turystyczne:

MOF Stalowa Wola posiada znaczący potencjał w zakresie generowania popytu na ofertę typu bleisure, co potwierdzają wyniki przeprowadzonych badań, w tym przede wszystkim:

- **Aktywność biznesowa:** Aż 94% ankietowanych przedsiębiorców wskazało, że ich firmy są regularnie odwiedzane przez kontrahentów i klientów z zewnątrz oraz organizują spotkania biznesowe w Stalowej Woli. Świadczy to o potencjale miasta, jak i MOF, w zakresie możliwości obsługi potoku ruchu przyjazdów służbowych w zakresie organizacji spotkań biznesowych oraz zagospodarowania czasu "po godzinach". Dowodzi także względnej atrakcyjności regionu dla partnerów biznesowych oraz rosnącej roli miasta Stalowa Wola jako centrum spotkań biznesowych.
- **Częstotliwość spotkań biznesowych:** Wyniki sondażu wskazują na dynamiczną działalność biznesową w regionie, z prawie połową respondentów organizujących spotkania biznesowe 3-5 razy w miesiącu. Takie wyniki wskazują na dynamikę w działalności biznesowej w regionie oraz silne zaangażowanie w nawiązywanie relacji handlowych. Skutkować to może stabilnym, względnie wysokim popytem na ofertę w zakresie przestrzeni na spotkania biznesowe i ofertę premium po godzinach w MOFie.
- **Międzynarodowy charakter:** Firmy z regionu przyciągają partnerów z różnych krajów Europy oraz z odległych regionów Polski, co podkreśla znaczenie obszaru jako platformy biznesowej wymiany handlowej. Udział turystów biznesowych z zagranicy w tym potoku odwiedzających MOF może wpływać na popyt na ofertę typu bleisure, w tym związaną z historią i dziedzictwem regionu.
- **Krótkie pobyty:** Większość wizyt biznesowych trwa 1-2 dni, co wskazuje na potencjał dla oferty typu bleisure, która mógłby zagospodarować czas "po godzinach" podczas tych krótkich pobytów. Ten wynik może wpływać na lokalną gospodarkę i zapotrzebowanie na usługi noclegowe oraz inne usługi wspierające podróżujących przedsiębiorców. Te wyniki również świadczą o potencjale do stworzenia oferty typu bleisure, która zagospodaruje czas "po godzinach" podczas takich 2-5 dniowych spotkań.

- **Wydarzenia w regionie:** Wydarzenia takie jak te organizowane przez Podkarpackie Centrum Piłki Nożnej w Stalowej Woli przyciągają rosnącą liczbę uczestników, co może generować dodatkowy popyt na ofertę bleisure.

Wyniki sondażu podkreślają również potrzebę dalszego rozwoju infrastruktury turystyczno-biznesowej, zwłaszcza atrakcji typu premium i przestrzeni na spotkania biznesowe, a także w zakresie bazy noclegowej i gastronomicznej, w celu lepszego wykorzystania potencjału regionu.

Niepokojący jest natomiast na dziś brak aktywnego proponowania oferty miasta i regionu „po godzinach” dla kontrahentów. Odpowiedzi wskazują na niewielkie zaangażowanie lokalnych firm w organizowanie czasu wolnego w regionie swoim kontrahentom. Może być to związane z niską świadomością posiadanej przez MOF oferty lub brakiem odpowiedniej, urozmaiconej oferty premium. Realizacja przewidzianych inwestycji i zintegrowanie posiadanych atrakcji do jednego sieciowego produktu turystyki biznesowej zdecydowanie wpłynie pozytywnie na ten deficyt.

Najważniejszymi lukami w ofercie biznesowej MOF Stalowa Wola, z perspektywy ankietowanych przedsiębiorców, są brak wystarczającej bazy hotelowej oraz niedostateczna liczba wysokiej jakości restauracji.

Połowa badanych przedsiębiorców prowadzi również inne wydarzenia z zakresu turystyki biznesowej w Stalowej Woli i okolicach, takie jak szkolenia, wydarzenia integracyjne, konferencje i wizyty studyjne. Jednakże, również tutaj wskazany jest deficyt w zakresie zaplecza hotelowo-konferencyjnego, co utrudnia organizację takich imprez. Świadczy to dużym popycie w tym zakresie i potrzebie tworzenia dodatkowych przestrzeni i ofert w tym zakresie.

Atrakcyjność turystyczna jest pojęciem wieloznacznym i złożonym. O tym czy dany obszar jest atrakcyjny turystycznie decydują czynniki obiektywne takie jak występowanie walorów przyrodniczych, antropogenicznych czy odpowiednich elementów infrastruktury turystycznej i paraturystycznej a z drugiej strony subiektywne postrzegane wszystkich tych czynników przez turystów i inwestorów. Rozpoznanie zróżnicowania poziomu atrakcyjności turystycznej obszaru odgrywa istotną rolę w stwarzaniu podstaw do określania działań

podnoszących konkurencyjność regionu i podmiotów gospodarki turystycznej, zlokalizowanych na jego obszarze, tworzeniu podstaw informacyjnych, ułatwiających precyzyjne podejmowanie decyzji inwestycyjnych w turystyce i minimalizacji ryzyka, identyfikacji oraz rozwoju określonych form turystyki na danym terenie a także aktywizacji rozwoju turystyki obszaru turystycznego m.in. przez wzrost zainteresowania kapitału inwestycjami w turystyce. W tym kontekście szansą dla regionu w zakresie zniwelowania problemu braku wysokiej klasy bazy hotelowej są możliwości pozyskania inwestorów i rozwój tego sektora.

Wyniki sondażu wskazują na występujący już dziś znaczący popyt na ofertę turystyki biznesowej, rozumianej jako przestrzeń na mniejsze spotkania biznesowe (szkolenia, konferencje, integracje) oraz ofertę typu bleisure (premium po godzinach). Wyniki podkreślają również istotną rolę MOF Stalowa Wola jako centrum spotkań biznesowych i wskazują potrzebę dalszego rozwoju infrastruktury turystyczno-biznesowej, aby jeszcze lepiej wykorzystać potencjał regionu i zaspokoić potrzeby rynkowe.

Miasta średnie o przemysłowo-biznesowym charakterze, takie jak Stalowa Wola, wraz ze swoimi obszarami funkcjonalnymi (MOFy), stają się dzisiaj coraz bardziej istotnymi graczami na rynku turystycznym w Polsce. Napływ inwestorów z całego świata, powoduje tworzenie wielu relacji biznesowych, które wiążą się z przyjazdami na teren MOF w celach biznesowych.

Główne tendencje, które najsilniej kształtują popyt na produkty turystyczne w takich miastach to:

- **Turystyka biznesowa i bleisure:**
 - **Wzrost znaczenia:** Coraz więcej firm i organizacji wybiera miasta średnie na mniejszej skali konferencje, szkolenia i innego typu spotkania biznesowe.
 - **Integracja z rekreacją:** Połączenie podróży służbowych z rekreacją (bleisure) staje się coraz bardziej popularne. Dla Stalowej Woli jest to o tyle istotne, że ze względu na koncentrację przedsiębiorstw przemysłowych odbywa się tutaj stały ruch podróży służbowych, który można wykorzystać.
 - **Infrastruktura:** Inwestycje w nowoczesne przestrzenie konferencyjne i biznesowe.

- **Rozwój turystyki lokalnej i regionalnej:**
 - **Odkrywanie nowych miejsc:** Turystyka lokalna i regionalna zyskuje na znaczeniu, zwłaszcza wśród osób poszukujących mniej obleganych destynacji.
 - **Autentyczność i unikalność:** Akcent na lokalną kulturę, historię i tradycję.
- **Zrównoważony rozwój i ekoturystyka:**
 - **Świadomość ekologiczna:** Wzrost zainteresowania ekoturystyką i zrównoważonym rozwojem w turystyce.
 - **Zielona infrastruktura:** Inwestycje w zieloną infrastrukturę, taką jak parki miejskie, ścieżki rowerowe, czy obiekty (atrakcje) nisko i zeroemisyjne.
- **Dostosowanie do zmian demograficznych i preferencji:**
 - **Różnorodność oferty:** Tworzenie ofert dostosowanych do różnych grup zainteresowań i potrzeb, w tym ofert typu premium dla turystów biznesowych “po godzinach”.
 - **Turystyka zdrowotna i wellness:** Rozwój ofert prozdrowotnych i typu wellness, w tym oferty dedykowane turystom biznesowym i dla starszego pokolenia.
- **Wpływ pandemii COVID-19:**
 - **Bezpieczeństwo i higiena:** Wzrost znaczenia szeroko rozumianego bezpieczeństwa i higieny w podróżowaniu.
 - **Elastyczność rezerwacji:** Elastyczne polityki cenowe oraz rezerwacji i anulowania.

Poprzez inwestycje w infrastrukturę, zrównoważony rozwój, wykorzystanie technologii i dostosowanie się do zmieniających się potrzeb i preferencji turystów MOF ma szansę zyskać konkurencyjną przewagę i przyciągnąć różnorodne grupy turystów w tym przede wszystkim podróżujących w celach biznesowych. Tym samym MOF staje przed strategicznym wyzwaniem rozwojowym a projekt z typu I zaplanowany do realizacji w ramach Priorytetu 6 będzie odpowiadał na występujące problemy w sposób kompleksowy i długofalowy.

Kluczowe trendy i tendencje, które wpływają na rozwój turystyki biznesowej i projektowanie sieciowego produktu turystycznego MOF Stalowej Woli ujęto w poniższej tabeli.

Trendy / Zjawiska	Prawdopodobieństwo wystąpienia do 2030 roku	Siła wpływu na projektowany produkt turystyczny	Charakter możliwego wpływu na projektowany produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola
<p>1. Zmiana kultury pracy (bleisure): Wiele firm zaczyna dostrzegać korzyści płynące z połączenia pracy i wypoczynku. Dlatego coraz więcej organizacji jest skłonnych do inwestowania w podróże służbowe, które oferują również elementy rekreacyjne. To zjawisko, znane jako turystyka bleisure, jest jednym z najważniejszych trendów w turystyce biznesowej.</p>	wysokie	wysoka	<p>Jeśli MOF Stalowa Wola zdecyduje się na rozwijanie oferty typu bleisure, może to przyciągnąć nowe grupy turystów biznesowych, którzy szukają możliwości połączenia pracy z wypoczynkiem. Może to również zwiększyć czas pobytu obecnie funkcjonujących w subregionie turystów biznesowych (realizujących podróże służbowe lub uczestniczących w wydarzeniach biznesowych), co przyniesie dodatkowe korzyści dla lokalnej gospodarki.</p>
<p>2. Wzrost popularności podróży grupowych: Firmy, które przeszły na zdalną pracę lub model hybrydowy, szukają alternatywnych sposobów na spotkania całego zespołu. Może to obejmować wyjazdy integracyjne, konferencje i wydarzenia.</p>	wysokie	umiarkowana	<p>Jest to ewidentna szansa dla MOF Stalowej Woli, w którym koncentruje się ruch podróży biznesowych związanych z przemysłowym profilem Stalowej Woli. Należałoby zachęcić tych podróżnych do organizacji grupowych podróży i wydarzeń (tj. wyjazdy integracyjne czy konferencje) w tym subregionie.</p>

Trendy / Zjawiska	Prawdopodobieństwo wystąpienia do 2030 roku	Siła wpływu na projektowany produkt turystyczny	Charakter możliwego wpływu na projektowany produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola
<p>3. Podróże służbowe jako benefit dla pracowników: Podróże służbowe to główna korzyść dla niektórych pracowników, a mogą być one związane z podróżami prywatnymi lub na odwrót. Ten trend w podróżach biznesowych zyskuje na sile od czasu pandemii.</p>	wysokie	wysoka	Pracownicy mogą być bardziej skłonni do podróżowania do miejsc takich jak MOF Stalowa Wola na spotkania biznesowe, konferencje czy szkolenia. To może zwiększyć popyt na usługi turystyczne, takie jak hotele, restauracje, atrakcje turystyczne itp. MOF Stalowa Wola mógłby skorzystać także na tym trendzie, rozwijając ofertę, która spełnia zarówno potrzeby biznesowe, jak i rekreacyjne podróżujących (bleisure).
<p>4. Rozwój technologii komunikacyjnych: Rozwój technologii, takich jak wideokonferencje, VR i AR, może wpłynąć na sposób organizowania spotkań biznesowych. Chociaż technologia może zredukować potrzebę podróży służbowych, może również stworzyć nowe możliwości dla interaktywnych i angażujących spotkań biznesowych.</p>	wysokie	wysoka	Z jednej strony rozwój technologii komunikacyjnych może ograniczyć liczbę turystów biznesowych w MOF Stalowa Wola (spotkania i konferencje będą się odbywały w formule zdalnej). Z drugiej jednak strony po ograniczeniach pandemicznych oczekuje się powrotu do kultury spotkań biznesowych na żywo. Może to również stworzyć nowe możliwości dla organizacji interaktywnych i angażujących wirtualnie spotkań biznesowych.
<p>5. Wzrost popularności wydarzeń hybrydowych: Pandemia COVID-19 promowała</p>	wysokie	wysoka	Z jednej strony (podobnie jak w przypadku rozwoju technologii komunikacyjnych) może to oznaczać, że mniej osób będzie

Trendy / Zjawiska	Prawdopodobieństwo wystąpienia do 2030 roku	Siła wpływu na projektowany produkt turystyczny	Charakter możliwego wpływu na projektowany produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola
<p>kulturę ograniczenia bezpośredniego kontaktu fizycznego i doświadczeń wirtualnych. Jednak wydarzenia stacjonarne nadal są niezbędne, ponieważ oferują możliwość budowania relacji z ekspertami branżowymi, konsumentami i mediami. Wydarzenia hybrydowe, które umożliwiają zainteresowanym gościom wybór między uczestnictwem fizycznym czy cyfrowym, zyskały na popularności po złagodzeniu ograniczeń związanych z dystansem społecznym. Pomimo tego, że codzienne skutki pandemii zaczynają zanikać, oczekuje się, że wydarzenia hybrydowe będą kontynuować wzrostowy trend w 2023 roku.</p>			<p>podróżować do MOF Stalowej Woli na spotkania biznesowe, co może mieć negatywny wpływ na popyt na usługi turystyczne, takie jak hotele, restauracje itp. Z drugiej strony wydarzenia hybrydowe mogą zwiększyć zasięg wydarzeń biznesowych organizowanych w MOF Stalowej Woli, przyciągając uczestników z całego świata, którzy mogą uczestniczyć wirtualnie. To może zwiększyć widoczność miasta na arenie międzynarodowej i przyciągnąć więcej inwestycji i turystów w przyszłości. Wydarzenia hybrydowe mogą przyciągać inny profil uczestników niż tradycyjne wydarzenia biznesowe. Na przykład, mogą przyciągać więcej osób pracujących zdalnie lub osób, które preferują uczestnictwo wirtualne zamiast podróży. To może wymagać dostosowania oferty turystycznej do potrzeb tego nowego profilu uczestników.</p>
<p>6. Cyfrowi nomadzi: Pracownicy łączą pracę i podróże, nazywając siebie cyfrowymi nomadami. Zamiast płacić czynsz, płacą za Airbnb w różnych miastach co kilka miesięcy. Do</p>	wysokie	wysoka	<p>Cyfrowi nomadzi potrzebują miejsc, w których mogą pracować zdalnie. To może zwiększyć popyt na takie usługi jak coworkingi, pokoje hotelowe przystosowane do pracy czy miejsca publiczne z dostępem do szybkiego internetu. Cyfrowi nomadzi często</p>

Trendy / Zjawiska	Prawdopodobieństwo wystąpienia do 2030 roku	Siła wpływu na projektowany produkt turystyczny	Charakter możliwego wpływu na projektowany produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola
MOF Stalowej Woli najpewniej dotrą cyfrowi nomadzi regionalnie lub krajowi, rzadziej w skali międzynarodowej. Firmy mogą chcieć rozważyć oferowanie bardziej elastycznych warunków pracy, które pozwalają pracownikom pracować zdalnie lub w podróży.			łączą pracę z rekreacją, co jest zgodne z koncepcją bleisure. To może zwiększyć popyt na takie usługi jak wycieczki, atrakcje turystyczne, czy aktywności rekreacyjne, które mogą być realizowane po godzinach pracy.
7. Zrównoważony rozwój: Coraz więcej firm zwraca uwagę na zrównoważony rozwój i odpowiedzialność społeczną. Dlatego miejsca, które mogą zaoferować zrównoważone opcje podróży i zakwaterowania, mogą przyciągnąć więcej turystów biznesowych.	umiarkowane	umiarkowana	Jeśli MOF Stalowa Wola zdecyduje się na promowanie zrównoważonej turystyki biznesowej i tej typu blisure, może to przyciągnąć turystów i świadomych przedstawicieli biznesu, którzy cenią sobie odpowiedzialność społeczną i zrównoważony rozwój. Może to również przynieść dodatkowe korzyści dla środowiska lokalnego.
8. Personalizacja doświadczeń: Turystyka biznesowa staje się coraz bardziej zindywidualizowana. Turysta biznesowy oczekuje teraz doświadczeń dostosowanych do jego indywidualnych potrzeb i preferencji.	umiarkowane	umiarkowana	Personalizacja oferty może wymagać od MOF Stalowej Woli większej elastyczności i zdolności do dostosowywania swojej oferty do indywidualnych potrzeb i preferencji turystów biznesowych. Stworzenie autorskich pakietów, dostosowanych do potrzeb określonych grup zainteresowań może przyciągnąć

Trendy / Zjawiska	Prawdopodobieństwo wystąpienia do 2030 roku	Siła wpływu na projektowany produkt turystyczny	Charakter możliwego wpływu na projektowany produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola
Dlatego miejsca, które mogą zaoferować spersonalizowane doświadczenia, mogą przyciągnąć więcej turystów biznesowych.			turystów biznesowych, którzy szukają określonych, doświadczeń.
9. Zdrowie i bezpieczeństwo: W obliczu ostatniej pandemii COVID-19, zdrowie i bezpieczeństwo stały się priorytetem dla wielu turystów biznesowych. Miejsca, które mogą zapewnić bezpieczne i zdrowe środowisko, mogą przyciągnąć wielu turystów biznesowych.	wysokie	umiarkowana	Stosowanie przez operatorów obiektów i atrakcji oraz usługodawców turystycznych określonych zasad bezpieczeństwa higienicznego (nawet trochę na wyrost) oraz podkreślanie w komunikacji, że w MOF Stalowa Wola jest bezpiecznie, to priorytet, jeśli subregion chciałby pozyskać więcej turystów biznesowych.
10. Rozwój infrastruktury: Rozwój infrastruktury, takiej jak transport, zakwaterowanie i miejsca do spotkań, a także atrakcje typu premium “po godzinach”, jest kluczowy dla przyciągnięcia turystów biznesowych. Miejsca, które inwestują w rozwój infrastruktury, mogą przyciągnąć więcej turystów biznesowych.	wysokie	wysoka	Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na potrzeby turystyki biznesowej może wymagać od gmin MOF Stalowej Woli znacznych inwestycji. Jest to konieczne, aby móc myśleć o rozwoju sektora turystyki biznesowej, w tym spotkań biznesowych i oferty typu bleisure. Część inwestycji jest planowanych, w tym przestrzenie do spotkań biznesowych oraz atrakcje typu “premium” dla turystów biznesowych. Największą

Trendy / Zjawiska	Prawdopodobieństwo wystąpienia do 2030 roku	Siła wpływu na projektowany produkt turystyczny	Charakter możliwego wpływu na projektowany produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola
			bólcząką na dziś staje się deficyt odpowiedniej bazy noclegowej.
<p>11. Zmiana w korzystaniu z zakwaterowania: Coraz więcej firm zaczyna akceptować niehotelowe formy zakwaterowania, takie jak wynajem apartamentów, gospodarstw agroturystycznych czy domów jako część swojej polityki podróży służbowych.</p>	umiarkowane	wysoka	Jest to korzystny trend ze względu na deficyt miejsc odpowiedniej klasy obiektów hotelowych w subregionie. Ten trend może również przyciągać inny profil turystów do Stalowej Woli. Na przykład, mogą to być młodzi pracownicy, którzy preferują nieformalne i elastyczne formy zakwaterowania.
<p>12. Samodzielne rezerwacje: Większość podróżujących biznesowo jest zainteresowana tworzeniem własnych ustaleń dotyczących lotów i zakwaterowania. Wielu z nich teraz korzysta z korporacyjnych narzędzi do rezerwacji podróży (CTB), które pomagają zautomatyzować ten proces i umożliwiają pewien poziom samodzielnej obsługi pracownikom.</p>	umiarkowane	umiarkowana	Jest to również korzystne zjawisko z perspektywy MOF Stalowa Wola. Poprzez odpowiednie działania marketingowe można zachęcić większą liczbę turystów biznesowych do przyjazdu do subregionu, do przedłużenia pobytu i skorzystania z szerszej oferty (w tym typu bleisure).

Trendy / Zjawiska	Prawdopodobieństwo wystąpienia do 2030 roku	Siła wpływu na projektowany produkt turystyczny	Charakter możliwego wpływu na projektowany produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola
<p>13. Mniejsze, niszowe i zintegrowane wydarzenia: International Association of Exhibitions and Events (IAEE) zauważa trend wzrostu mniejszych, niszowych wydarzeń i kolaboracji. Współpraca między różnymi organizacjami staje się coraz bardziej powszechna, a nawet konkurenci zaczynają łączyć swoje wydarzenia.</p>	umiarkowane	umiarkowana	<p>Jest to kolejny pozytywny trend dla projektowanego produktu turystycznego MOF Stalowa Wola. Przede wszystkim dlatego, że obecny potencjał infrastrukturalny predestynuje subregion do organizacji przede wszystkim niewielkich spotkań biznesowych tj. konferencje, szkolenia, warsztaty, spotkania integracyjne i incentive.</p>

Zrozumienie tych trendów jest kluczowe dla przyszłego rozwoju MOF jako atrakcyjnego miejsca dla podróżujących, w tym służbowo. Dzięki temu region Stalowej Woli będzie mógł skutecznie dostosować swoją ofertę do zmieniających się potrzeb turystów biznesowych, przyciągając nowych gości i inwestycje, które przyczynią się do dalszego rozwoju lokalnej gospodarki.

Na podstawie analizy trendów i tendencji na rynku turystyki biznesowej niżej wymienione czynniki mają szczególnie duży wpływ na projektowany sieciowy produkt turystyczny MOF Stalowej Woli:

1. **Rozwój turystyki typu "bleisure" (poprzez zmianę kultury pracy):** Ten trend, łączący podróże biznesowe z rekreacją, jest szczególnie istotny dla MOF Stalowej Woli. Miasto ma wiele do zaoferowania zarówno dla podróżujących służbowo, jak i dla szukających relaksu i rozrywki po godzinach pracy. Rozwój oferty „bleisure” może przyciągnąć nowych turystów biznesowych i zwiększyć ich czas pobytu, co przekłada się na większe wydatki w lokalnej gospodarce.
2. **Podróże służbowe jako benefit pracowników:** Pracownicy mogą być bardziej skłonni do podróżowania do miejsc takich jak MOF Stalowej Woli na spotkania biznesowe, konferencje czy szkolenia. To może zwiększyć popyt na usługi turystyczne, takie jak hotele, restauracje, atrakcje turystyczne itp. MOF Stalowej Woli mógłby skorzystać także na tym trendzie, rozwijając ofertę, która spełnia zarówno potrzeby biznesowe, jak i rekreacyjne podróżujących (bleisure).
3. **Zjawisko cyfrowych nomadów:** W dobie pracy zdalnej, coraz więcej osób pracuje i podróżuje jednocześnie. MOF Stalowej Woli, z dobrą infrastrukturą i atrakcyjnymi miejscami do pracy, może przyciągnąć cyfrowych nomadów. To zjawisko może zwiększyć popyt na długoterminowe zakwaterowanie i usługi, takie jak coworkingi czy miejsca z dostępem do szybkiego internetu.
4. **Zmiana w korzystaniu z zakwaterowania:** Coraz więcej firm akceptuje niehotelowe formy zakwaterowania, takie jak wynajem apartamentów czy domów jako część swojej polityki podróży służbowych. MOF Stalowej Woli, z różnorodnymi opcjami zakwaterowania, może skorzystać na tym trendzie.

Zjawiska, które są wyzwaniem dla MOF Stalowa Wola w kontekście projektowanego sieciowego produktu turystycznego to:

1. **Rozwój technologii komunikacyjnych.** Zjawisko to może negatywnie wpływać na liczbę realizowanych podróży służbowych do MOF Stalowej Woli i tym samym ograniczać popyt na ofertę turystyczną MOFu, w tym typu bleisure.
2. **Wzrost popularności wydarzeń hybrydowych.** Może to sprzyjać tendencji ograniczania wyjazdów turystów biznesowych na wydarzenia w formule stacjonarnej i ograniczać popyt na taką ofertę turystyki biznesowej MOFu.
3. **Rozwój infrastruktury.** Zagospodarowanie turystyczne stanowią wszystkie zespoły urzędzeń tworzące bazę materialną turystyki oraz te, które odpowiadają potrzebom turystycznym. W zagospodarowaniu turystycznym podstawowymi działaniami są przystosowanie walorów turystycznych do potrzeb ruchu turystycznego, zagwarantowanie dojazdu do obiektów i miejscowości oraz zapewnienie niezbędnych urzędzeń obsługowych w miejscu pobytu. Dostosowanie walorów turystycznych daje turystom możliwość korzystania z walorów obszaru. Konsekwencją rozwoju turystyki jest konieczność budowy bądź rozbudowy różnorodnej infrastruktury o funkcjach turystycznych. Dostosowanie i rozszerzenie usług w zakresie zwiększenia atrakcyjności oferty turystycznej wpłynie na możliwość przedłużenia pobytu turysty biznesowego i zainteresowania go tą ofertą. Organizatorzy spotkań biznesowych poszukują bowiem miejsc, które w swojej ofercie podchodzą do indywidualnych i zróżnicowanych potrzeb turystycznych.

Kreowanie i rozwijanie produktu turystycznego opiera się na synergii różnych branż i dziedzin. Partnerstwo pozwala na integrację różnorodnych usług, takich jak transport, zakwaterowanie, atrakcje turystyczne, gastronomia czy usługi przewodnickie. Dzięki temu tworzy się kompleksowa oferta, która spełnia oczekiwania różnorodnych grup docelowych - w tym przypadku skupiając się przede wszystkim na kliencie biznesowym.

Współpraca ponadlokalna

Współpraca partnerów lokalnych i regionalnych umożliwia również optymalne wykorzystanie budżetu i środków finansowych. Dzięki podziałowi kosztów na różnych partnerów, możliwe jest zrealizowanie większych i bardziej ambitnych projektów, które przyczyniają się do rozwoju w danym obszarze. Oprócz korzyści dla samych partnerów, poziom współpracy

wpływa pozytywnie na rozwój całego MOF. Poprawia się infrastruktura turystyczna, zwiększa się atrakcyjność regionu dla potencjalnych turystów, co przekłada się na wzrost liczby odwiedzających i generuje dodatkowe źródła dochodów dla lokalnej społeczności. Silne partnerstwo lokalnych i regionalnych podmiotów w kreowaniu i rozwijaniu produktu turystycznego ma kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki biznesowej w danym obszarze. Efektywna współpraca, wymiana wiedzy i zasobów oraz dążenie do wspólnych celów przyczyniają się do tworzenia atrakcyjnej i konkurencyjnej oferty turystycznej, która przynosi korzyści całemu regionowi.

Dostępność funduszy unijnych

MOF powinien wykorzystać szansę na rozwój, dzięki możliwości pozyskania zewnętrznego finansowania w ramach funduszach unijnych. Realizowanie projektów w partnerstwie pozwoli na zintegrowany rozwój obszaru zarówno w sferze społecznej, gospodarczej, jak i przestrzennej.

Atak Federacji Rosyjskiej na Ukrainę

Trudna sytuacja geopolityczna spowodowana konfliktem zbrojnym na Ukrainie w istotny sposób wpłynęła na sytuację gospodarczą kraju. Niepewna sytuacja za wschodnią granicą może generować problemy z pozyskiwaniem nowych inwestorów – MOF Stalowej Woli położony jest stosunkowo blisko granicy z Ukrainą.

- Wśród zjawisk i tendencji globalnych, w tym częściowo wynikających z ataku Federacji Rosyjskiej na Ukrainę można wskazać na:
 - Wzrost cen mediów i gazu ziemnego oraz węgla energetycznego - wahania cen surowców mogą utrudniać wymianę tradycyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych na bardziej ekologiczne. Zmiana ta zwiększa koszty usług publicznych, w tym komunikacyjnych. Rosnące ceny mediów warunkują funkcjonowanie lokalnych samorządów, wpływając na konieczność zapewnienia ochrony i wsparcia mieszkańców dotkniętych podwyżkami, głównie poprzez system pomocy społecznej.
 - Rosnącą inflację - zwiększanie poziomu inflacji jest efektem wzrostu cen nośników energii, żywności itp. Poziom inflacji ma wpływ na lokalne

samorządy, będących nabywcami usług oraz produktów na rynku lokalnym, ale także regionalnym i krajowym. Samorządy nie mają wpływu na to zjawisko co wiąże się z wyzwaniami dotyczącymi ograniczonych możliwości inwestowania, jak i bieżącego funkcjonowania.

Migracja obywateli Ukrainy - Wyzwania związane ze świadczeniem usług publicznych dla uchodźców jest bardzo wysokie i przekłada się na polityki publiczną prowadzone przez lokalne samorządy. Wśród istotnych problemów wskazuje się na zapewnienie usług edukacyjnych oraz opiekuńczych dla dzieci i młodzieży, zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej, usług w ramach systemu pomocy społecznej, czy konieczność aktywizacji i integracji społeczno-zawodowej migrantów. Z napływem migrantów związane są również wyzwania infrastrukturalne dotyczące rozwoju polityki mieszkaniowej, komunikacji miejskiej czy systemu odbioru odpadów.

Pandemia COVID 19

Wybuch pandemii wpłynął na funkcjonowanie samorządów i wygenerowanie wysokich kosztów obsługi systemu zdrowia oraz usług publicznych m.in. edukacji czy transportu. Aspekt ten, jednocześnie z prowadzoną polityką fiskalną państwa spowodował ograniczenie możliwości inwestycyjnych samorządów.

2.6 Potencjały, problemy, wyzwania rozwojowe obszaru

2.6.1 Problemy i wyzwania w MOF Stalowa Wola

Problemy i wyzwania w sferze społecznej

Zmniejszająca się liczba mieszkańców MOF i postępująca suburbanizacja – w ostatnim dziesięcioleciu na terenie MOF Stalowej Woli można zaobserwować spadek liczby mieszkańców ogółem, na co wpływ ma niskie saldo migracji i przyrost naturalny. Trend ten dotyka Miasto Stalowa Wola oraz Gminę i Miasto Nisko – w tym samym czasie liczba mieszkańców Gminy Pysznica i Gminy Zaleszany wzrosła. Takie dane sugerują występowanie zjawiska suburbanizacji, czyli przenoszenia się mieszkańców miast na tereny podmiejskie – w tym przypadku na teren gmin wiejskich. Suburbanizacja niesie ryzyko dalszego wyludniania się centrum MOF oraz ponoszenia większych nakładów finansowych na rozwój infrastruktury technicznej, takiej jak m.in. sieć wodno-kanalizacyjna i drogi. Ponadto wpływa na zwiększanie się ruchu samochodowego – rozproszona zabudowa mieszkaniowa nie

sprzyja rozwojowi transportu zbiorowego. Suburbanizacja nie jest jednak jedyną okolicznością obserwowanych migracji – w MOF identyfikuje się m.in. niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy, co wiąże się z odpływem młodych ludzi i brakiem siły roboczej w kluczowych gałęziach gospodarki regionu. Istotnym czynnikiem warunkującym sytuację społeczną MOF jest również pogłębiający się, ogólnokrajowy problem ujemnego przyrostu naturalnego. Liczba zgonów przewyższająca liczbę urodzeń wpływa na osłabianie kapitału ludzkiego i społecznego oraz nasila zjawisko starzenia się społeczeństwa.

Starzenie się społeczności lokalnej – statystycznie co piąty mieszkaniec MOF ma 65 lat lub więcej. Odsetek osób w tym wieku znacząco wzrósł (o 8 pp. w latach 2011-2021), ponadto dynamika zmian jest mniej korzystna na tle województwa podkarpackiego i kraju. Biorąc pod uwagę zmniejszający się przyrost naturalny i niskie saldo migracji, problem starzenia się społeczeństwa będzie postępował. W wyniku zmian w obrębie struktury demograficznej obszaru, zajdzie konieczność dalszego rozwijania polityki senioralnej na terenie całego MOF. Polityka ta będzie musiała obejmować różne aspekty, takie jak m.in.: rozwijanie usług medycznych i opiekuńczych, kierowanie szerokiej oferty kulturalno-rozrywkowej do osób starszych, prowadzenie aktywizacji społecznej seniorów i dostosowywanie infrastruktury do osób z niepełnosprawnościami i specjalnymi potrzebami wynikającymi z podeszłego wieku.

Drenaż mózgow – na terenie MOF istnieje zauważalny problem migracji młodych i wykształconych osób do większych ośrodków. W latach 2011-2021 liczba osób w wieku 20-34 lata uległa zmniejszeniu aż o 35,5% w całym obszarze funkcjonalnym. Biorąc pod uwagę Miasto Stalową Wolę, sytuacja jest szczególnie niekorzystna – w tym samym czasie liczba młodych osób zmalała o 44,2%. Wskazuje to na problem z zatrzymaniem młodych osób na terenie MOF. Z tego względu ważne jest wzmocnienie konkurencyjności MOF – poprzez rozwijanie gospodarki opartej na wiedzy, tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy w obszarze funkcjonalnym oraz dalszy rozwój oferty edukacyjnej.

Niewystarczająca oferta usług medycznych – na terenie MOF znajdują się trzy szpitale i wiele mniejszych poradni opieki zdrowotnej, jednakże dostępność do usług medycznych jest niska. Ankietowani mieszkańcy MOF negatywnie oceniają jakość i dostęp do tych usług, jednakże problem ten dotyczy nie tylko MOF Stalowej Woli, lecz jest problemem

ogólnopolskim. Przyczyną takiego stanu jest m.in. niedostateczna liczba kadry medycznej. Ze względu na starzenie się społeczeństwa, zapotrzebowanie na usługi medyczne będzie wzrastać. Ponadto respondenci wskazali rozwój opieki zdrowotnej jako drugie najważniejsze przedsięwzięcie, które należy zrealizować aby znacząco poprawić warunki życia na terenie MOF.

Konieczność rozwoju oferty pomocy społecznej – liczba beneficjentów pomocy społecznej w ostatnich latach uległa zmniejszeniu, jednakże w wyniku starzenia się społeczności lokalnej przybywa osób wymagających częściowej lub całodobowej opieki. Wynika z tego konieczność rozwijania usług dedykowanych seniorom i osobom z niepełnosprawnościami, takich jak m.in. usługi rehabilitacyjne, psychologiczne, pielęgnacyjne, opiekuńcze, asystenckie, w tym rozwój usług świadczonych w miejscu zamieszkania pacjenta. Wyzwaniem będzie zapewnienie odpowiedniej jakości i dostępności wspomnianych usług, biorąc pod uwagę problemy spowodowane m.in. brakiem odpowiedniej liczby specjalistów (pracowników socjalnych, opiekunów itp.).

Niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców – na terenie MOF występuje problem niskiej aktywności społecznej, co widać m.in. w liczbie aktywnych podmiotów trzeciego sektora w stosunku do liczby mieszkańców. Problem ten widoczny jest szczególnie w Mieście i Gminie Nisko oraz mieście-rdzeniu MOF, gdzie niska aktywność społeczna jest postrzegana przez mieszkańców miasta jako jeden z czołowych problemów Stalowej Woli¹⁴. Warto zaznaczyć, że niska aktywność społeczna może wynikać także z niskiego przywiązania mieszkańców MOF do swojego miejsca zamieszkania – blisko 20% planuje zmienić miejsce zamieszkania. Niska aktywność społeczna dotyczy przede wszystkim młodzieży i młodych dorosłych, którzy nie widzą dla siebie perspektyw na terenie MOF – planują szukać pracy w innych ośrodkach lub wyjeżdżają na studia, przez co nie angażują się w sprawy lokalnej społeczności.

Niewystarczająco zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny – wysokie walory przyrodnicze i kulturowe MOF nie są obecnie wystarczająco eksponowane i wykorzystywane do budowania oferty usług publicznych, oferty spędzania czasu wolnego, czy oferty turystycznej, co w pewnym stopniu warunkuje poziom ich atrakcyjności. W MOF

¹⁴ Strategia Rozwoju Miasta Stalowej Woli na lata 2022-2030

brakuje rozpoznawalnych, spójnych produktów i usług, które mogłyby stanowić swoistą wizytówkę gmin, budowaną na kluczowych elementach stanowiących o unikatowym charakterze obszaru funkcjonalnego.

Problemy i wyzwania w sferze gospodarczej

Problemy lokalnego rynku pracy – Miasto Stalowa Wola, będąca rdzeniem MOF, należy do jednych z głównych ośrodków gospodarczych województwa podkarpackiego. Liczba pracujących w firmach zatrudniających co najmniej 10 pracowników stopniowo wzrasta, co jest korzystnym trendem rozwojowym. Ponadto odsetek zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności ogółem jest niewielki, szczególnie biorąc pod uwagę dane dla województwa. Jednakże statystyki te nie pokazują pełnego obrazu lokalnego rynku pracy. Zdaniem mieszkańców ankietowanych na potrzeby niniejszej strategii, oferta lokalnego rynku pracy jest słabą stroną MOF. Negatywne oceny dotyczą przede wszystkim wysokości zarobków oraz możliwości znalezienia jakiegokolwiek pracy. Problemem jest także deficyt atrakcyjnych miejsc pracy, co szczególnie skłania młode osoby do poszukiwania pracy poza MOF Stalowej Woli. Na potrzebę tworzenia nowych i atrakcyjnych miejsc pracy wskazuje aż $\frac{3}{4}$ respondentów – jest to główne przedsięwzięcie, jakie powinno być ich zdaniem zrealizowane w celu poprawy warunków życia na terenie MOF. Warto podkreślić, że ponad połowa ankietowanych obawia się utraty pracy. Z drugiej strony pracodawcy z obszaru funkcjonalnego mają problem ze znalezieniem pracowników, na co wskazuje ponad $\frac{1}{3}$ ankietowanych mieszkańców. Wpływ na taki stan rzeczy może mieć m.in. problem niedostosowania obecnego systemu oświaty i kierunków kształcenia młodych ludzi do potrzeb rynku pracy, w związku z czym jego uczestnicy nie posiadają kompetencji i kwalifikacji oczekiwanych przez lokalnych pracodawców.

Niedostosowana oferta dla sektora biznesu w zakresie potencjału turystyki biznesowej –

Wśród widocznych problemów i zagrożeń związanych z rozwojem turystyki biznesowej w MOF można wskazać na wysoki poziom konkurencyjności oferty i organizacji pobytu oraz obsługi turystów biznesowych wśród innych regionów. Deficytem jest również brak przestrzeni ułatwiających wymianę handlową, prowadzenie rozmów biznesowych, organizowanie spotkań typu incentive dla sektora biznesu. Ponadto na terenie MOF brakuje sprofilowanej oferty pod potrzeby organizacji czasu wolnego przedstawicielom sektora

biznesu którzy przyjeżdżają tu w celach handlowych i w ramach określonych podróży służbowych.

Niedostateczna współpraca na linii nauki i biznesu - MOF Stalowej Woli charakteryzuje się dużym potencjałem przemysłowym, w tym do prowadzenia prac biznesowo-rozwojowych oraz rozwoju funkcji edukacyjnych, w tym szkolnictwa wyższego. Potencjał ten nie jest jednak wystarczająco wykorzystywany, przede wszystkim pod kątem promowania i sieciowania lokalnego biznesu oraz działań na rzecz transferu wiedzy pomiędzy sektorem akademickim a biznesowym, które aktualnie realizowane są głównie poprzez Laboratorium Międzyuczelniane. Istotne jest dalsze rozwijanie infrastruktury i oferty oraz wspieranie współpracy sektora akademickiego (studentów i naukowców) z sektorem przedsiębiorstw, co może przekładać się na możliwość komercjalizacji pomysłów, rozwoju doświadczenia oraz wdrażania i testowania wypracowanych koncepcji i rozwiązań świata naukowego, a tym samym wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw.

Niski stopień dywersyfikacji lokalnej gospodarki – głównym filarem gospodarki MOF jest sektor przemysłowy, w szczególności przemysł ciężki. Na terenie MOF funkcjonuje wiele dużych zakładów przemysłowych, w tym jeden z największych zakładów zbrojeniowych w kraju, Huta Stalowa Wola S.A. Z tego względu na terenie MOF istnieje duże zapotrzebowanie na pracowników fizycznych, inżynierów i specjalistów technicznych, co jest powodem dysproporcji płci na rynku pracy – przemysł ciężki przyciąga przede wszystkim pracowników płci męskiej. Ponadto nie każdy mieszkaniec MOF chce pracować w branży przemysłowej – z tego względu konieczny jest rozwój przedsiębiorstw działających w innych obszarach gospodarki, np. w sektorze kreatywnym, usług turystycznych, informacji i komunikacji, rolnictwie.

Korzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby firm w sekcji PKD , w której działają podmioty z tzw. sektora kreatywnego – świadczy to o wysokim potencjale innowacyjnym i może stanowić jeden z czynników wzrostu.

Trudna sytuacja geopolityczna – konflikt zbrojny na Ukrainie w istotny sposób wpłynął na sytuację gospodarczą kraju. Niepewna sytuacja za wschodnią granicą może generować problemy z pozyskiwaniem nowych inwestorów – MOF Stalowej Woli położony jest stosunkowo blisko granicy z Ukrainą. Problemem są także wahania cen surowców takich jak

m.in. gaz i energia elektryczna, co może utrudnić wymianę tradycyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych na bardziej ekologiczne, ponadto zwiększa koszty usług publicznych, w tym komunikacyjnych. Z tego względu istotne są inwestycje w odnawialne źródła energii, pozwalające dywersyfikować wykorzystywane źródła energii.

Problemy i wyzwania w sferze przestrzennej

Niewystarczająca dostępność mieszkaniowa – MOF cechuje się stosunkowo wysokim wskaźnikiem liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, jednakże wynika to nie tylko ze wzrostu zasobów mieszkaniowych MOF w ostatnich latach, ale także ze zmniejszenia się populacji obszaru. Według danych statystycznych największą dostępnością mieszkań w 2020 r. charakteryzowała się Stalowa Wola – na 1000 osób przypadało 398 mieszkań, gdzie odnotowano także najwyższy wzrost tego wskaźnika w stosunku do 2011 r. (14,0%). Warto zaznaczyć, że w tym przypadku stosunkowo wysoka dynamika zmian nie wynika z liczby nowo powstałych mieszkań, lecz z postępującej depopulacji miasta. Wśród respondentów badania ankietowego większość stanowili mieszkańcy miasta Stalowej Woli, którzy podkreślali problemy z wynajmem i z dostępem do przystępnych cenowo mieszkań. W mieście od lat nie rozwija się sektor budownictwa wielorodzinnego a nieliczne inwestycje deweloperskie nie są w stanie zapełnić popytu na mieszkania.

Problemem obszaru nie jest tylko brak mieszkań, lecz ich dostępność finansowa, co jest charakterystyczne dla MOF Stalowej Woli, jak i całego kraju. W celu zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej obszaru konieczne będzie prowadzenie przemyślanej polityki mieszkaniowej. Jednym z rozwiązań problemu niskiej dostępności mieszkaniowej może być budowa mieszkań czynszowych przeznaczonych dla osób o umiarkowanych dochodach – które stać na opłacanie czynszu, lecz nie tak wysokiego jak ten na rynku komercyjnym. Na terenie Stalowej Woli ma powstać ponad 1,2 tys. mieszkań tego typu w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej, co może stać się impulsem rozwojowym dla miasta, a tym samym ograniczyć odpływ mieszkańców z całego obszaru funkcjonalnego. Również w miejscowości Obojna w gminie Zaleszany na obszarze około 30 ha mają powstać nowe mieszkania i domy jednorodzinne wraz z niezbędną infrastrukturą drogową, żłobkiem, przedszkolem i sklepami. Budowa dużego osiedla mieszkaniowego ma przyciągnąć nowych mieszkańców, szczególnie przyszłych pracowników rozwijającej się strefy ekonomicznej

w Stalowej Woli, która zlokalizowana jest w promieniu zaledwie kilku kilometrów od Obojnej. W tym przypadku realizacją inwestycji ma się zająć prywatny deweloper. Z kolei w Nisku powstaje jeden z dwóch bloków komunalnych, w którym znajdzie się 40 mieszkań dla osób o najuboższych. Warto wspomnieć, że w badaniu ankietowym aspekt budowy dostępnych cenowo mieszkań na wynajem był jednym z trzech najczęściej wskazywanych przedsięwzięć, które powinny zostać zrealizowane w celu zachęcenia młodych osób do pozostania w mieście.

Niski poziom pokrycia MPZP – tylko niecałe 7% powierzchni MOF pokryte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Szczególnie problem ten dotyczy Gminy Pysznica, Gminy Zaleszany oraz Gminy i Miasta Nisko, gdzie odsetek ten nie przekracza 4%. Brak MPZP może skutkować chaosem przestrzennym, w tym postępującą suburbanizacją i rozproszeniem zabudowy mieszkalnej – tego typu zjawisko prowadzi do niskiej jakości przestrzeni publicznych, zaburzenia układu przestrzenno-funkcjonalnego oraz wyższych kosztów eksploatacji infrastruktury technicznej. Z tego względu istotne jest prowadzenie kompleksowej polityki przestrzennej na terenie MOF.

Niedostateczna oferta transportu publicznego – spójność komunikacyjna obszaru jest jednym z kluczowych czynników wpływających na jego funkcjonowanie. W ostatnich latach na terenie MOF można zauważyć wzrost liczby pojazdów samochodowych, co związane jest z deficytami w obszarze oferty transportu zbiorowego. Nadmierna liczba użytkowanych samochodów istotnie wpływa na stan środowiska naturalnego, w tym zanieczyszczenie powietrza. Ponadto generuje hałas komunikacyjny, który jest uciążliwy dla mieszkańców MOF – hałas ten negatywnie wpływa na samopoczucie i zdrowie człowieka. W MOF problemem jest niedostateczna oferta transportu publicznego – komunikacja miejska i podmiejska Stalowej Woli, niska częstotliwość połączeń komunikacji publicznej, w szczególności kolejowej. Problemem jest także niedostateczna oferta komunikacji dalekobieżnej z innymi ośrodkami miejskimi, w tym ze stolicą województwa.

Konieczność rozbudowy infrastruktury transportowej – wraz z rozwojem komunikacji zbiorowej na terenie MOF zajdzie konieczność dostosowywania obecnie istniejącej infrastruktury do pojazdów niskoemisyjnych. Miasto Stalowa Wola posiada odpowiednią infrastrukturę umożliwiającą użytkowanie autobusów elektrycznych – jednakże wraz z wymianą floty MZK konieczne będzie rozbudowywanie tej infrastruktury. Zakup autobusów

elektrycznych wymagać będzie budowy infrastruktury takiej jak stacje ładowania. Wyzwaniem w kwestii rozwoju transportu zeroemisyjnego na terenie MOF jest zatem uzyskanie odpowiedniego dofinansowania na zakup autobusów elektrycznych oraz na rozbudowę niezbędnej infrastruktury. Bez uzyskania wsparcia ze środków zewnętrznych, rozwój transportu zeroemisyjnego może nie być możliwy, co wskazano dokładanie w *Analizie kosztów i korzyści wykorzystywania pojazdów elektrycznych w komunikacji miejskiej w Gminie Stalowa Wola (2021)*.

Konieczność adaptacji do zmian klimatu – postępujące zmiany klimatyczne wymuszają dostosowanie MOF do tych zmian. Na obszarze MOF jak i w większości miejsc w kraju zauważalny jest wzrost liczby zagrożeń wynikających z warunków pogodowych – gwałtownych burz, deszczy nawalnych, wichur i wydłużających się okresów suszy. W 2021 r. na terenie całego MOF odnotowano 542 zagrożenia wymagające interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej – najwięcej tego typu zdarzeń zarejestrowano w 2020 r. (930). W stosunku do 2018 r.¹⁵ liczba zagrożeń ogółem zwiększyła się o blisko 20%. Część terenów MOF jest silnie zagrożona wystąpieniem suszy, zatem konieczne jest prowadzenie działań zmierzających do zwiększenia retencji wody, poprzez budowę zbiorników retencyjnych, kanalizacji deszczowej oraz zwiększania powierzchni terenów zielonych.

Rozwój technologii cyfrowych w kontekście turystyki biznesowej – zjawisko to może negatywnie wpływać na liczbę realizowanych podróży biznesowych, a tym samym ograniczać popyt na ofertę turystyczną w MOF Stalowej Woli. Także zwiększona popularność wydarzeń w trybie hybrydowym (częściowo on-line, częściowo stacjonarnych) może powodować mniejszy popyt na ofertę turystyki biznesowej.

Niezadawalająca jakość środowiska – głównym problemem MOF jest niezadawalająca jakość powietrza, co w znacznym stopniu warunkowane jest m.in. przez stosowanie nieekologicznych źródeł ciepła będących przyczyną zjawiska niskiej emisji. Wpływ na zanieczyszczenie powietrza ma również duże natężenie ruchu samochodowego (zwłaszcza pojazdów powyżej 20 lat, niespełniających najnowszych norm), a tym samym zwiększona emisja spalin i innych szkodliwych substancji do atmosfery. Ponadto, intensywny ruch

¹⁵ Brak danych dla lat wcześniejszych.

drogowy ma wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego, co oddziałuje na komfort życia mieszkańców.

2.6.2 Potencjały MOF Stalowa Wola

Potencjały obszaru

Zasoby związane z dziedzictwem kulturowym, w tym tradycje związane z Centralnym Okręgiem Przemysłowym czy kulturą lasowiacką – MOF cechuje się bogatym dziedzictwem kulturowym i tradycjami przemysłowymi. Dziedzictwo to związane jest z odwoływaniami się do tożsamości tzw. Lasowiaków, dawnych mieszkańców Puszczy Sandomierskiej oraz historią powstania Zakładów Południowych w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego. Na terenie MOF funkcjonuje ponadto wiele instytucji kultury, w tym m.in. Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego, prezentujące industrialne dziedzictwo COP.

Tereny inwestycyjne przewidziane pod kompleksowe przygotowanie pod sprzedaż dla przedsiębiorców w tym stworzenia lepszych warunków dla rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) - na terenie MOF funkcjonuje Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Strategiczny Park Inwestycyjny czy tereny inwestycyjne w Nowosielcu w gminie Nisko, oferujące atrakcyjne tereny inwestycyjne, na których swoją działalność lokują różni inwestorzy, także zagraniczni. Aktywnym wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości zajmuje się kilka instytucji, takich jak m.in. Stalowowska Strefa Gospodarcza, ponadto na terenie MOF funkcjonuje Laboratorium Międzyuczelniane, które wspiera współpracę sektora naukowego i biznesowego przez prowadzenie projektów badawczo-rozwojowych.

Wyróżniające się walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe - blisko połowę powierzchni MOF Stalowej Woli pokrywają lasy. W obrębie MOF i w jego pobliżu zlokalizowanych jest wiele różnych form ochrony przyrody, m.in. Puszcza Sandomierska, Lasy Janowskie, rezerwat przyrody Jastkowice. Na terenie rdzenia MOF znajduje się stosunkowo dużo parków i przestrzeni spełniających funkcje rekreacyjno-sportowe. Bogate zasoby przyrodnicze stwarzają możliwość rozwoju m.in. turystyki wypoczynkowej. Ponadto MOF wyróżnia się ciekawym dziedzictwem kulturowym, które obejmuje zarówno kulturę materialną (zabytki, unikalna architektura), jak i niematerialną (m.in. tożsamość Lasowiaków).

Potencjał do kreowania sieciowego produktu turystycznego - cechą wyróżniającą MOF Stalowej Woli jest historia – obszar MOF związany był z projektem Centralnego Okręgu Przemysłowego, w którym istotną rolę odgrywało Miasto Stalowa Wola. Subregion północny województwa podkarpackiego cechuje się stosunkowo niewielkim rozwojem turystycznym – brakuje w nim rozpoznawalnych, spójnych produktów turystycznych. Stalowa Wola to miasto średnie, które powstało jako dedykowane przemysłowi i do dzisiaj zachowało przemysłowo-biznesowy charakter. Wraz ze swoim obszarem funkcjonalnym posiada potencjał w zakresie wykreowania sieciowego produktu turystycznego biznesowego (mimo konkurencyjności innych ośrodków) z uwagi na zmianę kultury pracy w kierunku typu bleisure, co daje możliwość przyciągania nowych grup turystów biznesowych, którzy szukają możliwości połączenia pracy z wypoczynkiem.

Produkt turystyczny ma z jednej strony oferować będzie przestrzeń do spotkań biznesowych i miejsc służących rozmowom biznesowym zaś z drugiej strony umożliwi spędzanie wolnego czasu przez przedsiębiorców z terenu MOF, skupiając się jednak na biznesie spoza Stalowej Woli, w tym przedsiębiorcach i kontrahentach zagranicznych. Idea polega na zaprojektowaniu i promowaniu produktu, który łączy różnorodne elementy w spójną i atrakcyjną ofertę turystyczną dla odwiedzających, w tym przypadku, w szczególności dla biznesu. Na nowy produkt turystyczny składają się atrakcje turystyczne, baza noclegowa, gastronomia, różne formy spędzania wolnego czasu, które w połączeniu dają możliwość odpoczynku i relaksu w formule "premium", a także doświadczenia (tzw. experience) osobom przyjeżdżającym do Stalowej Woli realizować działania gospodarcze. Takie zintegrowane podejście ma na celu stworzenie kompleksowego i atrakcyjnego doświadczenia dla turystów biznesowych i zachęcenie ich do dłuższego pobytu oraz eksploracji różnych elementów zasobu turystycznego w sieci atrakcji.

Na terenie gmin MOF, zwłaszcza Niska występuje niewykorzystany potencjał turystyczny, który wymaga ukierunkowania działań na publiczne walory turystyczne. Produkt turystyczny zostanie zbudowany w oparciu o te walory przyrodnicze i krajobrazowe, które mają największy potencjał rozwoju, lecz są niewystarczające jako oferta dla turystów biznesowych (jako oferta „po godzinach”).

Możliwość uzyskania dofinansowania zewnętrznego z uwagi na wskazanie gmin MOF Stalowej Woli w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i zaliczenie ich do obszarów strategicznej interwencji:

- Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli.
- Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny. Działania będą ukierunkowane na zapewnienie mieszkańcom pełnego pakietu możliwości rozwojowych niezależnie od miejsca zamieszkania.
- Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku. Działania przewidziane w ramach tego obszaru mają wspierać stworzenie wysokiej jakości przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.
- Błękitny San
- Dodatkowo powstała inicjatywa terytorialna czterech miast – Stowarzyszenie Czwórmiasto, które zrzesza 4 miasta, w tym dwa z MOF Stalowej Woli – Stalową Wolę oraz Nisko.

Warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej obszaru – MOF jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania z uwagi na oferowane w nim usługi oraz zlokalizowanie na jego terenie licznych obiektów usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych. Miasto Stalowa Wola ma bardzo dobrze rozwiniętą i urozmaiconą sieć detalicznych i hurtowych placówek handlowych, zaspokajających potrzeby mieszkańców. Ponadto na terenie MOF funkcjonuje wiele szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, także tych kształcących w zawodach poszukiwanych na lokalnym rynku pracy. Ośrodkiem edukacyjnym jest Miasto Stalowa Wola, w której znajduje się najwięcej szkół i innych podmiotów edukacyjnych. O atrakcyjności osiedleńczej świadczą również zasoby instytucjonalne, w tym Muzeum Regionalne w Stalowej Woli wraz z jednostkami: Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego, Galeria Malarstwa Alfonsa Karpińskiego, Miejski Dom Kultury w Stalowej Woli, Rozwadowski Dom Kultury, Spółdzielczy Dom Kultury, Niżańskie Centrum Kultury Miejska Biblioteka Publiczna w Stalowej Woli, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Stalowej Woli. Największe szanse na rozwój MOF to podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie odpowiednich warunków do zamieszkania i rozwoju na wielu płaszczyznach, zarówno infrastruktury technicznej jak i usług publicznych (z zakresu

edukacji, zdrowia, usług społecznych, rekreacji, kultury itp.) na zasadzie kształtowania ładu przestrzennego. Kluczowe jest również tworzenie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców, w tym przyszłej kadry pracowników, którzy znajdą zatrudnienie w Strategicznym Parku Inwestycyjnym Euro-Park Stalowa Wola. W tym kontekście również bardzo ważne jest stworzenie infrastruktury wspierającej biznes na terenie MOF.

Atrakcyjność inwestycyjna obszaru - na terenie MOF funkcjonuje wiele podmiotów działających w sektorze przemysłowym. Są to głównie większe zakłady, w których zatrudnienie znajduje duża część mieszkańców MOF. Przedsiębiorstwa przemysłowe prowadzą działalność przede wszystkim w przemyśle ciężkim – największym tego typu podmiotem jest Huta Stalowa Wola S.A. Dobrze rozwinięty sektor przemysłu wynika m.in. z historii obszaru i wpływa na gospodarkę całego regionu. Warto wspomnieć, że Stalowa Wola będąca rdzeniem MOF, jest jednym z głównych ośrodków gospodarczych w województwie podkarpackim i miejscem atrakcyjnym do inwestowania.

Połączenie turystyki biznesowej z ofertą kulturalno-rekreacyjną – wśród nowszych trendów w turystyce można przytoczyć turystykę typu bleisure, łączącą podróże biznesowe z rekreacją i wypoczynkiem. Jest to trend istotny dla MOF Stalowej Woli, który posiada charakter przemysłowo-biznesowy. Rozwój oferty typu bleisure ma szansę przyciągnąć turystów biznesowych oraz wydłużyć ich czas pobytu w mieście, co przekłada się na większe korzyści finansowe dla obszaru, w tym rozwój usług oferowanych w MOF. Warto wspomnieć, że coraz więcej firm szukających miejsca na wyjazdy biznesowe, akceptuje różne formy zakwaterowania – nie tylko hotele, ale również domy i apartamenty na wynajem, a także obiekty agroturystyczne. Stwarza to możliwość rozwoju obiektów noclegowych położonych nie tylko w Mieście Stalowa Wola, ale również w innych częściach obszaru funkcjonalnego. Atrakcyjność turystyki biznesowej dla rozwoju gospodarczego obszaru jest duża, z uwagi na jej specyfikę. Jest to turystyka całoroczna, ukierunkowana na turystykę krótkookresową, w tym również jednodniową. Profil turysty jednodniowego powinien być brany pod uwagę w MOF Stalowej Woli podczas tworzenia i poszerzania oferty turystycznej, w postaci np. produktów turystycznych lub pakietów turystycznych.

Rozwój sieci ścieżek rowerowych – w 2021 r. na terenie MOF łączna długość ścieżek rowerowych wyniosła niemal 100 km. Szczególny rozwój infrastruktury rowerowej

odnotowano na terenie Miasta Stalowa Wola. Wśród mieszkańców zauważalne jest zwiększone zainteresowanie komunikacją rowerową jako alternatywnym środkiem transportu. W Stalowej Woli działa system rowerów miejskich, jednakże użytkownicy korzystający z miejskiego systemu pochodzą z całego terenu MOF. Po przyjeździe do miasta komunikacją miejską wypożyczają rower miejski w celu przemieszczania się do miejsc pracy, szkół czy obiektów handlowych. W najbliższych latach istotne będzie zadbanie o rozwój ścieżek rowerowych także na terenie pozostałych gmin MOF i połączenie ich w spójną sieć pozwalającą na sprawne i bezpieczne przemieszczanie się w obrębie MOF.

Zwiększenie znaczenia transportu publicznego – w ostatnich latach MZK w Stalowej Woli rozwija ofertę transportową i wymienia flotę pojazdów na zeroemisyjne. Wzrasta zainteresowanie transportem publicznym, czego dowodem jest wzrost liczby pasażerów w 2022 r. w stosunku do 2021 r. Oferta transportowa na terenie MOF powinna być nadal rozwijana, gdyż stanowi istotny czynnik wspierający rozwój obszaru – rozbudowana oferta komunikacji wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i zwiększenie spójności przestrzennej w obrębie MOF. Dobrze zorganizowany transport publiczny jest ważnym potencjałem rozwojowym. Rozwój transportu publicznego ma wpływ na zatrudnienie i rozwój wewnętrznego rynku pracy. Pomiedzy gminami MOF istnieją intensywne powiązania w zakresie dojazdów do pracy i szkół. Wzmocnienie powiązań transportowych wewnątrz obszaru będzie skutkowało jeszcze większą integracją gospodarczą.

2.7 Podsumowanie w formie analizy SWOT

Mocne strony
Położenie geograficzne – na styku trzech województw (podkarpackiego, lubelskiego i świętokrzyskiego), co daje możliwość szybszego rozwoju społeczno-gospodarczego
Dostępność komunikacyjna – przebieg dróg krajowych, wojewódzkich, drogi S19, kilku linii kolejowych oraz lotnisko w Turbi i stosunkowa bliskość lotniska Rzeszów-Jasionka (około 70 km od MOF)
Tradycje przemysłowe – historia Centralnego Okręgu Przemysłowego, działające duże zakłady przemysłowe takie jak m.in. Huta Stalowa Wola
Dostępność terenów inwestycyjnych – obecność Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN, utworzenie Strategicznego Parku Inwestycyjnego Euro-Park Stalowa Wola
Rozwinięty rynek pracy – rdzeń MOF czyli Stalowa Wola jest jednym z głównych ośrodków gospodarczych w regionie, pomimo spadku liczby ludności w latach 2011-2021 o 6,8%, liczba osób pracujących wzrosła w tym czasie o 9,5%
Rozwój transportu publicznego – współpraca gmin MOF w ramach rozwoju spójnego systemu transportowego, systematyczna poprawa jakości usług w tym zakresie
Atrakcyjne obszary przyrodnicze – lasy zajmują niemal połowę powierzchni MOF, część terenów objęta jest ochroną przyrodniczą ze względu na występowanie cennych siedlisk roślinnych i rzadkich gatunków zwierząt (głównie ptaków)
Zmniejszające się zapotrzebowanie na pomoc społeczną – w analizowanym okresie liczba osób korzystających ze świadczeń uległa spadkowi, co może świadczyć o zmniejszającym się poziomie ubóstwa wśród mieszkańców MOF
Dziedzictwo kulturowe - obecność zabytkowych budynków, obiektów sakralnych, muzeów, odwoływanie się do dziedzictwa tzw. Lasowiaków, dawnych mieszkańców Puszczy Sandomierskiej
Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna – wodociągowa, kanalizacyjna oraz gazowa
Bogata oferta edukacyjna – rozwój bazy i oferty szkół ponadpodstawowych, kształcenie w zawodach poszukiwanych na lokalnym rynku pracy, obecność szkół wyższych
Rozwijająca się oferta żłobkowa i przedszkolna - w latach 2011-2021 znacząco wzrosła liczba dzieci objętych opieką żłobkową i wychowaniem przedszkolnym
Wysoki poziom dostępu do Internetu oraz korzystanie z e-usług w zakresie administracji samorządowej

Słabe strony
Zmniejszająca się liczba mieszkańców MOF – w latach 2011-2021 ubyło niemal 7% ludności, ponadto prognozuje się dalszy spadek liczby mieszkańców o kolejne 3,2% do 2030 r.
Starzenie się społeczności lokalnej – odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wzrósł w latach 2011-2021 o blisko 6 pp. Szczególnie niekorzystna sytuacja dotyczy Miasta-rdzenia, w którym 23,3% mieszkańców ma co najmniej 65 lat
Niska atrakcyjność osiedleńcza – ujemne saldo migracji, które w 2021 r. wyniosło -5,7 na 1000 mieszkańców (mniej niż saldo dla województwa)
Występujące zjawisko suburbanizacji – gminy wiejskie notują przyrost liczby mieszkańców, natomiast w Gminie i Mieście Nisko oraz Stalowej Woli liczba ludności uległa zmniejszeniu
Odływ młodych osób – w latach 2011-2021 liczba osób w wieku 20-34 lata uległa zmniejszeniu o 35,5%, szczególnie jest to zauważalne w mieście rdzeniu (spadek na poziomie 44,2%)
Niski poziom pokrycia obszaru MOF miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – tylko 6,8% w 2021 r.
Niska jakość powietrza – dotyczy przede wszystkim wysokich stężeń pyłu PM _{2,5} oraz benzo(a)pirenu w pyłe PM ₁₀ , na obszarze występuje problem tzw. niskiej emisji
Niewykorzystany potencjał w kierunku utworzenia sieciowego produktu turystycznego
Niska liczba miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Negatywna ocena lokalnego rynku pracy przez mieszkańców – w badaniu ankietowym kwestie związane z rynkiem pracy są najczęściej wskazywane jako słabe strony MOF
Niska dostępność i jakość usług medycznych – zdaniem ankietowanych mieszkańców jest to jeden z głównych problemów MOF
Niska dostępność mieszkań na wynajem - według opinii mieszkańców, rynek mieszkaniowy wymaga poprawy przez zwiększenie inwestycji mieszkaniowych na terenie MOF

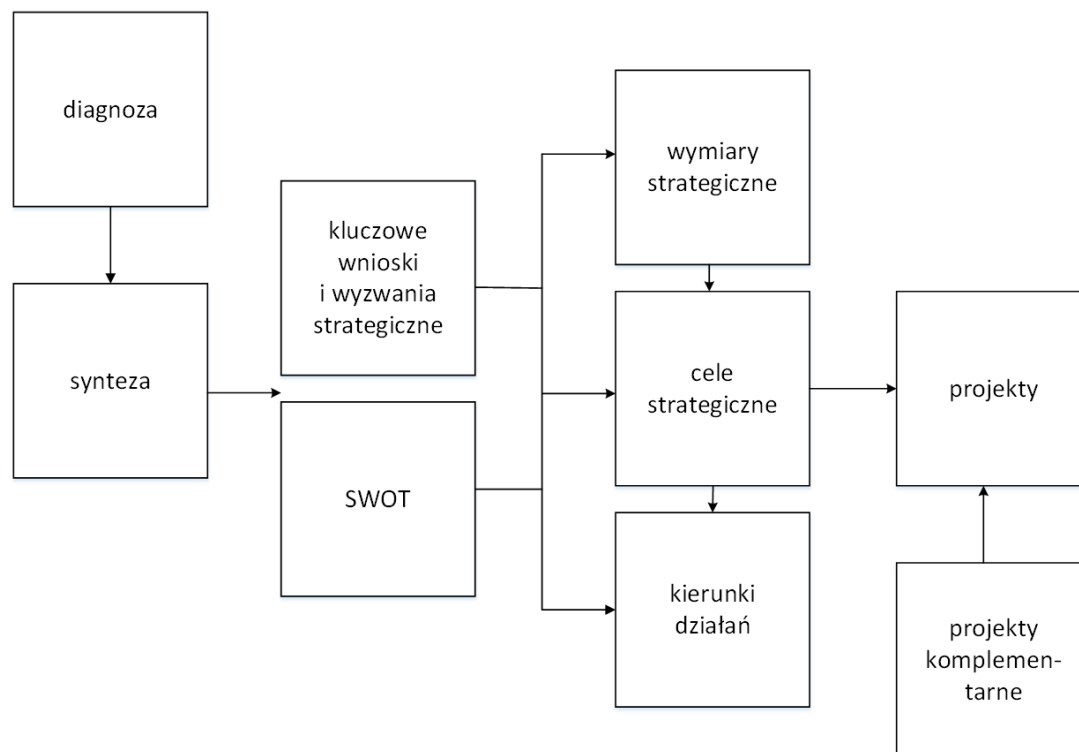
Szanse
Możliwość pozyskania środków z nowej perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027, które umożliwią finansowanie projektów społecznych i inwestycyjnych w ramach ZIT
Przyciągnięcie nowych inwestorów do strefy ekonomicznej w Stalowej Woli, co stworzy nowe miejsca pracy w MOF
Rozwój oferty mieszkaniowej skierowanej do różnych grup odbiorców - także tych o mniejszych możliwościach finansowych, rozwijanie mieszkalnictwa społecznego w ramach SIM
Współpraca w ramach Stowarzyszenia Czwórmiasto, możliwość realizacji wspólnych projektów
Polityka klimatyczna UE wspierająca rozwój odnawialnych źródeł energii, wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców MOF
Dalszy rozwój transportu publicznego, tworzącego zintegrowany system, będącego konkurencją dla indywidualnego transportu samochodowego
Promocja transportu rowerowego będącego alternatywnym środkiem transportu, szczególnie na niewielkie odległości na obszarach miejskich
Rozwój usług zdrowotnych – zwiększenie ich dostępności i jakości, dostosowanie oferty do potrzeb osób starszych
Wykorzystanie posiadanych przez MOF potencjałów w celu stworzenia sieciowego produktu turystycznego łączącego gminy MOF poprzez działania skierowane do rozwoju turystyki m.in. biznesowej i aktywnej
Zmiana kultury pracy w kierunku typu bleisure, czyli przyciąganie nowych grup turystów biznesowych, którzy szukają możliwości połączenia pracy z wypoczynkiem

Zagrożenia
Niestabilna sytuacja gospodarcza kraju wynikająca m.in. konfliktu na Ukrainie - wysoka inflacja, wzrost cen energii, brak surowców
Starzenie się społeczeństwa i związana z tym konieczność zapewnienia oferty usług medycznych i opiekuńczych
Dalszy odpływ ludności z MOF, szczególnie osób młodych
Konkurencyjność ze strony innych ośrodków funkcjonalnych w zakresie inwestycji, proponowanej oferty i przyciągania nowych mieszkańców
Niemożność przewidzenia skutków i konsekwencji pandemii COVID-19
Zagrożenia naturalne wynikające ze zmian klimatycznych, takie jak susze i gwałtowne powodzie – część terenów MOF jest mocno zagrożona suszą

3. Założenia planistyczne

3.1 Cele realizowane w ramach ZIT wraz z kierunkami działań

Zgodnie z wymogami, Strategia ZIT powinna zawierać cele, które mają być zrealizowane w ramach ZIT uwzględniające podejście zintegrowane, oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu oraz powiązania z właściwym programem. Poniżej zaprezentowano schemat będący wprowadzeniem do struktury planów strategicznych i operacyjnych.

Uszczegółowieniem Celów strategicznych ZIT są kierunki działania, które zaprezentowano poniżej. Przedstawiona interwencja jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i wyzwania, wykorzystuje posiadane zasoby i potencjały oraz uwarunkowania i trendy w otoczeniu.

Wymiar społeczny	Wymiar gospodarczy	Wymiar przestrzenny
Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Kierunek działania 1.1. Integracja społeczna oraz wzmocnienie i rozwijanie instytucji pomocy społecznej i podmiotów ekonomii społecznej	Kierunek działania 2.1. Rozwój turystyki biznesowej	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF
Kierunek działania 1.2. Rozwój usług publicznych i edukacyjnych	Kierunek działania 2.2. Aktywny rozwój gospodarczy	Kierunek działania 3.2. Adaptowanie do zmian klimatu wraz z ochroną bioróżnorodności
		Kierunek działania 3.3. Nowoczesna infrastruktura techniczna i rozwój przestrzeni publicznych

Poniżej scharakteryzowano poszczególne Cele strategiczne ZIT wraz z określeniem celów szczegółowych i efektów realizacji działań. Skupiono się w szczególności na scharakteryzowaniu tych obszarów, w których realizowane będą projekty zintegrowane w ramach ZIT.

Cel strategiczny ZIT 1.:

Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli

Cel strategiczny 1. odnosi się do szeroko rozumianej, wysokiej jakości usług publicznych i życia mieszkańców. Działaniami priorytetowymi w tym zakresie powinny być: integracja społeczna wraz ze wzmocnieniem i rozwijaniem instytucji pomocy społecznej i pomiotów ekonomii społecznej, rozwój usług publicznych w tym edukacyjnych i atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego. Jednym z największych problemów gmin wchodzących w skład MOF jest sytuacja demograficzna: spadek liczby mieszkańców, niski przyrost naturalny, ujemne saldo migracji oraz zauważalny wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym.

Oferta edukacyjna na obszarze MOF szczególnie na poziomie podstawowym, jest na zadowalającym poziomie. Potwierdzeniem tego są wyniki z egzaminu ósmoklasisty w 2021 r., które były wyższe niż średnia w Polsce. Powinno następować wzmocnienie działań ukierunkowanych na modernizację i rozbudowę infrastruktury, wzrost dostępności do nowoczesnych technologii i nowoczesnej edukacji. Istotnym wyzwaniem jest również poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, jak również do pozostałych grup społecznych, co dałoby szansę do rozwoju talentów, pasji oraz zainteresowań lokalnej społeczności. Stworzenie szerokiej bazy dodatkowych zajęć może spowodować zwiększenie aktywizacji społeczności lokalnej i wzrostu poczucia przynależności do lokalnej wspólnoty. Ważne jest wsparcie szkolnictwa zawodowego na terenie MOF, w celu odpowiedniego przygotowania młodzieży pod potrzeby obecnego rynku pracy.

MOF jako miejsce pretendujące do bycia kierunkiem osiedlania się ludności, musi w szczególny sposób zadbać o wysoki poziom zarówno przestrzeni, infrastruktury ogólnodostępnej, jak i usług publicznych, a także dbać o posiadane walory, jakimi są chociażby zasoby dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Jakość przestrzeni publicznej przekłada się na jakość życia mieszkańców, jest też podstawą budowania wizerunku obszaru. Funkcjonalna przestrzeń publiczna powinna charakteryzować się dostępnością dla różnych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych. Problemem są niewystarczająco dostosowane do ich potrzeb przestrzenie, obiekty i usługi publiczne. Niekorzystną strukturę demograficzną z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym należy przekształcić w potencjał do rozwoju i wyzwanie dla samorządów oraz pozostałych sektorów gospodarki.

Należy dążyć do zapewnienia wysokich standardów funkcjonowania edukacyjno-wychowawczych placówek publicznych typu żłobki, przedszkola, szkoły, profilaktyka

zdrowotna. Równie ważne jest zapewnienie wysokiej jakości funkcjonowania usług kulturalnych i sportowych oraz usług opieki związanych ze wsparciem osób starszych i niepełnosprawnych. Wsparciem powinna być objęta grupa osób wykluczonych społecznie (mieszkania komunalne, pomoc społeczna, publiczna ochrona zdrowia).

Cele szczegółowe do osiągnięcia w ramach Celu strategicznego ZIT 1.:

- Poprawa warunków życia mieszkańców;
- Wspieranie włączenia społecznego mieszkańców wszystkich grup społecznych i wiekowych;
- Budowa, modernizacja i/lub rozbudowa infrastruktury instytucji pomocy społecznej, edukacji, kultury, sportu oraz rozwój ich oferty;
- Rozwój oferty zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, jak również do pozostałych grup społecznych;
- Zapewnienie wysokich standardów funkcjonowania edukacyjno-wychowawczych placówek publicznych (żłobki, przedszkola, szkoły);
- Wsparcie szkolnictwa w zakresie poprawy dostępności dla uczniów i osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- Utworzenie nowoczesnych pracowni technicznych wspomagających rozwój umiejętności i edukacji związanych z nauczaniem w branżach deficytowych na potrzeby rynku pracy.
- Wsparcie szkolnictwa zawodowego na terenie MOF;
- Wdrożenie działań mających na celu rozpoznanie oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie działalności samorządu;
- Poprawa dostępności usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez modernizację, przebudowę i/lub adaptację przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej.

Efekty planowanych działań:

Oczekiwany rezultatem planowanych działań będzie **poprawa warunków życia mieszkańców**, a tym samym **wzrost atrakcyjności osiedleńczej MOF**. Zakłada się, że w efekcie realizacji zaplanowanych działań możliwe będzie tworzenie odpowiednich warunków do zamieszkania i rozwoju na wielu płaszczyznach (w tym np. rozwoju osobistego i zawodowego) zarówno poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej, jak i usług publicznych (z zakresu edukacji, zdrowia, usług społecznych, rekreacji, itp.). Ponadto, efektem interwencji będzie **poprawa dostępności do wysokiej jakości usług publicznych**,

w tym m.in. upowszechnienie dostępu do usług wychowania przedszkolnego i opieki żłobkowej, co umożliwi zapewnienie dogodnych warunków do zakładania rodziny i godzenia obowiązków wobec rodziny z indywidualnymi aspiracjami jej członków, a tym samym **ograniczenie depopulacji** oraz wzrost liczby urodzeń. Realizacja działań związanych z rozwojem oferty edukacyjnej umożliwi z kolei odpowiednie przygotowanie młodzieży do potrzeb lokalnego rynku pracy, czego efektem będzie **zahamowanie odpływu młodych ludzi** z MOF w poszukiwaniu korzystniejszych warunków zatrudnienia. Ponadto, efektem zaplanowanych działań będzie **stworzenie warunków sprzyjających integracji międzypokoleniowej i aktywizacji lokalnej społeczności** oraz wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców w sprawy MOF, a tym samym rozwój cennego kapitału ludzkiego i społecznego.

Cel strategiczny ZIT 2.:

Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli

W realizacji celu strategicznego 2. Poprawa Konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli, kluczowe są działania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw, co przyczyni się do podnoszenia konkurencyjności gospodarki. Działania z zakresu szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców powinny przyczyniać się do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz pobudzać przedsiębiorców do dalszego inwestowania. Drugim z elementów jest tworzenie warunków do rozwoju sektora turystycznego i okołoturystycznego, a także poprawa jakości i dostępności obiektów, urządzeń i usług związanych z obsługą ruchu turystycznego. Sieciowanie oferty turystycznej i współpraca interesariuszy to kluczowe elementy skutecznych strategii rozwoju destynacji turystycznych biznesowych. Dla tych miejsc, które dążą do zapewnienia pełnej i zróżnicowanej gamy usług dla podróżujących biznesowo, współpraca między różnymi dostawcami usług stanowi fundament. Wspólnie tworzą oni spójne, kompleksowe oferty, które doskonale odpowiadają na różnorodne potrzeby i oczekiwania klientów. Kooperacja pomiędzy różnymi podmiotami w branży turystycznej, takimi jak hotele, restauracje, agencje eventowe czy firmy transportowe, umożliwi stworzenie spersonalizowanych pakietów usług, które są dopasowane do indywidualnych preferencji i celów osób podróżujących biznesowo. Współpraca ta nie tylko ułatwia proces organizacji wyjazdów służbowych, ale także tworzy synergiczne efekty, podnosząc wartość oferty jako całości. Tworzenie strategicznych

partnerstw pozwala na zaoferowanie klientom biznesowym kompleksowego doświadczenia, obejmującego nie tylko miejsce zakwaterowania i sale konferencyjne, ale także możliwość korzystania z wysmienitej kuchni, organizacji ciekawych programów kulturalnych czy dostępu do transportu na terenie obszaru. Współpracując ze sobą, różni dostawcy mogą wzajemnie uzupełniać się w swoich specjalizacjach, co przekłada się na podniesienie jakości i różnorodności usług oferowanych podróżnym biznesowym. Szansą na rozwój obszaru i polepszenie jakości życia mieszkańców oraz turystów (szczególnie biznesowych) jest transformacja cyfrowa gospodarki, polegająca w szczególności na wdrożeniu programów stymulujących wprowadzenie w sektorze publicznym rozwiązań cyfrowych.

Cele szczegółowe do osiągnięcia w ramach Celu strategicznego ZIT 2.:

- Dywersyfikacja struktury gospodarczej – rozwój przedsiębiorstw działających w następujących sektorach: kreatywnym, rolnictwie, usług turystycznych, informacji i komunikacji;
- Poszerzenie oferty gospodarczej z ukierunkowaniem na rozwijanie turystyki biznesowej;
- Przyciągnięcie nowych inwestorów;
- Rozwijanie działalności gospodarczej;
- Tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji i zdobywania kompetencji przez mieszkańców;
- Wzmocnienie konkurencyjności gospodarki w oparciu o produkty turystyczne;
- Tworzenie nowych i uzbrajanie istniejących terenów inwestycyjnych;
- Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości przy wykorzystaniu działalności instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości: Stalowowolskiej Strefy Gospodarczej (SSG), Laboratorium Międzyuczelnianego, Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Stalowej Woli, Regionalnej Izby Gospodarczej w Stalowej Woli, Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., Stowarzyszenia „Niżańskie Centrum Rozwoju” i Stowarzyszenia Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej.

Efekty planowanych działań:

MOF Stalowej Woli planuje realizację projektu w trybie niekonkurencyjnym w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 w Priorytecie 6 Rozwój Zrównoważony terytorialnie Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury,

dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Oczekiwanym efektem realizacji działań w ramach Celu strategicznego ZIT 2 będzie stworzenie produktu turystycznego, wykorzystującego potencjał turystyczny i biznesowy regionu.

W przypadku MOF Stalowa Wola, w kontekście planów związanych z opracowaniem sieciowego produktu turystycznego, kanwą do jego utworzenia powinna być turystyka biznesowa (choć ta w mniejszej skali i bardziej regionalna), w tym przede wszystkim turystyka typu bleisure, która w znakomity sposób "konsumuje" tendencje kształtujące popyt turystyczny (m.in. zainteresowanie lokalnością, zrównoważoną turystykę, dostosowanie produktów do preferencji różnych grup odbiorców, czy rozwój oferty typu wellness). Popyt na ofertę turystyki biznesowej (przestrzenie na spotkania biznesowe oraz ofertę premium "po godzinach") nie generują w MOFie Stalowa Wola jedynie lokalni przedsiębiorcy oraz przyjeżdżający służbowo i na spotkania biznesowe, ale także uczestnicy różnego typu wydarzeń odbywających się w regionie, nie mających stricte biznesowego charakteru tj. wydarzenia sportowe czy kulturalne.

Oparcie produktu na zyskującym na popularności, ale jednocześnie jeszcze mało eksploatowanym w Polsce, trendzie bleisure (łączenia podróży służbowych z ofertami rekreacyjnymi po pracy) wykorzystującym rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych obszaru MOF jest szansą rozwojową zaś sam projekt ma charakter innowacyjny. Produkt dostosowany do trendu bleisure będzie zaspokajać rosnące zapotrzebowanie na połączenie pracy i przyjemności w podróży. MOF Stalowa Wola ma zatem szansę zostać pionierem rozwoju tego rodzaju podejścia na polskim rynku turystyki biznesowej (a na pewno będzie to unikalne rozwiązanie w woj. podkarpackim). Dodatkowo infrastruktura wytworzona w związku z realizacją projektu nie powieli się w subregionie zaś otoczenie konkurencyjne nie posiada w swojej ofercie usług o zbliżonym zakresie.

Największy potencjał do stworzenia sieciowego produktu turystycznego w zakresie turystyki biznesowej, MOF Stalowa Wola posiada jak wskazano powyżej, w zakresie oferty typu bleisure, czyli połączenia spotkań biznesowych z atrakcyjną ofertą spędzenia czasu po godzinach pracy przez ludzi biznesu (głównie realizujących podróże służbowe do MOFu i biorących udział w różnego rodzaju wydarzeniach).

Bleisure MOF Stalowa Wola:

- 1. Przestrzenie do spotkań biznesowych i eventowych:**
- 2. Oferta premium (biznes po godzinach)**

Przestrzenie do spotkań biznesowych w tym przypadku, to wszelkiego rodzaju i wielkości sale i inne przestrzenie, które można wykorzystać na spotkania biznesowe, począwszy od typowych spotkań negocjacyjnych i handlowych, przez mniejsze i większe konferencje, szkolenia, seminaria czy eventy i spotkania integracyjno-motywacyjne. Mogą to zatem być zarówno typowe sale oferowane przez hotele i innego typu obiekty noclegowe, jak również przestrzenie oferowane przez nietypowe obiekty tj. ośrodki sportowe, muzea, galerie sztuki itp.

Oferta premium po godzinach pracy dla turystów biznesowych to specjalnie zaprojektowane doświadczenia i usługi, które spełniają wysokie (zazwyczaj wyższe niż w przypadku turystów rodzinnych np.) standardy jakości i komfortu. Charakteryzuje się ona indywidualnym podejściem do klienta, dostępem do ekskluzywnych miejsc i atrakcji, które nie są powszechnie dostępne dla przeciętnego turysty. Oferta taka często obejmuje luksusowe zakwaterowanie, dostęp do renomowanych obiektów i przestrzeni, prywatne wycieczki czy specjalne sesje spa&wellness. Wszystko to jest zaprojektowane tak, aby po ciężkim dniu pracy, turysta biznesowy mógł się zrelaksować, odprężyć i naładować baterie w komfortowych i atrakcyjnych warunkach.

Ideę tą prezentują podstawowe elementy podaży turystycznej MOFu Stalowa Wola.

Bleisure MOF Stalowa Wola:

- 1. Przestrzenie do spotkań biznesowych i eventowych:**
 - a) Stalowa Wola:
 - Aule/sale w obiektach uczelni
 - Muzeum COP: sala kinowa, przestrzeń/hol do eventów, mniejsze i większe sale szkoleniowe
 - Park Stalowa Wola: sale szkoleniowo-konferencyjne, przestrzeń premium dla biznesu (organizacja eventów i incentive)
 - b) Nisko: Centrum konferencyjno-Szkoleniowe (Podwolina)
 - c) Zaleszany: Lotnisko w Turbli – sala szkoleniowa

d) Pysznica: Osada Kochany – Karczma

2. Oferta premium (biznes po godzinach)

a) Stalowa Wola:

- Park Stalowa Wola: tuba do nurkowania, saunarium, baseny witalne, jaskinia przygód
- Muzeum COP: escape room, zwiedzanie autorskie z przewodnikiem
- Klub Balonowy Stalowa Wola
- Galeria Malarstwa Alfonsa Karpińskiego w Stalowej Woli
- Muzeum Regionalne w Stalowej Woli
- Korty tenisowe

b) Nisko:

- Zalew Podwolina: szkolenia jachtowe, wycieczki jachtowe, wypożyczalnia sprzętu wodnego premium, park linowy, tyrolka, fishing

c) Zaleszany:

- Lotnisko w Turbi: lot szybowcem, lot balonem, obsługa ruchu i hangarowanie samolotów prywatnych, kursy szkoleniowe – szybowce, kursy szkoleniowe – drony (współpraca z politechniką)

d) Pysznica:

- Osada Kochany: Prawie Zoo, Muzeum Niepodległości 100, Przestrzeń Osady – ogólnie, „Samotnie”

e) Międzyzmiastowo – trasy rowerowe.

W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowa Wola, sieciowy produkt turystyczny oparty głównie na trendzie bleisure stanowi nie tylko odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie rynku w zakresie łączenia podróży służbowych z rekreacją po pracy, ale również wykorzystuje unikalne atuty subregionu, tworząc spójny i atrakcyjny produkt turystyczny. Trend bleisure, łączący podróże służbowe z elementami wypoczynku i rekreacji, zyskuje na popularności wśród różnych grup demograficznych i psychograficznych. Wprowadzenie sieciowego produktu turystycznego, który łączyłby ofertę biznesową z ofertą rekreacyjną, pozwoliłoby na zaspokojenie potrzeb zarówno lokalnych przedsiębiorców, jak i przyjezdnych gości.

Podstawowe potrzeby turystów biznesowych zaspokajane przez sieciowy produkt turystyczny w MOF Stalowa Wola:

1. **Profesjonalne przestrzenie do spotkań:** Dostęp do nowoczesnych, dobrze wyposażonych sal konferencyjnych i miejsc do spotkań biznesowych.
2. **Szybki i efektywny transport:** Optymalne połączenia komunikacyjne między różnymi punktami atrakcyjnymi w mieście i okolicach
3. **Komfort i luksus:** Wysokiej jakości zakwaterowanie i gastronomia, z możliwością wyboru opcji premium.
4. **Relaks i wypoczynek:** Możliwość skorzystania z unikalnych atrakcji rekreacyjnych, takich jak parki wodne, strefy wellness, czy atrakcje kulturowe.
5. **Elastyczność i personalizacja:** Możliwość dostosowania oferty do indywidualnych potrzeb i preferencji.
6. **Bezpieczeństwo:** Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa podczas całego pobytu.

Wiązka korzyści generowana dla odbiorców:

1. **Efektywność i produktywność:** Dzięki dobrze zaplanowanej logistyce i zapewnieniu dostępu do niezbędnych narzędzi, turysta biznesowy może skupić się na celach zawodowych.
2. **Zbalansowany styl życia:** Możliwość połączenia obowiązków zawodowych z chwilami relaksu i rekreacji.
3. **Odkrywanie nowości:** Oferując różnorodne atrakcje kulturowe i rekreacyjne, produkt turystyczny pozwala na odkrywanie nowych miejsc i doświadczeń.
4. **Poczucie luksusu i wyjątkowości:** Dostęp do usług premium sprawia, że turysta czuje się wyjątkowy i doceniony.
5. **Spersonalizowane doświadczenia:** Możliwość dostosowania oferty do indywidualnych potrzeb zwiększa satysfakcję i poczucie, że produkt jest "szyty na miarę".
6. **Poczucie bezpieczeństwa i komfortu:** Wysoki standard usług i dbałość o detale zwiększają poczucie bezpieczeństwa i komfortu.
7. **Emocjonalne zadowolenie:** Połączenie profesjonalizmu i luksusu z możliwościami relaksu i rekreacji generuje pozytywne emocje i zadowolenie z podróży.

8. Networking i budowanie relacji: Możliwość spotkania z innymi profesjonalistami w luźniejszej atmosferze, może prowadzić do nawiązania nowych, wartościowych relacji biznesowych.

Sieciowy produkt turystyczny może stać się innowacyjnym i efektywnym sposobem na przyciągnięcie nowych segmentów turystów, zwiększenie ich satysfakcji i wydłużenie czasu ich pobytu, co przekłada się na korzyści ekonomiczne dla całego regionu. Produkt poszerzony jest o dodatkowe korzyści (świadczenia, cechy, usługi itp.), które czynią konsumpcję bardziej atrakcyjną, efektywną i urozmaiconą. Poszerzanie produktu nie wynika wyłącznie z chęci jak najlepszego zaspokojenia potrzeb turystów lub zaoferowania im dodatkowych korzyści, ale także z konieczności wyróżnienia produktu na rynku, a tym samym budowania przewagi konkurencyjnej.

Poszerzenie (wzbogacenie) sieciowego produktu turystycznego MOFu Stalowa Wola opartego na trendzie bleisure można rozpatrywać w przynajmniej w dwóch perspektywach:

- Wprowadzeniu szeregu dodatkowych korzyści i uzupełnień, które uatrakcyjnią korzystanie z oferty.
- Pogrupowanie oferty w atrakcyjne pakiety, które wyróżnią się na rynku i będą konkurencyjne wobec innych ofert w regionie.

Propozycje pakietów należy rozpatrywać w dwóch perspektywach:

1. Zintegrowanych pakietów poszczególnych gmin MOFu w oparciu o główny wyróżnik (atrakcję);
2. Przekrojowych pakietów tematycznych integrujących oferty różnych miejsc, ale uwzględniających spójny motyw lub potrzebę.

Propozycje zintegrowanych pakietów poszczególnych gmin MOFu w oparciu o główny wyróżnik (atrakcję) danej gminy:

- **Miasto Stalowa Wola - "Wodny Świat Stalowej Woli" (Woda):** Park Wodny Stalowa Wola mógłby być przedstawiony jako pakiet, gdzie element wody jest na pierwszym planie, oferując różnorodne atrakcje wodne i integrując wszystkie oferty związane z wodą (na czele z tubą do nurkowania oraz ofertą SPA).

- **Miasto Nisko - "Nisko - Przystań Natury" (Ziemia):** Zalew Podwolina i oferta turystyki wokół niego mogłyby być przedstawiona jako pakiet, w którym ziemia i natura spotykają się z wodą, tworząc idealne miejsce do relaksu i rekreacji, integrując wszelkie oferty i aktywności na połączeniu ziemi i wody (sporty wodne, tyrolka, boiska do gier indywidualnych i zespołowych, trasy rowerowe wokół zalewu itd.).
- **Gmina Zaleszany - "Zaleszany - Wrota Nieba" (Powietrze):** Lotnisko w Turbii z ofertą szybowcowo-balonową mogłoby być przedstawione jako pakiet, który pozwala gościom doświadczyć elementu powietrza, podnosząc ich w kierunku do nieba. Pakiet integrowałby wszelkie działalności związane z powietrzem i tym miejscem, w tym również szkolenia dronowe i szybowcowe.
- **Gmina Pysznica - "Pysznica - Iskra Tradycji" (Ogień):** Żywe Muzeum Wsi i Rzemiosła Polskiego wraz z Osadą Kochany mogłoby być przedstawione jako pakiet, który podtrzymuje "ogień" tradycji i rzemiosła, oferując gościom możliwość zanurzenia się w kulturze i historii regionu. Zintegrowane w tym pakiecie byłyby wszelkie oferty związane z tym miejscem oraz aspektem kulturowo-historycznym tj. Żywe Muzeum Wsi i Rzemiosła Polskiego, indywidualne lekcje etnograficzne, Muzeum Niepodległości 100 itd.

Propozycje przekrojowych pakietów tematycznych integrujących oferty różnych miejsc, ale uwzględniających spójny motyw lub potrzebę:

- **Pakiet Wody - oferta wellness&spa, związana z wodą:** Ten żywioł mógłby symbolizować turystów biznesowych, którzy szukają relaksu i odnowy biologicznej po intensywnym dniu pracy. Pakiet ten zatem będzie obejmował przede wszystkim ofertę Parku Wodnego Stalowa Wola tj. spa, terapie wodne, pływanie czy medytację przy brzegu wody, ale także rekreacyjne korzystanie z oferty Zalewu Podwolina w Nisku i wszystkich innych atrakcji i ofert, które zaspokajają potrzebę odpoczynku połączonego z poprawą zdrowia lub urody.
- **Pakiet Ziemi – oferta turystyki rekreacyjnej i przyrodniczej:** Ten żywioł mógłby reprezentować turystów biznesowych, którzy cenią kontakt z naturą

i aktywności na świeżym powietrzu. Zatem pakiet ten będzie obejmował m.in. spacer, piesze wędrówki, rower, obserwację ptaków, a nawet agroturystykę, a także uprawianie sportów na świeżym powietrzu (np. tenis).

- **Pakiet Powietrze - oferta przygodowa i ekstremalna:** Ten żywioł mógłby symbolizować turystów biznesowych, którzy szukają adrenaliny i emocji. Pakiet ten będzie zatem obejmował przede wszystkim ofertę Lotniska z Turbii (loty balonem, paralotniarstwo, skoki spadochronowe czy szybownictwo) ale także nurkowanie w tubie do nurkowania w Parku Wodnym Stalowa Wola oraz wszelkie inne oferty i aktywności (w tym sportowe), które zaspokajają potrzebę zresetowania się poprzez wysiłek fizyczny oraz ekstremalne przygody.
- **Pakiet Ognia – oferta turystyki kulturowo-historycznej:** Ten żywioł mógłby reprezentować turystów biznesowych, którzy są zainteresowani kulturą, historią i dziedzictwem miejsca, które odwiedzają. Pakiet ten zatem będzie obejmować przede wszystkim ofertę Żywego Muzeum Wsi i Rzemiosła Polskiego wraz z Osadą Kochany oraz Muzeum COP, ale także uczestnictwo w lokalnych festiwalach i wydarzeniach, a nawet degustację lokalnej kuchni.

Produkt potencjalny tworzą elementy, które w przyszłości mogą znaleźć się w ofercie (staną się składowymi danego produktu turystycznego), lecz w pierwszej fazie funkcjonowania produktu, z różnych przyczyn (ekonomicznych, politycznych, technologicznych lub innych), jeszcze się to nie stało.

Perspektywy rozwoju sieciowego produktu turystycznego MOFu Stalowa Wola opartego na trendzie bleisure należy rozważać przede wszystkim przez pryzmat rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz towarzyszącej oraz tworzenie (m.in. na jej podstawie) nowych ofert wpisujących się w potrzeby turystów. Poniżej zaprezentowano elementy infrastruktury powiązane i wykorzystywane w ramach turystyki biznesowej:

Infrastruktura zakwaterowania:

1. **Biznesowe hotele boutique:** Oferujące luksusowe udogodnienia i spersonalizowaną obsługę dla podróżujących służbowo.

2. **Apartamenty dla biznesmenów:** Z udogodnieniami takimi jak szybki internet, biurka do pracy i usługi concierge.

Infrastruktura konferencyjna i biznesowa:

1. **Centrum konferencyjne:** Wyspecjalizowane centrum z nowoczesnymi udogodnieniami technologicznymi.
2. **Coworking spaces:** Przestrzeń do współpracy dla cyfrowych nomadów i małych zespołów biznesowych.

Infrastruktura rekreacyjna i rozrywkowa:

1. **Parki i ogrody:** Tworzenie nowych przestrzeni zielonych (tj. parki i ogrody) z atrakcjami takimi jak ścieżki biegowe, stawy do wędkowania itd.
2. **Centrum sportowe:** Rozbudowa centrów sportowych umożliwiających realizację różnych dyscyplin sportowych, od siłowni, po baseny i korty tenisowe.

Infrastruktura kulturalna:

1. **Teatry i galerie:** Promowanie lokalnej kultury i sztuki, tworzenie nowych miejsc i ofert kultury wysokiej.
2. **Muzea i szlaki kulturowe:** Poszerzanie i dostosowywanie oferty muzealnej i kulturowej do potrzeb turystów biznesowych.

Infrastruktura gastronomiczna:

1. **Restauracje i bary:** Tworzenie miejsc oferujących lokalne i międzynarodowe kuchnie.
2. **Kawiarnie i puby:** Wspieranie tworzenia miejsc z segmentu tzw. życia nocnego, do nieformalnych spotkań i relaksu.

Infrastruktura transportowa:

1. **Ulepszenie komunikacji publicznej:** Rozwinięcie sieci transportu publicznego (obszaru metropolitalnego), w tym połączeń autobusowych i kolejowych.
2. **Usługi shuttle:** Dedykowane usługi transportowe między głównymi atrakcjami i centrami biznesowymi. Jest to element „produktu potencjalnego”, czyli tego co ewentualnie mogłoby się pojawić w przyszłości.

Wprowadzenie takiej infrastruktury nie tylko zwiększy atrakcyjność MOF Stalowej Woli jako miejsca do prowadzenia biznesu, ale również jako miejsca, w którym można połączyć pracę z relaksem i kulturą, co jest kluczowe w kontekście trendu bleisure.

Oferta turystyczna w postaci sieciowego produktu turystycznego skierowanego dla biznesu jest odpowiedzią na potrzeby branży. Dodatkowo działania zaplanowane w ramach projektu polegającego na utworzeniu sieciowego produktu turystycznego są niezwykle pożądane i oczekiwane przez mieszkańców wszystkich okolicznych gmin, a sam projekt odpowiada na zdiagnozowane problemy w sposób kompleksowy i długofalowy.

Realizacja projektu z sektora turystyki wpłynie na poprawę jakości życia i przyczyni się do rozwoju obszaru gmin, w tym przedsiębiorczości związanej z agroturystyką i promocją terenów cennych przyrodniczo, które będą stanowiły uzupełnienie oferty utworzonego produktu turystycznego. Unikalne walory historyczne, kulturowe i przyrodnicze to wciąż nie w pełni wykorzystany gospodarczo potencjał obszaru funkcjonalnego. Na obszarze miasta i jego obszarze funkcjonalnym nie działają rozwinięte produkty turystyczne, które mogłyby posiadać znaczenie o charakterze regionalnym. Potencjał MOF daje możliwość utworzenia produktu turystycznego o takim charakterze. Dysponowanie ofertą zintegrowanego produktu turystycznego, połączonego z promocją pozostałych lokalnych atrakcji, jest szansą na budowanie pozycji MOF jako ważnej destynacji ruchu turystycznego na styku trzech województw. Planowana inwestycja pozwoli także rodzimej przedsiębiorczości na poszerzenie wachlarza swoich usług, wzmocni lokalne łańcuchy dostaw produktów turystycznych oraz stworzy trwałe miejsca pracy. Tym samym realizacja projektu ma duże znaczenie dla gospodarki regionu i niewątpliwie stanowi istotny wskaźnik dalszego rozwoju.

Sieciowanie oferty turystycznej ma pozytywny wpływ na całą społeczność lokalną i ekonomię. Współpracujący dostawcy przyczyniają się do wzrostu zatrudnienia i obrotów finansowych na lokalnym rynku, co z kolei sprzyja dalszemu rozwojowi obszaru. Wspólny marketing oraz promocja mogą skutecznie zwiększyć widoczność i atrakcyjność oferty, przyciągając tym samym większą liczbę klientów biznesowych. Współpraca z lokalnymi lub regionalnymi organizacjami turystycznymi jest niezwykle istotna. Lokalne organizacje turystyczne posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie promocji, co może pomóc w dotarciu do szerszej grupy potencjalnych klientów. Poprzez skoordynowane kampanie marketingowe i wykorzystanie różnych kanałów komunikacji, obszar może efektywnie docierać do osób zainteresowanych podróżami biznesowymi. Organizacje turystyczne dysponują aktualnymi danymi dotyczącymi trendów i preferencji klientów biznesowych,

co może pomóc w dostosowaniu oferty MOF do oczekiwań rynku. Współpraca ta może również prowadzić do tworzenia nowych produktów i usług, które skuteczniej odpowiadają na potrzeby podróżujących i pomóc w budowaniu pozytywnego wizerunku MOF jako profesjonalnego miejsca dla wydarzeń turystyki bleisure.

Drugim oczekiwanym rezultatem będzie **wzrost konkurencyjności inwestycyjnej** poprzez uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych na terenie MOF, co pozwoli na stworzenie dogodnych warunków prowadzenia biznesu oraz na pozyskanie nowych inwestorów.

Nakłady konieczne do uzbrojenia Strategicznego Parku Inwestycyjnego to wybudowanie sieci kanalizacji deszczowej, kanalizacji przemysłowej oraz sieci wodociągowej przemysłowej. Z kolei strefa inwestycyjna w Nowosielcu wymaga budowy dróg wewnętrznych w ramach strefy inwestycyjnej i drogi prowadzącej bezpośrednio do terenów inwestycyjnych wraz z oświetleniem, budowę sieci wodociągowej, budowę sieci kanalizacji sanitarnej; budowę oświetlenia drogowego na budowanych drogach.

Ważnym aspektem jest zapewnienie dostępności do terenów inwestycyjnych poprzez połączenie ich siecią dróg wyposażonych w elementy poprawiające bezpieczeństwo (chodniki, ścieżki rowerowe i ciągi pieszo-rowerowe, oświetlenie, monitoring) do dróg o zasięgu ponadlokalnym. Niezwykle istotne z punktu widzenia zakładów produkcyjnych o dużej wydajności i dużym zapotrzebowaniu na dostawy jest infrastruktura kolejowa. Strefy gospodarcze na terenie MOF położone są w niedalekiej odległości od linii kolejowej. W celu zapewnienia dostępu inwestorów do tej infrastruktury planowane są rozbudowy bocznic kolejowych. Budowa połączenia kolejowego terenów inwestycyjnych pozwoli na umożliwienie wprowadzenia kolejowego transportu publicznego dla pracowników przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenach inwestycyjnych, co wpłynie pozytywnie na zasięg populacji potencjalnych pracowników. Do poprawy komunikacji za pośrednictwem kolei przyczynić może się rozwój Centralnego Portu Komunikacyjnego (CPK), który posiada plan rozwoju swojej infrastruktury aż do 2035 r. Obecnie tory CPK przebiegają przez Stalową Wolę, jednak do 2030 r. planowane jest powstanie połączenia z Rzeszowem, a do 2034 r. z Warszawą. Sieć ta pozwoli na usprawnienie napływu pracowników z bardziej oddalonych części kraju.

Cel strategiczny ZIT 3.:

Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli

Wyznaniem dla MOF jest postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia powodzi z uwagi na przebieg rzeki San, jak również zagrożenie suszą.

Ogromną szansą na rozwój MOF jest wzrost jakości życia wpływający na wzrost atrakcyjności osiedleńczej obszaru. W tym celu niezbędne jest tworzenie odpowiednich warunków do zamieszkania i rozwoju na wielu płaszczyznach, szczególnie infrastruktury technicznej.

Działania te są istotne zarówno w kontekście rozwoju funkcji osiedleńczej, jak i zwiększenia jakości życia mieszkańców i ich zdrowia poprzez podejmowanie działań w kierunku ochrony przyrody i zapobiegania zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Jakość przestrzeni publicznej przekłada się na jakość życia mieszkańców, jest też podstawą budowania wizerunku obszaru. Funkcjonalna przestrzeń publiczna powinna charakteryzować się dostępnością dla różnych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych, tak aby tworzyć dogodne warunki do wzmacniania więzi społecznych i integracji wszystkich mieszkańców.

W kontekście infrastruktury istotne jest natomiast zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak dostęp do wody czy możliwość korzystania z kanalizacji. Oferowanie wysokiego standardu usług podnosi średni poziom życia mieszkańców oraz wpływa na obraz obszaru jako zharmonizowanego i spójnego środowiska społecznego. Ponadto, istotnym kierunkiem zaplanowanych działań jest rozbudowywanie i modernizowanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w celu zapewnienia komfortu życia mieszkańców MOF, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska przyrodniczego. Z uwagi na postępujący kryzys klimatyczny, szczególną rolę odegrają również zadania związane z adaptowaniem do zmian klimatu oraz ochroną bioróżnorodności w MOF. Silnym zagrożeniem dla terenów MOF wskazanym w *Planie przeciwdziałania skutkom suszy* jest susza atmosferyczna. Z tego względu istnieje konieczność dostosowania terenów MOF do zmieniających się warunków klimatycznych, poprzez rozbudowę kanalizacji deszczowej oraz zwiększanie poziomu retencji wód opadowych.

Ze względu na postępującą suburbanizację istotne jest rozwijanie infrastruktury technicznej wraz z rozwojem transportu niskoemisyjnego. Skumulowane działania w zakresie rozwijania infrastruktury, ochrony środowiska, wdrażania ekologicznych rozwiązań i zwiększenia funkcjonalności przestrzeni publicznych przyczynią się do osiągnięcia efektu skali i będą miały wpływ na całe terytorium MOF Stalowej Woli.

Elementem celu strategicznego ZIT 3 jest również zapewnienie odpowiedniej jakości i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych, z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego. Istotne jest również ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z transportu, co będzie możliwe dzięki wdrażaniu rozwiązań zero- i niskoemisyjnych oraz rozwijanie infrastruktury pieszo-rowerowej, w tym zwartej sieci ścieżek rowerowych. Infrastruktura ta przyczyni się ponadto do integracji przestrzennej MOF dzięki zwiększeniu możliwości swobodnego przemieszczania się między poszczególnymi gminami.

Budowa i rozbudowa zintegrowanej sieci transportu publicznego w mieście Stalowa Wola oraz na jego obszarze funkcjonalnym w celu zwiększenia zrównoważonej mobilności mieszkańców oraz poprawy kondycji ekologicznej tego obszaru jest jednym z kluczowych wyzwań stojących przed MOF. Szczególnie ważnym kierunkiem rozwoju mobilności miejskiej na terenie MOF Stalowej Woli jest zintegrowanie różnych środków transportu, co możliwe będzie dzięki dostosowaniu kursów autobusów do potrzeb mieszkańców oraz stworzeniu niezbędnej infrastruktury, ze szczególnym wskazaniem na punkty przesiadkowe.

Realizacja projektów z zakresu zrównoważonego transportu miejskiego stanowić będzie element szerokiego zakresu działań podjętych przez Gminy MOF Stalowa Wola mających na celu poprawę warunków rozwoju gospodarczego i społecznego całego obszaru. Mnogość i dywersyfikacja działań spowodują podniesienie atrakcyjności warunków życia mieszkańców oraz rozwój ekonomiczny całego obszaru MOF. Celem podjętych działań jest zmniejszenie oddziaływania systemu transportowego na środowisko i klimat, oraz poprawa dostępności i jakości transportu publicznego na terenie Gminy Stalowa Wola i jej obszaru funkcjonalnego.

Działania w kierunku rozwoju mobilności miejskiej są komplementarne do zrealizowanego w latach 2017-2019 projektu „Mobilny MOF Stalowej Woli”. W ramach projektu o wartości blisko 50 mln zł. zakupionych zostało 19 fabrycznie nowych autobusów oraz wprowadzono

szereg udogodnień dla pasażerów (m.in. karta miejska, aplikacja mobilna z funkcją planowania podróży czy system elektronicznej, dynamicznej informacji pasażerskiej). Z kolei w roku 2021 Miasto Stalowa Wola złożyło dwa wnioski o dofinansowanie do NFOŚiGW na zakup łącznie 10 autobusów z napędem elektrycznym, które zastąpią najbardziej wyeksploatowane pojazdy.

Czynnikiem generującym wzmożony ruch na obszarze MOF jest rozwijająca się przedsiębiorczość. Aby podnieść atrakcyjność oferty dla obecnych i przyszłych inwestorów sukcesywnie powstają nowe odcinki dróg, które zapewniają dowóz i wywóz materiałów do produkcji i wyrobów gotowych. Za tym idzie również konieczność tworzenia nowych połączeń komunikacji miejskiej dla zatrudnionych pracowników. Konieczne jest również podejmowanie działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków rozwoju przemysłowego, w tym rozwoju motoryzacji indywidualnej. Nie bez znaczenia dla ruchu lokalnego jest także fakt, że miasto rdzeń ma bardzo dobrze rozwiniętą ofertę edukacyjną, z której korzystają uczniowie i studenci zamieszkujący obszar MOF. W mieście znajduje się: 13 publicznych przedszkoli, 12 szkół podstawowych, 11 szkół ponadpodstawowych, 4 uczelnie wyższe, szkoły policealne i inne ośrodki kształcenia. Dodatkowo na terenie miasta funkcjonuje bardzo dobrze rozwinięta i urozmaicona sieć detalicznych i hurtowych placówek handlowych, zaspokajających potrzeby mieszkańców, które generują duży ruch pasażerski, również osób z terenu okolicznych gmin.

Ze względu na bliską odległość od Stalowej Woli zarówno gmina Pysznica jak i gmina Zaleszany stały się atrakcyjnym miejscem dla budownictwa jednorodzinnego, co generuje potrzebę wzmożonego ruchu komunikacji miejskiej na linii Pysznica – Stalowa Wola i Zaleszany - Stalowa Wola, gwarantującego transport do zakładów pracy i szkół podstawowych i ponadpodstawowych w Stalowej Woli. Na terenie gmin prowadzone są sukcesywne inwestycje drogowe, które stanowią odpowiedź na niesłabnące zainteresowanie powstawaniem nowych osiedli. Powstają nowe ciągi pieszo-rowerowe, a co za tym idzie konieczność rozwijania połączeń komunikacyjnych zarówno między poszczególnymi miejscowościami gmin, jak i do sąsiadujących miejscowości, w tym w dużej mierze do stolicy powiatu – Stalowej Woli.

Wskaźnik liczby pasażerów na jeden zrealizowany wkm w 2022 r. wynosił 1,71 os./1 wkm, natomiast w 2021 r. był niższy i wynosił 1,42 os./ 1 wkm, co świadczy o wzroście zainteresowania przejazdami i koniecznością dalszych inwestycji w infrastrukturę transportową. Z kolei dane ze sprzedaży biletów pokazują znaczny stopień wykorzystania komunikacji miejskiej przez mieszkańców poszczególnych gmin tworzących MOF Stalowej Woli.

W chwili obecnej dla osób zamieszkujących na terenach nieobjętych bezpośrednio zasięgiem sieci komunikacyjnej dużym problemem jest dotarcie do przystanku autobusowego, co przekłada się na korzystanie z transportu indywidualnego. Zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu publicznego będzie realizowane m.in. poprzez większą dostępność miejskiego transportu publicznego oraz indywidualnego transportu niezmotoryzowanego. Osiągnięcie tego celu będzie realizowane poprzez budowę i przebudowę istniejących wiat przystankowych, budowę centrum przesiadkowego, połączenie systemu transportu komunikacji miejskiej z parkingami Park & Ride oraz Bike & Ride, tworzenie nowych połączeń lub wydłużenie istniejących połączeń komunikacyjnych. Tym samym w wyniku poczynionych inwestycji zwiększy się dostęp do transportu publicznego dla mieszkańców MOF.

W ramach ułatwienia podróżowania oraz zachęcenia do podróżowania mieszkańców, którzy mieszkają na terenach, gdzie nie funkcjonuje komunikacja miejska, powstaną trasy ścieżek rowerowych, którymi mieszkańcy będą mogli dojechać do centrum przesiadkowego. Budowa centrum przesiadkowego integrującego różne środki transportu, z zadaszonym Miejscem Obsługi Rowerzystów będzie służyć osobom korzystającym z miejskiej komunikacji publicznej, które w miejscu zamieszkania nie mają uruchomionej linii komunikacyjnej. Będą oni dojeżdżać zaprojektowanymi w ramach zadania ścieżkami rowerowymi do centrum przesiadkowego, pozostawiać rower i przesiadać się do autobusów komunikacji miejskiej, kontynuując podróż. Dodatkowo połączenie sieci komunikacji miejskiej z parkingami Park & Ride oraz przebiegającymi szlakami rowerowymi spowoduje, że sieć autobusowego transportu publicznego połączy się z miejscowościami w system połączeń zapewniających mobilność mieszkańców obszaru MOF oraz poprawę istniejących powiązań komunikacyjnych.

Dla dalszego wykorzystania potencjału przyrody MOF konieczne jest więc zintegrowane i kompleksowe podejście do wdrażania rozwiązań przyjaznych środowisku poprzez wprowadzenie niskoemisyjnego transportu publicznego na terenie każdej z gmin obszaru. Rozwój nowoczesnego transportu publicznego zakłada współpracę Miasta Stalowa Wola z innymi gminami ościennymi, w tym gminami należącymi do MOF. Jak już wspomniano wiele mieszkańców MOF korzysta z własnego samochodu w codziennych podróżach, ponieważ obecna oferta przewozowa nie jest wystarczająco konkurencyjna. Problem ten dotyczy przede wszystkim gmin wiejskich, w których częstotliwość kursów transportu zbiorowego jest niewystarczająca. Duża część osób pracujących w Stalowej Woli dojeżdża z sąsiednich gmin własnym samochodem, co powoduje nadmierny ruch na terenie miasta. W celu ograniczenia wykorzystywania samochodów osobowych, oprócz rozwoju transportu publicznego, konieczne jest rozwijanie infrastruktury pieszo-rowerowej, w tym zwartej sieci ścieżek rowerowych, łączących poszczególne gminy obszaru funkcjonalnego.

Zgodnie z obowiązującym dokumentem transportowym, czyli *Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Stalowa Wola na lata 2016-2023*, głównym celem planu transportowego jest zapewnienie wysokiej dostępności i jakości transportu publicznego na terenie MOF. Rozwojowi transportu sprzyjać będzie zorientowanie na użytkowników – dostosowanie przewozów do potrzeb pasażerów. Wspomniany dokument wskazuje działania, które należy podjąć w celu usprawnienia transportu zbiorowego, takie jak m.in.:

- Zwiększenie częstotliwości kursowania,
- Zwiększenie liczby przystanków komunikacyjnych i ich dogodna lokalizacja,
- Podniesienie standardu infrastruktury przystankowej,
- Dopasowanie częstości kursowania i wielkości taboru w stosunku do potrzeb przewozowych (unikanie przepełnienia pojazdów),
- Wprowadzenie spójnej i jednolitej informacji wizualnej na przystankach,
- Przystosowanie taboru do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, inwestycje w tabor zeroemisyjny,
- Integracja poszczególnych środków transportu publicznego,

- Wdrożenie sieci węzłów przesiadkowych i parkingów typu Bike&Ride na obrzeżach miasta lub w obszarach generujących znaczny ruch transportowy (np. dworzec kolejowy),
- Stworzenie prostych do zapamiętania rozkładów jazdy,
- Nadanie priorytetu komunikacji miejskiej na głównych drogach miasta (poprzez m.in. tworzenie buspasów),
- Rozwój systemu rowerów miejskich,
- Utrzymywanie współpracy z gminami ościennymi w ramach organizacji publicznego transportu zbiorowego,
- Modernizacja dróg lokalnych.

Szczególnie ważnym kierunkiem rozwoju mobilności miejskiej na terenie MOF Stalowej Woli jest integracja różnych środków transportu, poprzez odpowiednie dostosowanie kursów autobusowych oraz stworzenie niezbędnej infrastruktury technicznej (punkty przesiadkowe).

Wspomniany dokument proponuje zasady kształtowania oferty przewozowej takie jak:

- Regularne prowadzenie badań popytu na usługi komunikacji,
- Aktualizacje badań przewozowych – w tym preferencji i zachowań komunikacyjnych mieszkańców,
- Uwzględnianie postulatów przewozowych mieszkańców,
- Aktualizacje rozkładu jazdy oparte o prowadzone badania popytowe,
- Uwzględnianie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w realizacji inwestycji infrastrukturalnych i związanych z wymianą taboru,
- Zapewnienie odpowiedniej częstotliwości kursowania i atrakcyjności oferty przewozowej,
- Rozbudowa Systemu Informacji Pasażerskiej.

Strategia Rozwoju Elektromobilności w Gminie Stalowa Wola na lata 2020-2036 jest także istotnym dokumentem w zakresie rozwoju transportu, której głównym celem jest zmniejszenie oddziaływania transportu na klimat i środowisko naturalne. Wśród głównych problemów miasta wymienionych we wspomnianej strategii znalazł się nadmierny ruch samochodowy, czego powodem jest zwiększająca się liczba samochodów osobowych użytkowanych przez mieszkańców miasta i okolic. Mieszkańcy preferują ten środek

transportu, zarówno do poruszania się po mieście jak i dojazdów do okolicznych miejscowości oraz większych ośrodków miejskich takich jak np. Rzeszów, Kraków. Preferencja ta wynika m.in. z niedostatecznej oferty transportu publicznego – zbyt niskiej częstotliwości przejazdów oraz niedostatecznego skomunikowania z gminami ościennymi (w tym gminami tworzącymi MOF). Dokument nakreśla pięć celów szczegółowych takich jak:

- Zwiększenie udziału transportu zbiorowego w strukturze przejazdów poprzez podniesienie konkurencyjności transportu zbiorowego,
- Rozwój zrównoważonego transportu miejskiego integrującego różne środki komunikacji (transport zbiorowy, indywidualny, rower/skuter miejski, samochód miejski),
- Ograniczenie emisji do atmosfery gazów i pyłów w transporcie publicznym i prywatnym oraz ograniczenie hałasu komunikacyjnego,
- Racjonalizacja wykorzystania energii w transporcie i komunikacji,
- Popularyzacja wykorzystania pojazdów nisko- i zeroemisyjnych w transporcie indywidualnym.

Realizacja wymienionych celów ma nie tylko pozytywnie wpłynąć na środowisko naturalne, lecz także w znaczący sposób podnieść jakość życia mieszkańców miasta, dzięki m.in. wykorzystaniu rozwiązań z obszaru smart city (uatrakcyjnienie podróży innymi środkami transportu w stosunku do samochodów spalinowych). Dzięki realizacji zadań przyczyniających się do rozwoju elektromobilności, Stalowa Wola zwiększy swoją konkurencyjność wobec innych ośrodków miejskich oraz wpisze się w wizerunek miasta nowoczesnego.

Rozwój nowoczesnego transportu publicznego zakłada współpracę Miasta Stalowa Wola z innymi gminami ościennymi, w tym gminami należącymi do MOF. Jak już wspomniano wiele mieszkańców MOF korzysta z własnego samochodu w codziennych podróżach, ponieważ obecna oferta przewozowa nie jest wystarczająco konkurencyjna. Problem ten dotyczy przede wszystkim gmin wiejskich, w których częstotliwość kursów transportu zbiorowego jest niewystarczająca. Duża część osób pracujących w Stalowej Woli dojeżdża z sąsiednich gmin własnym samochodem, co powoduje nadmierny ruch na terenie miasta. W celu ograniczenia wykorzystywania samochodów osobowych, oprócz rozwoju transportu

publicznego, konieczne jest rozwijanie infrastruktury pieszo-rowerowej, w tym zwartej sieci ścieżek rowerowych, łączących poszczególne gminy obszaru funkcjonalnego.

Biorąc pod uwagę rozwój transportu zeroemisyjnego, trzeba mieć na uwadze konieczność rozbudowy infrastruktury stacji ładowania. Brak odpowiedniej infrastruktury jest jednym z aspektów wpływających na niechęć do wykorzystywania pojazdów elektrycznych przez mieszkańców - problemem jest przede wszystkim brak odpowiedniej ilości stacji ładowania, co wymaga odpowiedniego rozplanowania ładowania baterii przez użytkowników takich pojazdów. Problemem jest także wciąż wysoka cena pojazdów elektrycznych. Z tego względu rozwój transportu zeroemisyjnego dotyczyć będzie przede wszystkim transportu publicznego.

Dodatkowo w ramach współpracy ponadregionalnej Stalowa Wola wraz z pozostałymi miastami tworzącymi Stowarzyszenie Czwórmiasto przystąpiła do projektu pn. „Wsparcie dla polskich miast /obszarów miejskich/obszarów metropolitalnych w przygotowaniu planów zrównoważonej mobilności miejskiej” finansowanego ze środków unijnego Instrumentu Wsparcia Technicznego na lata 2021-2027. Celem projektu jest zwiększenie kompetencji obszarów miejskich w zakresie planowania i realizacji projektów inwestycyjnych w dziedzinie transportu, w tym z wykorzystaniem funduszy europejskich. Wśród głównych rezultatów realizacji projektu jest poprawa planowania mobilności miejskiej poprzez pomoc w opracowaniu SUMP dla Czwórmiasta. Uczestnictwo w projekcie jest zgodne z działaniami na rzecz wsparcia rozwoju SUMPów obejmujących całe miejskie obszary funkcjonalne oraz uwzględniające zależności pomiędzy poszczególnymi gałęziami transportu jest uwzględniona także na poziomie krajowym w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu 2030.

Cele szczegółowe do osiągnięcia w ramach Celu strategicznego ZIT 3.:

- Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportu publicznego;
- Wdrażanie rozwiązań cyfrowych w transporcie;
- Wdrażanie rozwiązań zero- i niskoemisyjnych, w tym m.in. zakup elektrycznych pojazdów na potrzeby realizacji usług transportu zbiorowego w MOF;
- Integracja systemu transportu zbiorowego;
- Poprawa systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie MOF;
- Budowa/modernizacja ścieżek rowerowych;

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury okołodrogowej;
- Zwiększanie powierzchni terenów zieleni oraz podnoszenie ich jakości;
- Podniesienie efektywności działania systemu ratownictwa, przeciwdziałania zagrożeniom i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody pitnej, stacji uzdatniania wody oraz sieci wodociągowych;
- Poprawa systemu gospodarki ściekowej;
- Poprawa gospodarki odpadami;
- Modernizacja sieci ciepłowniczych;
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego.

Efekty planowanych działań:

Rezultatem zaplanowanych działań będzie **poprawa poziomu integracji przestrzennej** MOF oraz **zachowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego** MOF, a także poprawa jakości powietrza i wód powierzchniowych. Zakłada się, że efektem realizacji interwencji będzie **podniesienie jakości i komfortu życia** mieszkańców obszaru poprzez poprawę dostępności i jakości infrastruktury sieciowej i drogowej oraz **usprawnienie systemu komunikacyjnego**, a także tworzenie atrakcyjnych, wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

W efekcie realizacji zaplanowanych zadań możliwe będzie zmniejszenie poziomu negatywnego oddziaływania systemu transportowego na środowisko i klimat oraz poprawa dostępności i jakości transportu publicznego na terenie Gminy Stalowa Wola i jej obszaru funkcjonalnego. Realizacja celu przyczyni się do **zwiększenia roli transportu miejskiego**, jako alternatywy dla motoryzacji indywidualnej poprzez tworzenie ekologicznych warunków przyjaznych dla podróżnych i zintegrowanego systemu transportu miejskiego. Ponadto efektem planowanych działań będzie opracowanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP).

Efekty, które zostaną uzyskane w wyniku wdrożenia działań związane będą także ze zmniejszeniem emisji substancji szkodliwych dla środowiska dzięki wprowadzeniu do eksploatacji niskoemisyjnych i bezemisyjnych autobusów komunikacji miejskiej na terenie MOF oraz wzrost jakości systemu transportu publicznego na terenie MOF. Poza pozytywnym efektem dla jakości powietrza, możliwe będzie również **zmniejszenie negatywnego**

oddziaływania transportu na warunki życia mieszkańców, m. in. poprzez ograniczenie hałasu komunikacyjnego, jak również poprawę bezpieczeństwa poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych lub zmniejszenie ruchu samochodowego.

Ponadto, przewiduje się również, że efektem realizacji działań związanych z rozwojem mobilności i systemu transportowego będzie **wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej** MOF. Wysoka dostępność komunikacyjna może przyciągnąć większą liczbę turystów oraz przedsiębiorców, którzy będą korzystać z oferty zarówno biznesowej, jak i turystycznej. To z kolei może skutkować wzrostem popytu na usługi związane z turystyką, noclegami, gastronomią i innymi działaniami wspierającymi rozwój lokalnej społeczności. Zwiększenie dostępności infrastruktury przyczyni się zatem również do **wzrostu konkurencyjności lokalnej gospodarki**.

Zakłada się również, że rezultatem realizowanej interwencji będzie **zwiększenie odporności MOF na niekorzystne skutki zmian klimatu** oraz ograniczenie zagrożenia związanego z powodzią, pożarami, itp. Efektami spójnych i zintegrowanych przedsięwzięć kompleksowo dostosowujących do ekstremalnych stanów pogodowych poprzez rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury oraz zagospodarowania wód opadowych w zlewniach, będą zapobieganie podtopieniom i zalaniom, retencjonowanie wody opadowej wraz z systemami jej dystrybucji podczas suszy oraz łagodzenie efektów miejskich wysp ciepła. Przewiduje się, że w konsekwencji realizacji wszystkich działań zaplanowanych w ramach celu ZIT 3 możliwe będzie **ograniczenie zjawiska odpływu ludności** z gmin MOF dzięki **podniesieniu atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej i inwestycyjnej obszaru**.

3.1.1. Opis zintegrowania na poziomie celów strategicznych

W ramach ZIT realizowane będą trzy cele strategiczne, które zostały wskazane i omówione w poprzednim rozdziale. Interwencja zaproponowana w dokumencie została wypracowana we współpracy ze Związkiem ZIT na podstawie wyników przeprowadzonej diagnozy oraz badań społecznych. Przeprowadzenie kompleksowej analizy i diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz poznanie realnych potrzeb mieszkańców MOF, dzięki badaniom społecznym, umożliwiło zidentyfikowanie potencjałów, problemów, jak i wyzwań, z którymi będą musiały zmierzyć się samorządy MOF Stalowa Wola. Cele strategiczne ZIT wyróżnione w przedmiotowym dokumencie wzajemnie się uzupełniają, a ich realizacja pozwoli na kompleksowy rozwój MOF Stalowa Wola. Efekty kierunków działań wyróżnionych

w ramach poszczególnych celów są spójne i wykazują zintegrowanie oraz pozwolą na osiągnięcie zakładanych celów. Przedmiotowy dokument w kompleksowy sposób odpowiada na potrzeby społeczności lokalnej oraz wykorzystuje potencjał terytorium. Oprócz wyróżnionych projektów zintegrowanych finansowanych w FEP 2021-2027, realizacja celów strategicznych ZIT możliwa będzie również dzięki wdrażaniu projektów komplementarnych, finansowanych z innych źródeł.

Cel strategiczny ZIT 1: Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze

Funkcjonalnym Stalowej Woli

Cel strategiczny ZIT 1. powiązany jest z *Celem szczegółowym 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online, jak również Celem szczegółowym 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.* Miasto Stalowa Wola będące rdzeniem MOF, jest miastem modernistycznym o wysokich walorach i dziedzictwie kulturowym, wymagającym zaadaptowania do potrzeb i wymagań społeczności, w zakresie zapewnienia i rozwoju nowoczesnych usług publicznych, również z uwagi na zaklasyfikowanie go, podobnie jak Niska, do grupy miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Realizacja celu skupia się na umożliwieniu i zapewnieniu dostępności do różnorodnych usług i oferty w MOF, osobom ze szczególnymi potrzebami i włączenie ich w życie społeczne, co przyczyni się do podniesienia jakości ich życia.

Cel strategiczny ZIT 1 jest komplementarny wobec Celu strategicznego ZIT 3 pod względem zwiększania dostępności usług publicznych w MOF. Dzięki realizacji zadań w ramach Celu 3 mieszkańcy MOF będą korzystali z ekologicznego i przyjaznego transportu miejskiego w celu dojazdu do usług zarówno podstawowych (szkoły średnie, centra handlowe, specjalistyczna opieka medyczna) jak i zaspakajających ich potrzeby wyższe (wydarzenia kultura czy atrakcyjne spędzanie czasu wolnego).

Cel strategiczny ZIT 1 jest również komplementarny wobec Celu strategicznego ZIT 2. Usługi publiczne rozwinięte w ramach Celu 1 będą bowiem zintegrowane z działaniami w ramach

Celu 2 i wykorzystywane nie tylko przez mieszkańców MOF, ale i odwiedzających go turystów, co pozwoli na rozwój gospodarczy, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki biznesowej.

Cel strategiczny ZIT 2 Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli

Cel strategiczny ZIT 2. powiązany jest w szczególności z *Celem szczegółowym 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich*, a jego realizacja dotyczy działania związanego w szczególności z ochroną, rozwojem i promowaniem publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych oraz uzbrajaniem terenów inwestycyjnych. Realizacja kierunków działania wyróżnionych w ramach tego celu pozwoli na stworzenie produktu turystycznego wykorzystującego potencjał turystyczny regionu oraz zwiększenie konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej obszaru. Stalowa Wola, jako miasto przemysłowe wchodzące w skład Centralnego Okręgu Przemysłowego, czerpie z bogatego dziedzictwa i tradycji przemysłowych, a w strukturze branżowej podmiotów dominuje gałąź elektromaszynowa oraz metalurgiczna. Miasto, jak i cały MOF posiada potencjał do rozwoju innowacyjności i prowadzenia prac badawczo-rozwojowych, a w celu dalszego rozwoju gospodarczego istotne znaczenie odgrywa dywersyfikacja struktury gospodarczej.

Cel strategiczny ZIT 2 jest zintegrowany z Celem strategicznym ZIT 1 i 3 ponieważ ich efekty będą spójne i przyczynią się do poprawy konkurencyjności MOF, poprawy jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności tego obszaru, jako miejsca do zamieszkania. Prowadzenie działań w ramach Celu strategicznego ZIT 2 oddziałuje na prowadzone działania w ramach Celu strategicznego ZIT 1, z uwagi na wzrost popytu na różnego rodzaju usługi oferowane w MOF, jak również na planowane działania w ramach Celu strategicznego ZIT 3 i konieczność rozwijania infrastruktury technicznej, w tym w szczególności komunikacyjnej oraz turystycznej.

Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli

Cel powiązany jest z w szczególności z *Celem szczegółowym 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej* i skupiony jest na wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju w szczególności poprzez rozwiązania mające na celu zwiększenie efektywności transportu publicznego i ograniczenie jego negatywnego wpływu na środowisko całego MOF. Wyznaniem dla MOF jest postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia powodzi z uwagi na przebieg rzeki San, jak również zagrożenie suszą. Ze względu na postępującą suburbanizację istotne jest rozwijanie infrastruktury technicznej wraz z rozwojem transportu niskoemisyjnego. Skumulowane działania w zakresie rozwijania infrastruktury, ochrony środowiska, wdrażania ekologicznych rozwiązań i zwiększenia funkcjonalności przestrzeni publicznych przyczynią się do osiągnięcia efektu skali i będą miały wpływ na całe terytorium MOF Stalowej Woli.

Działania zaplanowane w ramach Celu strategicznego ZIT 3 są spójne z założeniami Celu strategicznego ZIT 1 w zakresie integracji społecznej. Dzięki odpowiedniemu zagospodarowaniu i stworzeniu funkcjonalnych przestrzeni publicznych, zwiększy się poziom integracji Ponadto, Cel strategiczny ZIT 3 jest komplementarny wobec Celu strategicznego ZIT 1 pod względem zwiększania dostępności usług publicznych w MOF. Należy bowiem dążyć do tego, by mieszkańcy MOF mieli zapewnioną bliskość i krótki czas dojścia/dojazdu różnymi środkami transportu do usług zarówno podstawowych, jak i zaspakajających ich potrzeby wyższe (szkoły średnie, centra handlowe, kultura wyższa, specjalistyczna opieka medyczna, atrakcyjne spędzanie czasu wolnego itp.). Rozwój infrastruktury pozwoli na zaspokojenie potrzeb mieszkańców.

Cel strategiczny ZIT 3 jest również spójny z Celem strategicznym ZIT 2 pod kątem kształtowania dogodnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości w MOF. Usprawnienie systemu transportowego przyczyni się bowiem do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz umożliwi rozwój stref aktywności gospodarczej, a także zwiększy dostępność komunikacyjną obszaru, a tym samym przełoży się na intensyfikację ruchu turystycznego i rozwój turystyki biznesowej. Infrastruktura tworzona w ramach Celu strategicznego ZIT 3 będzie wykorzystywana nie tylko przez mieszkańców MOF, ale i odwiedzających go turystów.

3.2 Schemat interwencji strategicznej i matryca strategii ZIT w odniesieniu do Priorytetów FEP 2021-2027 i FEPW 2021-2027

Priorytet FEP/FEPW	Cel szczegółowy FEP/FEPW 2021-2027	Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Tytuł projektu partnerskiego	Partnerzy projektu
Priorytet 6 - Rozwój Zrównoważony Terytorialnie	5(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli	Kierunek działania 2.1. Rozwój turystyki biznesowej	Biznes Break MOF Stalowa Wola	Gmina Stalowa Wola, Miasto i Gmina Nisko
			Kierunek działania 2.2. Aktywny rozwój gospodarczy	Uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych w celu nadania im funkcji gospodarczych	Gmina Stalowa Wola, Gmina i Miasto Nisko
Priorytet 3 - Mobilność miejska	EFRR/FS.CP2.VIII Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF	Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli - etap I -	Gmina Pysznica, Gmina Zaleszany, Miasto Stalowa Wola

Priorytet FEP/FEPW	Cel szczegółowy FEP/FEPW 2021-2027	Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Tytuł projektu partnerskiego	Partnerzy projektu
Priorytet 3 - Mobilność miejska	2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF	Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli - etap II	Miasto Stalowa Wola z partnerami MOF
Priorytet 3 - Mobilność miejska	2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF	Rozwój mikromobilności na terenie MOF Stalowej Woli	Miasto Stalowa Wola z partnerami MOF

4. Lista projektów

Poniżej zaprezentowano listę zintegrowanych projektów, uzgodnionych w ramach Związku ZIT, bezpośrednio wynikających z diagnozy strategicznej oraz sformułowanych na jej podstawie celów strategicznych ZIT i kierunków działań, dla których zapewnione będzie finansowanie w ramach właściwych programów służących realizacji Umowy Partnerstwa w zakresie polityki spójności. Związki ZIT mogą wybierać projekty do dofinansowania zarówno w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, a interwencja wdrażana w ramach ZIT może być realizowana w ramach wszystkich celów polityki spójności wskazanych w rozporządzeniach Unii Europejskiej.

Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w dokumencie: Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, projekty wynikające ze strategii powinny w szczególności realizować jeden lub kilka z następujących celów:

- a. wspierać rozwój gospodarczy;
- b. dążyć do neutralności klimatycznej;
- c. wpływać na zwiększenie dostępności do usług publicznych;
- d. realnie przekładać się na poprawę jakości życia mieszkańców;
- e. opierać się na inteligentnym zarządzaniu.

Zgodnie z definicją projekt zintegrowany to projekt, który wpisuje się w cele rozwoju obszaru funkcjonalnego objętego instrumentem ZIT oraz jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych. Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 wskazuje, że w ramach FEP 2021-2027 planuje się realizację projektów zintegrowanych obejmujących następujące typy projektów, według priorytetów:

Priorytet 6:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych;
 - ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury;
-

- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000;
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych;
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych.

Priorytet 3:

- zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych

Projekty zintegrowane przyczynią się do rozwiązywania wspólnych problemów oraz kompleksowego zaspakajania potrzeb Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli.

Projekt zintegrowany powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- a. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej,
- b. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, np. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

W ramach Strategii wyznaczono 2 projekty zintegrowane, które są priorytetowe i planowane do realizacji w pierwszej kolejności. Natomiast pozostałe projekty są projektami komplementarnymi, realizującymi cele i założenia wskazane w dokumencie. Projekty te przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zmniejszą bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych.

W ramach instrumentu ZIT mogą być realizowane wyłącznie projekty zintegrowane, rozwiązujące wspólne problemy, w tym projekty realizowane wspólnie na etapie przygotowania, wykonania lub eksploatacji. Projekty zaplanowane do realizacji w ramach niniejszej Strategii mają charakter zintegrowany – obejmują różne sektory (społeczny, gospodarczy, przestrzenny), integrują kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, inne) i obejmują różne terytoria administracyjne (cztery gminy).

Projekty strategiczne są ze sobą powiązane i komplementarne nie tylko względem siebie, ale też w stosunku do już zrealizowanych inwestycji na obszarze, dzięki czemu ich realizacja

przyczyni się do osiągnięcia efektu synergii. Początkowym etapem prac nad dokumentem było przeprowadzenie analizy na podstawie której określono konkretne, wspólne dla obszaru problemy do rozwiązania i potencjały, które należy wykorzystać do jego rozwoju. Projekty określone do realizacji w ramach instrumentu ZIT zostały zaplanowane w sposób partnerski i w taki sam sposób będą wdrażane. O podejściu zintegrowanym świadczy też to, że dokonano integracji wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

4.1 Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w sposób niekonkurencyjny

Wybór projektów wskazanych do dofinansowania w sposób niekonkurencyjny został dokonany przez Związek ZIT, na podstawie zdiagnozowanych deficytów, potrzeb i posiadanych potencjałów, jak również efektu i skali oddziaływania projektu zintegrowanego. Mimo iż wskazany poniżej projekt wykazuje zintegrowanie w ramach Celu strategicznego ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli i wpisuje się tematycznie w zakres Kierunku działania 2.1. Rozwój turystyki biznesowej, skala jego oddziaływania będzie szersza. Realizacja projektu zintegrowanego oddziaływać będzie zarówno na sferę społeczną, ponieważ w MOF powstanie infrastruktura, z której będą mogli również korzystać mieszkańcy, na sferę gospodarczą ponieważ efektem wdrażania będzie poprawa wizerunku i zwiększenie atrakcyjności obszaru pod kątem rozwoju turystyki biznesowej. Projekt powiązany jest również ze sferą przestrzenną, ponieważ w konsekwencji jego wdrażania powstanie nowa przestrzeń i miejsce spotkań i integracji oraz rozbudowana zostanie istniejąca infrastruktura.

Uzupełnieniem katalogu projektów podstawowych wybieranych do dofinansowania w sposób niekonkurencyjny są projekty rezerwowe, projekty wybierane w sposób konkurencyjny oraz projekty komplementarne, które dofinansowane będą z innych źródeł niż z programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027.

Wśród typów działań, których dotyczą (wskazane jako priorytetowe i kluczowe) projekty zintegrowane, wskazuje się na: ochronę, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych oraz zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych, ponieważ tam

zidentyfikowano największe problemy i deficyty na etapie diagnostycznym oraz możliwości wykorzystania posiadanych potencjałów.

1.	Tytuł projektu	Biznes Break MOF Stalowa Wola
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych oraz powiązań obszarów wiejskich z miastami, umożliwiające rozprzestrzenianie procesów rozwojowych w całym regionie
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Miasto Stalowa Wola Partnerzy: Gmina i Miasto Nisko
7.	Forma prawna wnioskodawcy	jednostka samorządu terytorialnego
8.	Lokalizacja projektu	Miasto Stalowa Wola, Gmina i Miasto Nisko
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027 Typ. I ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	Miasto Stalowa Wola - Park Stalowa Wola - Inwestycja swoim zakresem obejmuje rozbudowę istniejącego budynku Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w formę parku wodnego z dodatkowymi funkcjami: strefą biznesową, strefą saunarium, tubą do nurkowania, strefą spa oraz jaskinią przygód.
		Gmina i Miasto Nisko - Budowa Centrum Turystyki Biznesowej przy zbiorniku wodnym Zalew – Podwolina - Przedmiotem projektu jest stworzenie nowej przestrzeni do organizacji spotkań biznesowych, wymiany doświadczeń i rozwoju segmentu turystyki biznesowej. Projekt obejmuje stworzenie Centrum Turystyki Biznesowej z Punktem Informacji Turystycznej MOF na potrzeby organizacji spotkań dla przedsiębiorców, inwestorów, partnerów biznesowych, przedstawicieli start-upów z terenu MOF Stalowa Wola.
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – 2 szt. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 101 014 os.

1.	Tytuł projektu	Biznes Break MOF Stalowa Wola			
		Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem – 100 000 os.			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) kurs euro przyjęty do wyliczenia wartości w euro – 4,6585	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN)	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN)
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	94 544 706,91 (łącznie wartość projektu wynosi 159 848 628,52 – 94 544 706,91 to wydatki kwalifikowane w projekcie, pozostała kwota finansowana jest ze środków własnych i rządowych Polski Ład	94 544 706,91	80 363 000,87	14 181 706,04
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (EURO)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EURO)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EURO)	Szacowana wartość wkładu własnego (EURO)
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	20 295 096,47 (łącznie wartość projektu)	20 295 096,47	17 250 832,00	3 044 264,47

1.	Tytuł projektu	Biznes Break MOF Stalowa Wola			
		wynosi 34 313 325,8 6 – 20 295 096,4 7 to wydatki kwalifikowan e w projekcie, pozostała kwota finansowana ze środków własnych i rządowych Polski Ład)			
12.	Okres realizacji projektu	2024-2026			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt jest powiązany z projektem rezerwowym „Uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych w celu nadania im funkcji gospodarczych” ponieważ ich realizacja przyczyni się do rozwoju gospodarczego całego MOF. Projekt jest również zintegrowany z projektem „Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli – etap II”, ponieważ oba skupione są na rozwijaniu usług skierowanych w stronę mieszkańców, ale również turystów.			
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	W dniu 9 marca 2023 r. w Urzędzie Miasta Stalowej Woli odbyło się posiedzenie Komitetu Doradczego. W trakcie spotkania zaprezentowano wyniki przeprowadzonych od sierpnia do września 2022 r. badań ankietowych, mających na celu poznanie opinii i realnych potrzeb mieszkańców MOF, jak również propozycje projektów zintegrowanych. Członkowie komitetu dzielili się pomysłami dotyczącymi wspólnych projektów zintegrowanych Związku ZIT MOF Stalowej Woli, które stanowiąc będą odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby.			

4.2 Lista projektów rezerwowych planowanych do dofinansowania w sposób niekonkurencyjny

1.	Tytuł projektu	Uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych w celu nadania im funkcji gospodarczych			
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE			
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich			
4.	Cel Strategii ZIT	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli			
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie			
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Gmina Stalowa Wola/ Gmina i Miasto Nisko			
7.	Forma prawna wnioskodawcy	jednostka samorządu terytorialnego			
8.	Lokalizacja projektu	Miasto Stalowa Wola, Gmina i Miasto Nisko/Nisko			
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Gmina Stalowa Wola - Budowa infrastruktury technicznej na terenie Strategicznego Parku Inwestycyjnego w Stalowej Woli			
	Typ V. Uzbrajanie terenów inwestycyjnych	Gmina i Miasto Nisko - Uzbrojenie terenów inwestycyjnych - Nowosielec			
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych – 10 ha Liczba nowych inwestorów – 2 os. Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych – 2 szt.			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) kurs euro przyjęty do	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN)

1.	Tytuł projektu	Uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych w celu nadania im funkcji gospodarczych			
		wyliczenia wartości w euro – 4,6585		FEP 2021-2027 (PLN)	
		35 294 117,65 (wartość całkowita projektu to 167 876 006, 56 – wydatki kwalifikowane w projekcie wynoszą 35 294 117,65, pozostała kwota finansowana ze środków własnych i rządowych Polski Ład)	35 294 117,65	30 000 000,00	5 294 117,65
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (EURO)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EURO)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EURO)	Szacowana wartość wkładu własnego (EURO)
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	7 576 283,71 (wartość całkowita projektu to 36 036 923,16 – wydatki kwalifikowane w projekcie wynoszą 7 576 283,71, pozostała kwota finansowana ze środków własnych i rządowych Polski Ład)	7 576 283,71	6 439 841,15	1 136 442,57
12.	Okres realizacji projektu	2024-2026			

1.	Tytuł projektu	Uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych w celu nadania im funkcji gospodarczych
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt jest powiązany z projektem „Biznes Break MOF Stalowa Wola” ponieważ ich realizacja przyczyni się do rozwoju gospodarczego całego MOF. Projekt jest również zintegrowany z projektem „Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli – etap II”, ponieważ oba dotyczą rozwijania infrastruktury w MOF, a tym samym zwiększenia dostępności i podniesienia poziomu atrakcyjności obszaru pod względem dalszego rozwoju gospodarczego.
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	W dniu 9 marca 2023 r. w Urzędzie Miasta Stalowej Woli odbyło się posiedzenie Komitetu Doradczego. W trakcie spotkania zaprezentowano wyniki przeprowadzonych od sierpnia do września 2022 r. badań ankietowych, mających na celu poznanie opinii i realnych potrzeb mieszkańców MOF, jak również propozycje projektów zintegrowanych. Członkowie komitetu dzielili się pomysłami dotyczącymi wspólnych projektów zintegrowanych Związku ZIT MOF Stalowej Woli, które stanowiąc będą odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby.

4.3 Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w sposób konkurencyjny

Do realizacji wskazano projekty dotyczące rozwoju transportu, których realizacja oddziaływać będzie na cały obszar MOF. Projekt zaplanowany w ramach FEPW.03.01 Zrównoważona mobilność miejska Priorytet 3 Mobilność miejska stanowi uzupełnienie działań planowanych do realizacji w ramach programu regionalnego, mianowicie projektu: Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli – etap II. Projekty są względem siebie komplementarne, a ich efektem będzie zwiększenie zrównoważonej mobilności mieszkańców oraz poprawa kondycji ekologicznej całego obszaru MOF, które możliwe będą dzięki budowie i rozbudowie zintegrowanej sieci transportu publicznego.

1.	Tytuł projektu	Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli – etap II
2.	Priorytet FEP 2021-2027	Priorytet 3 Mobilność miejska
3.	Działanie	FEP.03.01 Zrównoważona mobilność miejska
4.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
5.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z Szczegółowym Opiszem Priorytetów programu FEP 2021-2027	<p>Projekt realizowany w partnerstwie z Gminą i Miastem Nisko, Gminą Pysznica i Zaleszany. Liderem projektu będzie Miasto Stalowa Wola – organizator transportu publicznego na terenie MOF Stalowej Woli.</p> <p>Celem projektu jest poprawa stanu technicznego, zmniejszenie problemu emisji, wzrost dostępności i poprawa transportu publicznego w mieście oraz na jego obszarze funkcjonalnym poprzez inwestycje w infrastrukturę i tabor. W ramach projektu przewiduje się także inwestycje służące poprawie bezpieczeństwa użytkowników ruchu i cyfryzacji transportu miejskiego. Rozwój zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności, poprawi połączenia miasta z jego strefami dojazdu oraz skróci czas dojazdów, jednocześnie ograniczając jego niepożądane skutki. Lepsze skomunikowanie miasta z obszarem funkcjonalnym wpłynie na uniezależnienie mieszkańców od indywidualnego transportu samochodowego, a tym samym ograniczenie jego stosowania. Przyczyni się także do zmniejszenia zatorów komunikacyjnych i liczby wypadków. Dzięki realizacji projektu zwiększy się mobilność mieszkańców MOF Stalowej Woli, ograniczona zostanie również emisja CO₂ i innych zanieczyszczeń z transportu, co w rezultacie będzie miało</p>

1.	Tytuł projektu	Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli – etap II
		<p>pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców.</p> <p>Działania przewidziane w projekcie to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zakup nowych autobusów elektrycznych 2) Zielone przystanki 3) Budowa tablic dynamicznej informacji pasażerskiej wraz z przyłączami 4) Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne 5) Nasadzenia zieleni 6) Modernizacja istniejących i budowa nowych stacji ładowania wraz z magazynami energii 7) Działania służące poprawie bezpieczeństwa poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych lub zmniejszenie ruchu samochodowego
6.	Budżet projektu	20 000 000,00 PLN
7.	Okres realizacji projektu	2025-2027

1.	Tytuł projektu	Rozwój mikromobilności na terenie MOF Stalowej Woli
2.	Priorytet FEP 2021-2027	Priorytet 3 Mobilność miejska
3.	Działanie	FEP.03.01 Zrównoważona mobilność miejska
4.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
5.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z Szczegółowym Opisem priorytetów programu FEP 2021-2027	<p>Projekt realizowany w partnerstwie z Gminą i Miastem Nisko, Gminą Pysznica i Zaleszany. Liderem projektu będzie Miasto Stalowa Wola – organizator transportu publicznego na terenie MOF Stalowej Woli.</p> <p>Celem projektu jest rozbudowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego i rozwoju mikromobilności na terenie MOF Stalowej Woli, co w rezultacie będzie miało pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców.</p> <p>Działania przewidziane w projekcie to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Budowa/modernizacja dróg/pasów/ścieżek/tras rowerowych z infrastrukturą towarzyszącą 2) trasy piesze lub pieszo-rowerowe

1.	Tytuł projektu	Rozwój mikromobilności na terenie MOF Stalowej Woli
		3) Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne 4) Nasadzenia zieleni 5) Działania służące poprawie bezpieczeństwa niezmotywowanych uczestników ruchu poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych
6.	Budżet projektu	15 000 000,00 PLN
7.	Okres realizacji projektu	2025-2027

1.	Tytuł projektu	Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli - etap I
2.	Priorytet FEPW 2021-2027	Priorytet 3 Mobilność miejska
3.	Działanie	FEPW.03.01 Zrównoważona mobilność miejska
4.	Cel szczegółowy FEPW 2021-2027	EFRR/FS.CP2.VIII Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
5.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEPW 2021-2027	<p>Projekt realizowany w partnerstwie z Gminą Pysznicza i Gminą Zaleszany. Liderem będzie Miasto Stalowa Wola – organizator transportu publicznego.</p> <p>Celem projektu jest budowa i rozbudowa zintegrowanej sieci transportu publicznego w mieście oraz na jego obszarze funkcjonalnym w celu zwiększenia zrównoważonej mobilności mieszkańców oraz poprawy kondycji ekologicznej tego obszaru.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zakup nowych autobusów elektrycznych 2) Budowę nowej zajezdni autobusowej 3) Budowę i przebudowę pętli autobusowych wraz z budową pomieszczeń socjalnych dla kierowców wyposażonych w sanitariaty 4) Budowę i modernizację ścieżek rowerowych, budowa Miejsc Obsługi Rowerów, oznakowanie ścieżek rowerowych 5) Budowę zielonych przystanków, wiat przystankowych 6) Budowę nowych przystanków autobusowych wraz z zatokami w nowych lokalizacjach na potrzeby obsługi transportu miejskiego 7) Budowę tablic dynamicznej informacji pasażerskiej wraz z przyłączami oraz rozbudową serwerowni

1.	Tytuł projektu	Rozwój Mobilnego MOF Stalowej Woli - etap I
		8) Modernizację istniejących stacji ładowania - utworzenie przyłącza plug-in, 9) Budowę nowej stacji ładowania autobusów, 10) Budowę, przebudowę, rozbudowę parkingów typu P&R na terenie miasta oraz Gminy Zaleszany wraz z budową wiat rowerowych ze stojakami, przebudową drogi dojazdowej do parkingu, zastosowanie elementów wykorzystujących OZE (typu lampy solarne), montaż elementów małej infrastruktury, 11) Budowa centrów przesiadkowych W zadaniach zaplanowanych w projekcie uwzględniono zastosowanie OZE.
6.	Budżet projektu	90 000 000,00 PLN
7.	Okres realizacji projektu	2024-2027

4.4 Lista projektów komplementarnych

Projekty, które wynikają ze strategii ZIT mogą być współfinansowane ze środków programów regionalnych oraz krajowych (EFRR, jak i EFS+) w ramach wydziałonych działań. Dodatkowo źródłem wsparcia mogą być środki FS lub FST, a finansowane z nich projekty będą miały charakter projektów komplementarnych, do tych wynikających ze Strategii ZIT. Poniżej zaprezentowano listę projektów komplementarnych, w odniesieniu do zidentyfikowanych celów strategicznych ZIT i kierunków działania. Realizacja projektów podstawowych wybieranych w sposób konkurencyjny i niekonkurencyjny wraz z projektami komplementarnymi pozwoli na realizację celów strategicznych ZIT.

Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Tytuł projektu	Okres realizacji projektu	Budżet projektu (PLN)	Źródło finansowania	Priorytet/cel szczegółowy
Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 1.1. Integracja społeczna oraz wzmocnienie i rozwijanie instytucji pomocy społecznej i podmiotów ekonomii społecznej	Poprawa dostępności budynków użyteczności publicznej w Stalowej Woli	2023 – 2025	5 000 000,00	FEP 2021-2027	Działanie FEPK.05.03 Dostępność/EFRR.CP4.III Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne
		Zwiększenie dostępności do oferty usług publicznych dla osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy i miasta Nisko	2023 – 2025	5 000 000,00	FEP 2021-2027	Działanie FEPK.05.03 Dostępność/EFRR.CP4.III Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne
	Kierunek działania 1.2. Rozwój usług edukacyjnych	Utworzenie pracowni STEAM oraz poprawa dostępności w PSP nr 3 w Stalowej Woli	2024 – 2025	2 000 000,00	FEP 2021-2027	Priorytet FEPK.05 Przyjazna przestrzeń społeczna/EFRR.CP4.II Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległości oraz online
		Zwiększenie dostępności do nowych miejsc wychowania przedszkolnego, poprzez budowę i adaptację nowych przestrzeni na potrzeby działalności przedszkoli	2023 – 2025	2 500 000,00	FEP 2021-2027	Priorytet FEPK.05 Przyjazna przestrzeń społeczna/EFRR.CP4.II Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległości oraz online
		Utworzenie i doposażenie pracowni w szkołach podstawowych do prowadzenia praktycznego nauczania przedmiotów zgodnie z modelem STEAM	2023 – 2025	1 500 000,00	FEP 2021-2027	Priorytet FEPK.05 Przyjazna przestrzeń społeczna/EFRR.CP4.II Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległości oraz online
		Budowa przedszkola w Pyszniczy ETAP II	15.09.2023 r. do 31.08.2026 r.	2 730 621,11	FEP 2021-2027	Priorytet FEPK.05 Przyjazna przestrzeń społeczna/EFRR.CP4.II Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury,

Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Tytuł projektu	Okres realizacji projektu	Budżet projektu (PLN)	Źródło finansowania	Priorytet/cel szczegółowy
						w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online
Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli	Kierunek działania 2.2. Aktywny rozwój gospodarczy	Modernizacja cyfrowa w Gminie Stalowa Wola i jej jednostkach organizacyjnych	2023 – 2027	11 294 807,09	FEP 2021-2027	Działanie Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka 1.02 Cyfryzacja/ EFRR.CP1.II Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych
		Wprowadzenie nowych e-usług dla klientów MZK Sp. z o.o. w Stalowej Woli	2024 – 2026	12 298 698,81	FEP 2021-2027	Działanie Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka 1.02 Cyfryzacja/ EFRR.CP1.II Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych
		Digitalizacja sieci wod-kan w Stalowej Woli	2024 – 2027	10 000 000	FEP 2021-2027	Działanie FEPK.01.01 Badania i rozwój/ EFRR.CP1.I - Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii
Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF	Zakup elektrycznych pojazdów specjalistycznych na potrzeby MZK Sp. z o.o.	2024 – 2027	10 000 000	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Program „Mój elektryk”
	Kierunek działania 3.2. Adaptowanie do zmian klimatu wraz z ochroną bioróżnorodności	Poprawa systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie Miasta Stalowej Woli	2023 – 2027	36 000 000,00	FEP 2021-2027	FEP 02.05 Adaptacja do zmian klimatu/ EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Kompleksowe dostosowanie Miasta Stalowa Wola do ekstremalnych stanów pogodowych poprzez rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury	2025 – 2027	38 269 374,69	FEPW 2021-2027	FEPW.02.02 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Woda z nieba – recykling wód opadowych przy ZS-P Tysiąclecia, przy placu targowym w Nisku oraz przy budynku NCK „Sokół” w Nisku	2023 – 2025	10 000 000,00	FEP 2021-2027	FEP 02.05 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Podniesienie efektywności działania systemu ratownictwa, przeciwdziałania zagrożeniom i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych na terenie gminy i miasta Nisko	2023 – 2024	1 000 000,00	FEP 2021-2027	FEP 02.05 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Zwiększenie potencjału ratowniczego w gminie Pysznica	05.06.2023 r. do 30.11.2024 r.	1 128 250,00	FEP 2021-2027	FEP 02.05 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Tytuł projektu	Okres realizacji projektu	Budżet projektu (PLN)	Źródło finansowania	Priorytet/cel szczegółowy
		Zwiększenie walorów przyrodniczych i rekreacyjnych terenów położonych w korytarzu ekologicznym rzeki San	2023 – 2026	50 000 000,00	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	Komponent B "Zielona energia i zmniejszenie energochłonności/ B3. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczenie degradacji środowiska
		Rozszczelnienie powierzchni nieprzepuszczalnych na osiedlu Centralnym w Stalowej Woli	2024 – 2027	30 000 000,00	FEnIKS 2021-2027	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury/EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
		Budowa i modernizacja ujęcia wody pitnej oraz sieci wodociągowych w Gminie Stalowa Wola	2024 – 2027	40 000 000,00	FEnIKS 2021-2027	Działanie FENX.02.05 Woda do spożycia/ EFRR/FS.CP2.V - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
		Poprawa systemu gospodarki ściekowej w Stalowej Woli	2024 – 2027	19 100 000	FEnIKS 2021-2027	Działanie FENX.01.03 Gospodarka wodno-ściekowa/EFRR/FS.CP2.V - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
		Przebudowa i rozbudowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Pysznica	04.03.2024 r. do 31.12.2025 r.	6 226 457,40	FEP 2021-2027	FEP 02.05 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Budowa nowego ujęcia wody pitnej dla Miasta Stalowa Wola oraz przebudowa i budowa sieci wodociągowych	2024 – 2027	65 480 000	FEnIKS 2021-2027	Działanie FENX.02.05 Woda do spożycia/EFRR/FS.CP2.V - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
		Odbetonowanie terenów międzyblokowych poprzez utworzenie zielonych podwórek w Stalowej Woli	2024 – 2027	2 000 000,00	FEnIKS 2021-2027	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury/EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
		Wzmocnienie potencjału OSP w Gminie Stalowa Wola w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń	2024-31.10.2025	672 810,27	FEP 2021-2027	FEP 02.05 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Wzmocnienie potencjału OSP w Gminie Zaleszany w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń	01.06.2024r. do 31.12.2024 r.	1 100 000,00	FEP 2021-2027	FEP 02.05 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Poprawa gospodarki odpadami w Stalowej Woli	2024 – 2027	65 480 000	FEnIKS 2021-2027	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym/ EFRR/FS.CP2.VI - Wspieranie transformacji w

Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Tytuł projektu	Okres realizacji projektu	Budżet projektu (PLN)	Źródło finansowania	Priorytet/cel szczegółowy
						kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej
		Modernizacja sieci ciepłowniczych w Stalowej Woli	2024 – 2027	20 000 000	FEnIKS 2021-2027	Działanie FENX.02.01 Infrastruktura ciepłownicza/ EFRR/FS.CP2.I - Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych
	Kierunek działania 3.3. Nowoczesna infrastruktura techniczna i rozwój przestrzeni publicznych	Rewitalizacja przestrzeni publicznej Placu Piłsudskiego w Stalowej Woli	2024 – 2027	30 000 000,00	FEPW 2021-2027	Działanie FEPW.02.02 Adaptacja do zmian klimatu/EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
		Przeprowadzania kompleksowej, głębokiej modernizacji energetycznej budynku dawnego kina Ballada oraz przywrócenie w nim lokalnej aktywności społecznej	2024 – 2026	15 000 000,00	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	B1. Poprawa efektywności energetycznej gospodarki/ B1.1.4. Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej
		Modernizacja stadionu sportowego w Pysznicy - budowa budynku socjalnego wraz z wyposażeniem oraz oświetleniem stadionu - etap II	do końca 2024 r.	5 330 396,66	Sportowa Polska – program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej – Edycja 2023	Celem zadania dotyczy poprawy warunków treningowych dla sportowców, w tym przeciwdziałanie procesom utraty wartości użytkowej obiektów sportowych, znajdujących się w niedostatecznym stanie techniczno-funkcjonalnym, służących przede wszystkim uprawianiu sportów olimpijskich, jak również obiektów umożliwiających szerokie upowszechnianie sportu. Wsparcie finansowe będą mogły otrzymać zadania dotyczące przebudowy lub remontu już istniejącej infrastruktury sportowej. Obiekty dofinansowywane w tej grupie zadań, dedykowane są w szczególności klubom sportowym, mogącym poszczycić się wymiernymi sukcesami sportowymi, jak i również tym, dla których zrealizowanie zadania inwestycyjnego będzie silnym bodźcem do rozwoju obecnej działalności

5. Założenia wdrożeniowe i włączenie partnerów społeczno-gospodarczych

5.1 Procedury obowiązujące w realizacji Strategii i system wdrażania

Warunki realizacji ZIT wynikają z zapisów Ustawy Wdrożeniowej, w szczególności z art. 34 ust. 6. w którym wskazuje, że warunkami realizacji ZIT jest:

- 1) powołanie związku ZIT, o którym mowa w ust. 5¹⁶;
- 2) opracowanie i uchwalenie przez podmioty, o których mowa w ust. 5, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 Rozporządzenia Ogólnego, zwanej dalej „strategią ZIT”, z zastrzeżeniem ust. 9 oraz jej pozytywne zaopiniowanie przez właściwą instytucję zarządzającą programem w terminie 60 dni od dnia otrzymania – w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach tego programu;
- 3) opracowanie i uchwalenie do dnia 31 grudnia 2025 r. strategii rozwoju ponadlokalnego, o której mowa w art. 10 g Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w przypadku miejskiego obszaru funkcjonalnego, o którym mowa w ust. 2, miasta będącego siedzibą władz samorządowych województwa lub wojewody, a do czasu jej uchwalenia opracowanie i uchwalenie strategii ZIT.

W celu realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, w tym opracowania strategii terytorialnej w dniu 26 maja 2022 r. gminy tworzące MOF podpisały porozumienie międzygminne¹⁷ w sprawie powołania Związku ZIT. Związek ZIT stanowi wspólną reprezentację jednostek samorządu terytorialnego i ma celu kierowanie polityką rozwoju na obszarze MOF. Porozumienie swoim działaniem obejmuje cztery gminy wchodzące w skład MOF, takie jak: Miasto Stalowa Wola, Gmina i Miasto Nisko, Gmina Pysznica oraz Gmina

¹⁶ Art. 34. ust. 5 Ustawy Wdrożeniowej: ZIT są zarządzane przez związek ZIT utworzony w jednej z form współpracy jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 64, art. 74 i art. 84 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583 i 1005) albo w ustawie z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 439 i 583), a w przypadku udziału w związku ZIT powiatu stosuje się również przepisy art. 5 ust. 2, art. 72a, art. 73 i art. 75 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 528 i 583).

¹⁷ Porozumienie międzygminne z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie powołania Związku ZIT mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli (DUWP 26.05.22 Poz. 2321).

Zaleszany. Rolę Lidera pełni Miasto Stalowa Wola, której powierzono przygotowanie Strategii ZIT.

Tabela 2 Schemat organizacyjny Związku ZIT

Struktura związku	Charakterystyka
Lider	<ul style="list-style-type: none"> • reprezentuje wszystkie gminy Związku przy programowaniu, negocjowaniu i przygotowaniu dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji MOF w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, • Pozostałe gminy zobowiązały się do pełnej współpracy z Liderem w kolejnych działaniach i etapach oraz określonych czynnościach niezbędnych do realizacji instrumentu ZIT.
Komitet Sterujący	<ul style="list-style-type: none"> • W skład komitetu wchodzi: Prezydent Miasta Stalowej Woli, Burmistrz Gminy i Miasta Nisko, Wójt Gminy Pysznica oraz Wójt Gminy Zaleszany, • Pracami komitetu kieruje Prezydent Miasta Stalowej Woli lub upoważniony do tego pracownik Urzędu Miasta Stalowej Woli (Przewodniczący Komitetu Sterującego), • W posiedzeniach Komitetu Sterującego mogą uczestniczyć inne osoby, na podstawie pisemnego upoważnienia przekazanego Przewodniczącemu KS, • Do szczegółowych zadań komitetu należą: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podejmowanie kluczowych decyzji dotyczących opracowania i aktualizacji Strategii i innych dokumentów, ○ Przyjmowanie i opiniowanie Strategii i jej zmian, ○ Opiniowanie kryteriów wyboru projektów realizowanych w ramach ZIT, ○ Przyjmowanie sprawozdań z realizacji Strategii
Zespół zadaniowy	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnia obsługę merytoryczną i administracyjną działań realizowanych w ramach Strategii ZIT, • Usytuowany jest w strukturze Urzędu Miasta Stalowej Woli a jego pracami kieruje Lider porozumienia, • Do zadań zespołu należy w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> ○ koordynacja opracowania i wdrażania strategii ZIT ○ koordynacja współpracy między gminami – Stronami porozumienia ○ współpraca z wykonawcą strategii ZIT ○ koordynacja identyfikacji i realizacji projektów oraz zapewnienie komplementarności realizowanych zadań w ramach porozumienia ○ monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Porozumienia międzygminnego dnia 26 maja 2022 r.

Opracowana Strategia ZIT powinna być poddana szerokim konsultacjom społecznym, na każdym etapie prac nad dokumentem. Strategia przyjmowana jest w trybie właściwym dla formy prawnej partnerstwa, (w tym przypadku porozumienia międzygminnego) co oznacza, że podlega zatwierdzeniu przez lidera porozumienia. W przypadku aktualizacji, odbywa się ona w tym samym trybie, co jej pierwsze opracowanie oraz przyjęcie przez Związek ZIT.

5.2 Monitoring i ewaluacja

Monitorowanie postępów i zmian w zakresie wdrażania poszczególnych przedsięwzięć umożliwia skuteczną i efektywną realizację zapisów strategicznych niniejszego dokumentu. Monitoring stanowi obligatoryjny element strategii ZIT wynikający z dokumentu *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*.

Bieżący monitoring efektów wynikających z podjętych działań strategicznych umożliwia szybkie reagowanie na pojawiające się różnice między zapisami strategii terytorialnej a osiąganymi rezultatami. Dzięki temu możliwa jest właściwa modyfikacja lub aktualizacja zapisów strategii, zgodnie ze zmieniającymi się uwarunkowaniami. System monitoringu dokumentu zapewnia skuteczniejsze zarządzanie procesem wdrażania strategii oraz jest podstawą do prowadzenia zewnętrznej ewaluacji i oceny stopnia aktualności dokumentu.

Za monitoring Strategii ZIT odpowiedzialni będą koordynatorzy gminni wyznaczeni w gminach w ramach MOF Stalowej Woli. Monitoring dokonywany będzie w oparciu o zestaw wskaźników produktu i rezultatu wynikających z FEP 2021-2027 oraz FEPW 2021-2027 odnoszących się do wyznaczonych celów strategicznych ZIT, w ramach których realizowane będą projekty zaprezentowane w strategii.

Tabela 3 Wskaźniki produktu

Wskaźniki produktu				
Cel strategiczny ZIT	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Wartość	Rok osiągnięcia wskaźnika
Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Liczba doposażonych szkół	szt.	1	2025
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	szt.	5	2025

Wskaźniki produktu				
Cel strategiczny ZIT	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Wartość	Rok osiągnięcia wskaźnika
	Liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół	szt.	1	2025
	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	os.	520	2025
	Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	szt.	1	2025
	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowanie usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	1	2025
	Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego / dane prywatne on-line	szt.	1	2025
	Liczba podmiotów wspartych w zakresie cyberbezpieczeństwa	szt.	1	2025
	Liczba podmiotów wspartych w zakresie rozwoju usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	27	2025
	Liczba rozwiązań wykorzystujących informacje sektora publicznego/dane prywatne	szt.	1	2025
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja	szt.	1	2025
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 4	szt.	4	2025
Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	2	2026
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	101 014	2026

Wskaźniki produktu				
Cel strategiczny ZIT	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Wartość	Rok osiągnięcia wskaźnika
	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	1	2026
	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	1	2026
	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	10	2026
	Liczba nowych inwestorów	szt.	2	2026
Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej	km	0,67	2025
	Liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych)	szt.	4	2025
	Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu	szt.	1	2025
	Pojemność obiektów małej retencji	m ³	43 292,75	2025
	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	6,0562	2025
	Krajowe oraz regionalne i lokalne strategie na rzecz przystosowania się do zmian klimatu	szt.	1	2025
	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	69 180,27	2025
	Powierzchnia objęta środkami ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z	ha	8,083527	2025

Wskaźniki produktu				
Cel strategiczny ZIT	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Wartość	Rok osiągnięcia wskaźnika
	klimatem (oprócz powodzi i niekontrolowanych pożarów)			
	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	1	2025
	Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	3	2025
	Liczba zakupionych jednostek taboru autobusowego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej	szt.	5	2026
	Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź”	szt.	3	2026
	Liczba przebudowanych obiektów „parkuj i jedź”	szt.	2	2026
	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.	2	2026
	Infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania/ładowania)	szt.	9	2026
	Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	szt.	1	2026
	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	0,980	2026
	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	350	2026

Tabela 4 Wskaźniki rezultatu

Wskaźniki rezultatu				
Cel strategiczny ZIT	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary	Wartość	Rok osiągnięcia wskaźnika
Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkowników/rok	400	2026
	Liczba korzystających z obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	os.	5 079	2026
Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	os.	1000	2026
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	100 000	2027
	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	2	2027
Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	os.	95 678	2026
	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów)	os.	55 855	2026
	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	os.	55 855	2026
	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	os.	55 855	2026
	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	os./rok	200 000	2027
	Liczba pojazdów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych, przebudowanych lub doposażonych obiektach „parkuj i jedź”	szt.	8 000	2027

Źródło: opracowanie własne.

Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów ewaluacyjnych w okresie obowiązywania strategii – w 2024 (mid-term) oraz 2027 (ex-post). Ewaluacja przeprowadzana będzie na podstawie wyników monitoringu oraz oceny stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych. Celem ewaluacji będzie sprawdzenie, czy Strategia ZIT jest prawidłowo realizowana i czy odpowiada na zdiagnozowane problemy i potrzeby mieszkańców MOF.

5.4 Opis procesu zaangażowania partnerów

Według Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce zatwierdzonej w czerwcu 2022 r., Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem przewidzianym do realizacji partnerskich projektów rozwiązujących problemy wspólne oraz zaspokajających potrzeby obszaru objętego mechanizmem ZIT. Instrument ten będzie wykorzystywany do wspierania miejskich obszarów funkcjonalnych, wskazanych w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* przez władze samorządowe województwa, w tym także Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli.

Opis procesu zaangażowania poszczególnych partnerów związanych z opracowaniem Strategii ZIT jest obowiązkowym elementem niniejszego dokumentu – zgodnie z zasadami ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. Z tego względu we wdrażanie i aktualizację Strategii ZIT zaangażowane będą podmioty, takie jak m.in.:

- partnerzy społeczno-gospodarczy,
- podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie,
- podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,
- podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji.

Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi aneksem do porozumienia międzygminnego z dnia 26 maja 2022 roku¹⁸ strony zobowiązują się powołać ciało doradcze, umożliwiające zaangażowanie partnerów społeczno – gospodarczych w przygotowanie i realizację Strategii

¹⁸ ANEKS NR 1 z dnia 15 czerwca 2022 r. do Porozumienia międzygminnego z dnia 26 maja 2022 roku w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli, służącego realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

ZIT MOF. W związku z tym, w dniach 04.11 - 28.11.2022 r. przeprowadzono nabór partnerów do Komitetu Doradczego ZIT MOF Stalowej Woli¹⁹. Wśród kryteriów wyboru było m.in. posiadanie doświadczenia w działaniach na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, rozwoju społeczno – gospodarczego ZIT MOF Stalowej Woli oraz reprezentowanie podmiotu/organizacji z katalogu podmiotów przedstawionych powyżej.

W poniższej tabeli przedstawiono organizacje/podmioty, które zgłosiły swoją kandydaturę, wraz ze wskazaniem głównych obszarów działalności.

Tabela 5 Podmioty wchodzące w skład Komitetu Doradczego

Grupa reprezentacyjna	Przykład podmiotów	Proponowana organizacja
Partnerzy społeczno-gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> - przedsiębiorcy, - organizacje przedsiębiorców, - związki zawodowe/branżowe, - izby gospodarcze, - inkubatory technologiczne, - ośrodki przedsiębiorczości, - ośrodki szkoleniowo-doradcze. 	Klaster Lasowiacki
		Regionalna Izba Gospodarcza
Społeczeństwo obywatelskie (sektor organizacji pozarządowych)	<ul style="list-style-type: none"> - stowarzyszenia, - wolontariat, - podmioty działalności społecznej odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, - podmioty reprezentujące lokalne grupy działania, - organizacje środowiska naukowego i akademickiego. 	Stowarzyszenie Przyjaciół Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów „Pokój i Dobro”
		Stowarzyszenie Rowerzyści ze Stali
		Stowarzyszenie Artystyczne STOWART
		Rada Gminy Pysznica
		Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział terenowy w Stalowej Woli
		Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział terenowy w Stalowej Woli
		Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział terenowy w Stalowej Woli
		Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół LO im. KEN w Stalowej Woli
		Stowarzyszenie „Strefa Spotkań”
Koło Gospodyń Wiejskich w Pysznicy Kobiety Kobietom		

¹⁹ Uchwała nr II/2022 Komitetu Sterującego ZIT MOF Salowej Woli z dnia 3 listopada 2022 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu określającego procedurę wyboru składu oraz zakresu działania Komitetu Doradczego ZIT

Grupa reprezentacyjna	Przykład podmiotów	Proponowana organizacja
Podmioty kluczowe	<ul style="list-style-type: none"> - administracja centralna, - szkoły wyższe, - instytuty badawcze, - uczelnie, - uczelnie o charakterze nie technicznym. 	Wydział Mechaniczno – Technologiczny Politechniki Rzeszowskiej
		Niżańskie Centrum Kultury „Sokół” w Nisku
		Rada Ekspercka ds. Przedsiębiorczości
Podmioty oddziałujące	<ul style="list-style-type: none"> - nieformalne grupy mieszkańców, - podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, - reprezentacji instytucji kultury, - reprezentanci innych instytucji funkcjonujących na obszarze ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego oraz dziedzictwa naturalnego, 	Fundacja Art&Moda w Stalowej Woli
		Stowarzyszenie „Zielona Stalówka”
		Fundacja Dionizego Garbacza Stalovianum

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonego naboru.

Komitet Sterujący ZIT MOF Stalowej Woli w drodze uchwały po przeprowadzeniu naboru otwartego oraz zamkniętego o charakterze uzupełniającym, powołał Komitet Doradczy uchwałą nr IV/2023 Komitetu Sterującego ZIT MOF Stalowej Woli z dnia 12 stycznia 2023 r. w sprawie powołania Komitetu Doradczego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli. W skład Komitetu Doradczego ZIT wchodzi 18 osób, które reprezentują poszczególne grupy podmiotów i partnerów społeczno-gospodarczych, a ich których aktywność zawodowa, pozarządowa lub dorobek naukowy wskazuje na znajomość specyfiki MOF Stalowej Woli.

Zadaniem Komitetu Doradczego jest wspieranie działania Związku ZIT MOF Stalowej Woli i pełnienie funkcji konsultacyjnej i opiniodawczej w procesach związanych z realizacją Strategii ZIT. Funkcjonowanie Komitetu ma również na celu zapewnienie włączenia społecznego szerokiej grupie interesariuszy różnych szczebli, w realizację planowanych interwencji.

W dniu 9 marca 2023 r. w Urzędzie Miasta Stalowej Woli odbyło się pierwsze posiedzenie Komitetu Doradczego, w którym uczestniczyło 12 osób. W trakcie spotkania wyłoniono Przewodniczącą oraz Zastępcę Komitetu Doradczego. W trakcie spotkania zaprezentowano wyniki przeprowadzonych od sierpnia do września 2022 r. badań

ankietowych, mających na celu poznanie opinii i realnych potrzeb mieszkańców MOF, jak również propozycje projektów zintegrowanych. Członkowie komitetu dzielili się pomysłami dotyczącymi wspólnych projektów zintegrowanych Związku ZIT MOF Stalowej Woli, które stanowić będą odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby.

W dniu 26.09.2023 r. przesłano pismo do przewodniczącego oraz wszystkich członków Komitetu Doradczego ZIT z prośbą o wyrażenie opinii dotyczącej przedmiotowego dokumentu. W odpowiedzi otrzymano dwa formularze uwag, odnoszące się do zapisów projektu dokumentu. Kwestie zostały uwzględnione i wprowadzono korekty w dokumencie, zgodnie z przesłanymi uwagami.

W dniach od 26.09.2023 r. do 09.10.2023 r. przeprowadzono wewnętrzne konsultacje projektu strategii pomiędzy członkami Komitetu Doradczego a następnie poddano pod głosowanie projekt dokumentu pn. „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027” celem zajęcia stanowiska przez każdego z członków Komitetu. Przedłożony do zaopiniowania projekt został zweryfikowany pod kątem przedstawienia elementów o których mowa w art. 34 ust. 15 ustawy wdrożeniowej. Z opinii dla projektu strategii wynika, że w części kierunkowej strategii wyznaczono cele, które są powiązane logicznie z wynikami analizy problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli.

W dokumencie określono listę projektów odnoszących się do istniejących powiązań funkcjonalnych obszaru MOF. Projekty przedstawione w strategii uwzględniają potrzeby i oczekiwania szerokiej grupy interesariuszy oraz stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy rozwojowe obszaru MOF Stalowej Woli. W odniesieniu do propozycji projektu planowanego do realizacji w trybie niekonkurencyjnym w ramach FEP 2021-2027 pn. „Biznes Break MOF Stalowa Wola” Komitet Doradczy ZIT stwierdził, że projekt ten stanowi duży potencjał do dalszego rozwoju oraz zintegrowania gmin wchodzących w skład MOF Stalowej Woli. Przedstawiony sieciowy produkt turystyczny odpowiada na stale rosnące potrzeby rynku oraz wykorzystuje unikalne atuty subregionu. Jednocześnie, projekt dzięki swojej różnorodnej ofercie posiada unikalny potencjał, by stać się atrakcyjnym miejscem dla turystów biznesowych. W opinii Komitetu Doradczego ZIT zaproponowane projekty odpowiednio wpisują się w cele rozwojowe obszaru funkcjonalnego, przyczynią się do

rozwiązania zdiagnozowanych problemów i skoordynowanego zaspokajania potrzeb obszaru MOF. Wspierają rozwój gospodarczy, wpływają na zwiększoną dostępność do usług publicznych, przekładają się na poprawę jakości życia mieszkańców oraz dążą do neutralności klimatycznej. Przedłożony do zaopiniowania dokument nie dyskryminuje osób ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

5.4.1 Konsultacje społeczne

W celu możliwie największego zaangażowania społeczeństwa w tworzeniu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027 przeprowadzono również konsultacje projektu dokumentu.

Szeroko prowadzony proces konsultacji społecznych wpływa na lepsze dostosowanie założeń strategicznych do realnych potrzeb lokalnej społeczności, wzmacnia współpracę międzysektorową pomiędzy podmiotami publicznymi, gospodarczymi i społecznymi oraz przybliży mieszkańcom zamierzenia samorządów.

Celem konsultacji było zebranie uwag i opinii lokalnej społeczności na temat planowanych założeń strategicznych rozwoju MOF Stalowej Woli.

Konsultacje społeczne zostały przeprowadzone zgodnie z Zarządzeniem Nr 377/2023 Prezydenta Miasta Stalowej Woli z dnia 23 października 2023 r. i skierowane m.in. do mieszkańców MOF Stalowej Woli oraz lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych, a także organizacji pozarządowych, instytucji otoczenia biznesu i przedsiębiorców, w szczególności działających na terenie MOF.

Konsultacje społeczne zostały przeprowadzone w okresie 24 października do 10 listopada 2023 r.

Informacje o konsultacjach umieszczono na Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronach internetowych poszczególnych gmin tworzących MOF Stalowej Woli, a także w siedzibach tych samorządów.

Ponadto zorganizowano otwarte spotkania konsultacyjne, umożliwiające omówienie założeń dokumentu, a także zebranie uwag, opinii i propozycji. Spotkania odbyły się w dniu 8 listopada w Stalowej Woli oraz w Nisku.

Uwagi i opinie do projektu strategii przyjmowane były poprzez wykorzystanie następujących sposobów:

- 1) poprzez złożenie formularza konsultacyjnego do siedziby wybranego urzędu gminy wchodzącej w skład MOF;
- 2) poprzez przesłanie pocztą na adres Urzędu Miasta Stalowej Woli;
- 3) poprzez przesłanie skanu formularza za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres e-mail lub poprzez system ePUAP na adres skrytki Urzędu Miasta Stalowej Woli;
- 4) poprzez wypełnienie elektronicznego formularza konsultacji społecznych dostępnego pod linkiem https://ankieta.deltapartner.org.pl/zit_stalowa_wola_konsultacje;
- 5) podczas otwartych spotkań konsultacyjnych.

Odpowiedzi na wszelkie zapytania zainteresowanych konsultacjami interesariuszy udzielali również członkowie Zespołu Zadaniowego w godzinach pracy poszczególnych urzędów gmin.

Dnia 8 listopada 2023 r. odbyły się 2 spotkania konsultacyjne, w których uczestniczyli przedstawiciele zespołu zadaniowego, przedstawiciele urzędów gmin oraz mieszkańcy obszaru MOF. Podczas spotkania moderator przedstawił uczestnikom syntetyczną prezentację dotyczącą procesu opracowania strategii a następnie została przeprowadzona dyskusja. W czasie spotkań nie została złożona żadna formalna uwaga na formularzu konsultacyjnym.

W ramach konsultacji społecznych wniesiono łącznie 5 formularzy z uwagami do zapisów Strategii ZIT. Uwagi wpłynęły od 1 mieszkańca, Wydziału Promocji Gminy Pysznica oraz Wydziału Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miasta Stalowej Woli. Uwagi odnosiły się głównie do obszaru zainteresowań i działania podmiotów zgłaszających. Nie zostały zgłoszone postulaty, które kwestionowałyby przyjęty układ celów i kierunków działań oraz propozycje przedsięwzięć strategicznych. Na tej podstawie można wywodzić, że w opinii lokalnej społeczności działania zostały prawidłowo dobrane pod kątem osiągnięcia wyznaczonych celów i stwarzają szansę skutecznej realizacji strategii. W odniesieniu do wszystkich uwag zaproponowano sposób ich uwzględnienia w treści dokumentu wraz z uzasadnieniem.

Z przeprowadzonych konsultacji społecznych sporządzono stosowny raport, który umieszczono na stronie BIP Urzędu Miasta Stalowej Woli oraz pozostałych gmin tworzących MOF.

Proces uzgodnień i opiniowania Strategii ZIT MOF Stalowej Woli

Strategia przygotowana na potrzeby wdrażania instrumentu ZIT po przejściu wszelkich obowiązujących procedur, roboczych konsultacji z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego oraz Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, oraz procesu konsultacji społecznych, uzyskania opinii Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie oraz pozytywnej opinii Komitetu Doradczego ZIT MOF Stalowej Woli, następnie została przekazana pod obrady Komitetu Sterującego Związku ZIT. Komitet Sterujący Związku ZIT dnia 14 listopada 2023 roku podjął Uchwałę nr V/2023 w sprawie zatwierdzenia projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027 oraz listy projektów stanowiących integralną część Strategii. Strategia zostanie przyjęta zarządzeniem Lidera Porozumienia Międzygminnego, a następnie przekazana do zaopiniowania do IZ oraz MFiPR we właściwej procedurze na podstawie art. 34 ust.6 pkt.2 oraz ust.7 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

5.5 Komplementarność opracowania

Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli jest zgodna z dokumentami strategicznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Kluczowe dokumenty przedstawiono w poniższej tabeli wraz ze wskazaniem zakresu, w jakim Cele strategiczne ZIT MOF wpisują się w kluczowe założenia dokumentów na wyższym szczeblu (cele strategiczne oraz priorytety, kierunki i obszary rozwojowe).

Ujęcie wspólnotowe	
Europejski Zielony Ład. Umowa partnerstwa 2021-2027	
CP1 Bardziej konkurencyjna inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
CP3 Lepiej połączona Europa	
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
CP5 Europa bliższa obywatelom	

Ujęcie krajowe	
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
Krajowa Polityka Miejska 2030	
Cel: Miasto kompaktowe – dążenie do rozwoju strukturalnego obszarów miejskich w sposób zrównoważony i odpowiedzialny, racjonalne wykorzystanie przestrzeni i dostępnych zasobów	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
Cel: Miasto zielone – przeciwstawianie się pogłębianiu kryzysu klimatycznego, przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych oraz odbudowywanie ekosystemów na obszarach miejskich (zwiększanie terenów zielonych oraz ciągłość ekosystemów przenikających się z obszarami -zurbanizowanymi).	
Cel: Miasto produktywne – oparcie rozwoju obszarów miejskich na zdwyersyfikowanej gospodarce, która zapewnia mieszkańcom miejsca pracy, tworząc solidną inwestycyjną podstawę zrównoważonego rozwoju miejskiego	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego

Ujęcie krajowe	
Cel: Miasto dostępne – gwarancja zapewnienia równych szans wszystkim mieszkańcom i pełnego ich uczestnictwa w życiu społeczności oraz w dostępie do usług publicznych niezależnie od wielkości i umiejscowienia w strukturze osadniczej.	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
Cel szczegółowy I – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Cel szczegółowy II – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025	
Priorytet: poprawa bezpieczeństwa w transporcie, w tym radykalne obniżenie liczby śmiertelnych ofiar w wypadkach	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
Priorytet: poprawa jakości transportu w miastach, w tym poprzez poprawienie konkurencyjności transportu publicznego wobec indywidualnego, poprawę warunków ruchu pieszego i rowerowego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych	
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku	
Kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
Kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym	
Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności	
Kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów	
Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisk	

Ujęcie regionalne	
Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	
OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA	
Priorytet 1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	
Priorytet 2.1. Edukacja	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA	
Priorytet 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym
Priorytet 3.2. Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygałęziowej transportu	
3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi	
3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych	
OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG	
Priorytet 4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
OBSZAR HORYZONTALNY – TERYTORIALNY WYMIAR STRATEGII	
Priorytet 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego	
Kierunek: Poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej systemu osadniczego województwa	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Kierunek: Zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska oraz minimalizowanie ich negatywnych skutków	
Kierunek: Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie jego zasobów	
Kierunek: Podniesienie poziomu życia mieszkańców województwa	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Kierunek: Kształtowanie warunków rozwoju gospodarczego	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli

Ujęcie regionalne	
Kierunek: Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Kierunek: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa	
Kierunek: Racjonalny rozwój gospodarki wodnej i ściekowej	
Strategia rozwoju i komunikacji marketingowej turystyki województwa podkarpackiego na lata 2020–2025	
Obszar priorytetowy I. Wzmocnienie krain turystycznych	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Obszar priorytetowy II. Integracja infrastrukturalna regionu	
Obszar priorytetowy III. Zintegrowany marketing turystyczny	
Obszar priorytetowy IV. Gwarancja jakości ofert turystycznych	
Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030	
Cel podstawowy 1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej regionu (krajowej i zagranicznej) wynikającej z peryferyjnego położenia województwa	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Cel podstawowy 2. Zwiększenie powiązań transportowych w regionie, w tym likwidowanie obszarów wykluczenia transportowego spowodowanego niskim zaludnieniem / obszarami górzystymi / obszarami o niskiej skali zatrudniania	
Cel podstawowy 3. Integracja wewnętrzna Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i miejskich obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu, uwzględniająca policentryczny układ województwa i umożliwiającą integrację głównych rynków pracy	

Ujęcie lokalne	
Strategie powiatowe	
Strategia Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2023	
Cel 1. Zapewnienie jakości życia odpowiadającej potrzebom i aspiracjom mieszkańców powiatu stalowowolskiego	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Cel 2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz miejsc pracy dających możliwość rozwoju osobistego i zawodowego	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli

Ujęcie lokalne	
Cel 3. Rozwój aktywności społecznej oraz inicjowanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy podmiotami społecznymi, gospodarczymi i publicznym	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli
Strategia Rozwoju Powiatu Nizańskiego na lata 2016-2023	
Obszar 1 – Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli
Obszar 4 – Turystyka, sport, promocja i dziedzictwo kulturowe	Cel strategiczny ZIT 1. Wysoka jakość usług publicznych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli
Obszar 6 – Infrastruktura techniczna i spójność przestrzenna	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Programy ponadlokalne	
Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Stalowa Wola na lata 2016-2023	
Cel 1. Poprawa dostępności transportowej i jakości transportu	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli
Cel 2. Poprawa efektywności funkcjonowania systemu transportowego	
Cel 3. Integracja systemu transportowego	
Cel 4. Wspieranie konkurencyjności gospodarki obszaru	
Cel 5. Poprawa bezpieczeństwa	
Cel 6. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne i warunki życia	

Ponadto, Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli jest komplementarna z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu lokalnym, przedstawionymi w poniższej tabeli. Z uwagi na fakt, iż Strategia ZIT MOF obejmuje swoim zasięgiem cztery samorządy: Miasto Stalowa Wola, Miasto i Gminę Nisko, Gminę Pysznica

oraz Gminę Zaleszany, stanowi ona plan strategiczny na szczeblu ponadlokalnym. Z tego względu nowo opracowywane dokumenty na poziomie lokalnym powinny uwzględniać założenia Strategii ZIT, które wyznaczają ogólny kierunek rozwoju poszczególnych gmin MOF w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej.

Dokumenty strategiczne planistycznymi na szczeblu lokalnym
Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stalowa Wola Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pysznica Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zaleszany
Strategie gminne
Strategia Rozwoju Miasta Stalowa Wola na lata 2022-2030
Strategia Rozwoju Gminy Pysznica na lata 2022-2030
Strategia Rozwoju Gminy Zaleszany na lata 2016-2025
Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Nisko na lata 2021 - 2030
Lokalne i gminne programy rewitalizacji
Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Nisko na lata 2016-2022 Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stalowa Wola na lata 2017-2023 Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Zaleszany na lata 2016-2025
Plany Gospodarki Emisyjnej
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy i Miasta Nisko Plan Gospodarki Niskoemisyjnej w Gminie Stalowa Wola Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Zaleszany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Pysznica

Ponadto, w ramach projektu „Instrument Wsparcia Technicznego” MOF opracowuje Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP), który również będzie komplementarny z założeniami Strategii ZIT MOF Stalowej Woli.

5.6 Ramy finansowe i źródła finansowania

Strategia obejmuje projekty strategiczne, które wynikają z planów samorządów MOF jak również projektów zgłoszonych w procesie uzgadniania z mieszkańcami i innymi

interesariuszami. Plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gmin.

Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetami gmin, będą programy polityki spójności na lata 2021–2027. Analiza budżetów poszczególnych gmin wykazała, iż struktura zarówno wydatków, jak i dochodów jest korzystna, a zadłużenie utrzymuje się na bezpiecznym poziomie. Deficyty budżetowe związane są w głównej mierze z wydatkami inwestycyjnymi. Samorządy posiadają zdolność finansową na zapewnienie wkładu własnego w poszczególnych projektach.

W celu skutecznej realizacji założeń Strategii ZIT, konieczne będzie finansowanie zaplanowanych działań z różnych źródeł, takich jak m.in.:

- Środków własnych JST tworzących MOF Stalowej Woli,
- Środków pochodzących z budżetu państwa,
- Krajowych Programów Operacyjnych,
- Innych środków publicznych, np. funduszy norweskich,
- Środków prywatnych, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych,
- Programu Funduszy Europejskich dla Podkarpacia 2021-2027,
- Innych środków z budżetu Unii Europejskiej, takich jak:
 - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS) – z których mogą być finansowane projekty przyczyniające się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu,
 - Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW) – skorzystać z nich może 6 województw, w tym podkarpackie. Celem funduszu jest rozwój konkurencyjności regionu oraz podniesienie jakości życia mieszkańców Polski Wschodniej poprzez rozwój biznesu (szczególnie MŚP), inwestycje w nowoczesny transport i sieci energetyczne, ochronę przyrody oraz rozwój turystyczny,
 - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) – fundusze te mogą zostać wykorzystane na realizację projektów badawczo-rozwojowych,

innowacyjnych oraz takich, które będą zwiększać konkurencyjność lokalnej gospodarki,

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) – odnoszą się do finansowania projektów związanych z poprawą sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, zwiększeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnieniem opieki nad dziećmi, podnoszeniem jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracją społeczną, rozwojem usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia,
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) – dedykowane dla projektów związanych z rozwojem cyfryzacji, w tym z rozwojem e-usług oraz wzmocnieniem cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach i JST,

W dniu 28.06.2022 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego podjął decyzję w zakresie sposobu podziału środków w Priorytecie 6 uwzględniając wskaźnik dotyczący liczby ludności mieszkańców dla 11 MOF znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego.

Alokacja przeznaczona na Cs 5(i) w Priorytecie 6 Rozwój Zrównoważony Terytorialnie wynosiła dla MOF Stalowa Wola 17 250 832,00 EURO.

Tabela 6 Podział środków w ramach Priorytetów wskazanych w FEP i FEPW 2021-2027

Priorytet	Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Wartość całkowita projektu brutto (PLN)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków europejskich 2021-2027 (PLN)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków europejskich 2021-2027 (EURO)
Priorytet FEP.03 Zrównoważona mobilność miejska	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF	20 000 000,00	17 000 000,00	3 000 000,00
Priorytet FEP.03 Zrównoważona mobilność miejska	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF	15 000 000,00	12 750 000,00	2 250 000,00
Priorytet FEP.03.01 Zrównoważona mobilność miejska SUMA			35 000 000,00	29 750 000,00	5 250 000,00
Priorytet FEPW.03 Mobilność miejska	Cel strategiczny ZIT 3. Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Stalowej Woli	Kierunek działania 3.1. Rozwój mobilności na terenie MOF	90 000 000,00	76 500 000,00	13 500 000,00
Priorytet FEPW.03 Zrównoważona mobilność miejska SUMA			90 000 000,00	76 500 000,00	13 500 000,00
Priorytet FEP PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE	Cel strategiczny ZIT 2. Poprawa konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli	Kierunek działania 2.1. Rozwój turystyki biznesowej	159 848 628,52	80 363 000,87	17 250 832,00
		Kierunek działania 2.2. Aktywny rozwój gospodarczy	167 876 009,56	30 000 000,00	6 439 841,15
PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE Suma			327 724 638,08	110 363 000,87	23 690 673,15

5.7 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Podstawę prawną dla przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowi ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353.).

Zgodnie z art. 46 ust.1 pkt 2 w związku z art. 48 i 49 ustawy wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie z wnioskiem o zajęcie stanowiska w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027.

Pismem z dnia 9 listopada 2023 r. znak WOOŚ.410.1.75.2023.AP.2 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027.

Z kolei Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie pismem z dnia 6 listopada 2023 r. znak SNZ.9020.1.69.2023ASZ wyraził opinię, iż dokument nie daje wystarczających podstaw do uznania, iż realizacja jego postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, gdyż nie jest opracowaniem stanowiącym niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów oraz nie jest dokumentem dotyczącym obszarów zlokalizowanych w granicach jednej gminy.

Biorąc pod uwagę ww. opinie oraz uwarunkowania określone w art. 49 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, a w szczególności charakter działań przewidzianych w przedmiotowym dokumencie, rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, Prezydent Miasta Stalowej Woli odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Stalowej Woli na lata 2021-2027.

Spis tabel, wykresów i rysunków

<i>Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia gmin MOF Stalowej Woli w 2021 r.....</i>	<i>11</i>
<i>Tabela 2 Schemat organizacyjny Związku ZIT</i>	<i>124</i>
<i>Tabela 3 Wskaźniki produktu</i>	<i>125</i>
<i>Tabela 4 Wskaźniki rezultatu</i>	<i>129</i>
<i>Tabela 5 Podmioty wchodzące w skład Komitetu Doradczego</i>	<i>131</i>
<i>Tabela 6 Podział środków w ramach Priorytetów wskazanych w FEP i FEPW 2021-2027</i>	<i>145</i>
<i>Rysunek 1 EURO-PARK STALOWA WOLA.....</i>	<i>22</i>